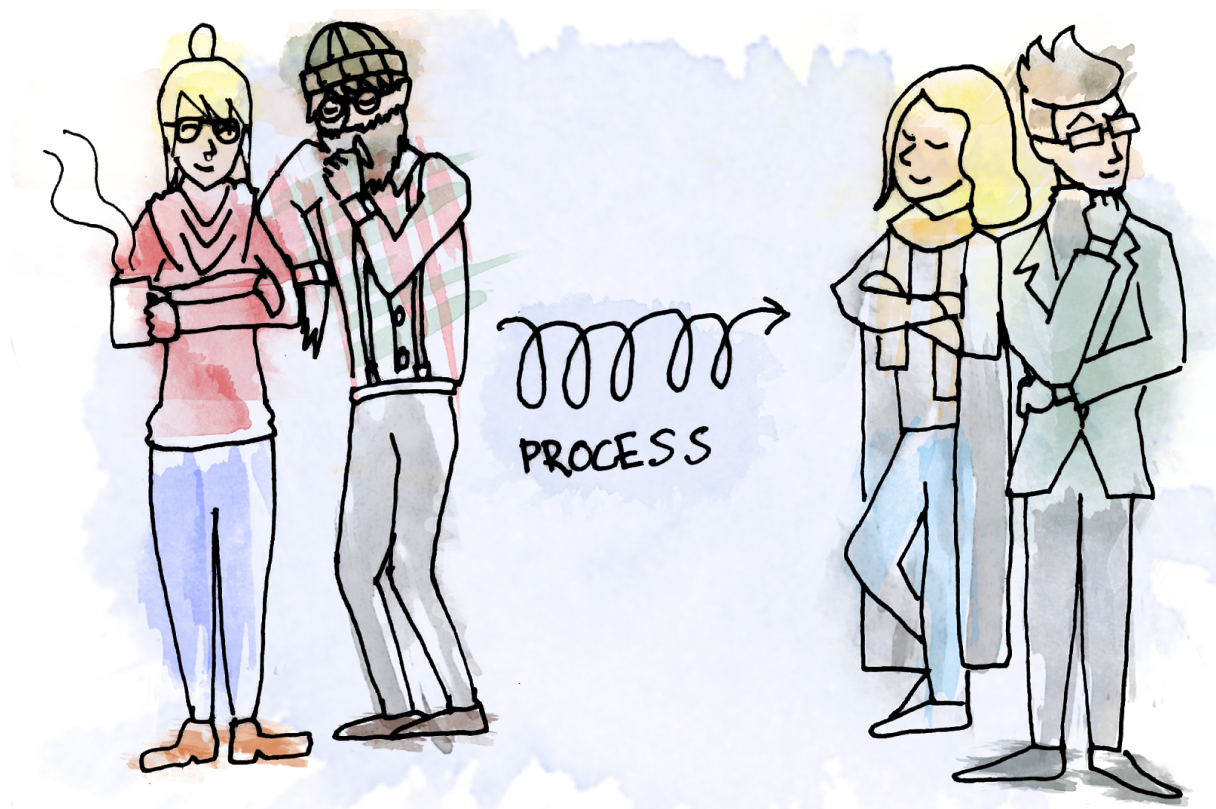


Landskapsarkitekten -

En resa i kunskap från student till nyanställd
inom den privata sektorn



Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land, avdelningen för landskapsarkitektur, Uppsala

Examensarbete för yrkesexamen på landskapsarkitektprogrammet

EX0504 Självständigt arbete i landskapsarkitektur, 30 hp

Nivå: Avancerad A2E

© 2018 Peyman Saramolki & Simon Gulve, e-post: saramolki@live.se, simon.gulve@gmail.com

Titel på svenska: Landskapsarkitekten - en resa i kunskap från student till nyanställd inom den privata sektorn

Title in English: The landscape architect - A journey in knowledge from student to newly hired within the private sector

Handledare: Madeleine Granvik, institutionen för stad och land

Examinator: Susan Paget, institutionen för stad och land

Biträdande examinator: Per Berg, institutionen för stad och land

Omslagsbild: Illustration av Simon Gulve och Peyman Saramolki

Upphovsrätt: Samtliga bilder/foton/illustrationer/kartor i examensarbetet publiceras med tillstånd från upphovsrättsinnehavaren

Foton/illustrationer: Om inget anges är foton och illustrationer gjorda av författarna.

Originalformat: A4 stående

Nyckelord: Arbetsliv, enkät, erfarenhet, intervju, jämförelse, konsult, kunskap, kunskapskrav, landskapsarkitektur, SLU, utbildning, yrkeserfarenhet, yrkesroll.

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Summary

This essay compares the intentions within the landscape architecture education programs at SLU, the Swedish University of Agricultural Sciences, and the actual requirements for newly hired landscape architects within the Swedish private sector who have been in the professional life for up to three years after their last finished course. SLU's landscape architect programs are located at two different campuses, Ultuna and Alnarp, both of which are currently undergoing a change affecting the overall structure. Hence we decided to interview the director of studies at both the campuses and to send out surveys to landscape architects and landscape architect students at SLU.

Background research

The landscape architect profession is quite new both historically and as an education programme at SLU in relation to other professions and educations, thus forming a poorly investigated research field. Ylva Dahlman, Senior Lecturer at the Department of Urban and Rural Development at SLU, expressed that there is a gap between the knowledges accumulated from the education and the actual assignments landscape architects acquire in their professional life¹. Even though there has been master theses essays and doctoral theses written at various levels in the broader field of architecture, none is especially about the field of landscape architecture according to Dahlman². One essay we found during our research, written by Benjamin Onoszko, compares the landscape architecture educations of SLU with KSA (Austin E. Knowlton School of Architecture) at The Ohio State University (Onoszko 2013, p. 18). Onoszko's conclusion was that SLU's education would benefit from incorporating selectable interdisciplinary courses as KSA did (Onoszko 2013, pp. 18-19). Susan Paget, Senior Lecturer at the Department of Urban and Rural Development at SLU, defines landscape architects as a designer of public space and outdoor environment, indicating that landscape architecture is a broad discipline (Paget 2008, s. 20). Thus emphasizing the importance of a wide field of study mentioned by Onoszko.

Siri Fogelberg and Frida Gissén maps out the field of knowledge landscape architects are required to be able to take on in future assignments. Fogelberg & Gissén (2017) chose climate adaptations as their main focus in their bachelor thesis. They pointed out that our educations must be updated to improve the wider knowledge that the landscape architecture field needs to handle future climate adaptations (Fogelberg & Gissén 2017, pp. 24-25). Klas Eckerberg also discusses the landscape architect's professional role and its relation to digital tools, in his doctoral thesis (Eckerberg 2004, p.14). He describes landscape architecture as a conservative profession being restrained and cautious, thus questioning this conservative approach to computer programs (Eckerberg 2004, p.180). This situation may, however, have changed since the thesis was written 14 years ago.

Contemporary challenges

Current trends have an impact on today's landscape architect profession; urbanization and social, economical, political and ecological factors to name a few. Especially now when more than half of the Earth's population live in cities, a number that's increasing (Naturvårdsverket 2017). In Sweden the population has increased with nearly one million during the last decade (SCB 2017b). 2015 was especially characterized by for the large numbers of refugees seeking asylum (SCB 2017a). New

¹ Ylva Dahlman, 2017-10-26

² Ylva Dahlman, 2017-10-26

housing and completion of real estates has therefore been increasing rapidly these past years requiring sustainable solutions designed by landscape architects (SCB 2017c). Since we are facing issues with heat islands, flooding and stormwater problems the Swedish government have declared 17 global goals for sustainable development, many goals touching landscape architects' area of expertise (Regeringen 2017a). By 2020 ecosystem services and biodiversity is projected to play an important role in, inter alia, all planning- and development processes (Regeringen 2017c). Although landscape architects already work with ecosystem services and biodiversity within projects at global, national and local level. There is room for this knowledge to expand and become implemented with the help of SLU's landscape architect educations (Fogelberg & Gissén 2017, p. 30). Because of these societal changes it is necessary to keep these educations modern and relevant.

Research question and objectives

The purpose of this essay is therefore to get a better understanding of how the landscape architecture educations at SLU relate to the assignments newly hired landscape architects are faced with in the private sector.

Our scientific question is as follows: how do the landscape architecture educations at SLU relate to the needs and requirements that newly hired landscape architects are confronted with, through the assignments they receive and the work that they do?

The essay is limited geographically to the professional life of landscape architects in Sweden and the education programmes at the university campuses Ultuna and Alnarp at SLU. The essay is limited to study the private sectors which represent the majority of employers within newly hired landscape architects, more specifically landscape architects that have worked up to three years since their last finished course within the programme.

Used methods

Methods used in this essay were literature studies, interviews and surveys. Literature studies were used for gathering information about earlier studies in order to provide a greater understanding of the subject of matter and for comparison of course contents used at different campuses. Standardized qualitative interviews were chosen for interviewing both of the directors of studies at SLU and two standardized quantitative surveys were chosen for gathering data for the essay's main objective. One survey was designed for landscape architect students ranging from the second to fifth year (also including recently graduated) and another was sent to newly practicing landscape architects.

Results and discussion

We found differences in course contents at the campuses, both in the number of course objectives but also in the distribution between course objectives within our categorized fields. The results showed that Alnarp's course content focused more on plant material while Ultuna's leaned more towards soil science.

Our interviews showed that both the directors of studies, Tomas Eriksson (Ultuna) and Helena Mellqvist (Alnarp), acknowledged that key knowledges are lacking in certain areas of the education such as management and computer programs. Both of them also acknowledged that management should have a bigger role in the education. Mellqvist highlighted the problem that management did not appeal to students, where one solution could be to express more clearly to the students the importance of management within sustainable landscape architecture. They discussed whether SLU should educate landscape architects to correspond to the needs of the labor market or to be independent, free thinking landscape architects that challenge society with new solutions within our

area of expertise. In relation to today's building boom, there is not enough time for developing new ideas, methods and solutions, thus leading landscape architects to rely mainly on established methods.

Practicing landscape architects expressed a need for more planning during the education whereas none of the students commented on this. One explanation might be that the students thought that planning was included in design tasks, which is often the case in studio courses at SLU. Practicing landscape architects can however work with the planning of visualised ideas designed by someone else, demonstrating the difference between students and practicing landscape architects. Planning could then be perceived as recurring assignments, considerably more often than during education. This means that the design process which is being taught at SLU doesn't reflect how practicing landscape architects work in real-life situations. Students almost always present design projects using A1-sized posters, something practicing landscape architects rarely do, according to Mellqvist. According to Mellqvist and Eriksson, the education should be planned so that students receive the necessary tools needed for their problem solving rather than receiving final answers. On the other hand, the students expressed a need for more practical ready made solutions.

In addition, many students think that the teacher's subjective opinions affect the grades, even though evaluations should only be based on grade criteria. Such situations lead to conformity among students because they anticipate a risk of getting lower grades by having a design that stands out from the rest. Mellqvist highlights the crucial point of having a high competence and suggests an exchange of courses both at SLU and also with other universities to create a more heterogeneous group of landscape architects in the future, instead of today's more homogenous group. But the landscape architecture profession is represented by a homogeneous group that has a "better safe than sorry" approach and seldom experiment with methods. The main reason, according to Paget, is that the landscape architect is involved late in building processes limiting their ability to affect the early idea stage.

Discussion of methods

Since the categories developed for comparing the course contents didn't match with the surveys, a direct comparison couldn't be made. Different formulations within the questions in the surveys could have affected the results, as well as differences within the survey responders having different experiences. The largest source of errors in the surveys depends on the number of responders as well as the response rate. Another error source is the design of the two surveys, the structure and how the questions were formulated differing between the survey aimed at students and the survey aimed at practicing landscape architects. Therefore the questions could be interpreted differently by the two target groups. The same issue occurred with the two interviews since they differed from each other and thus categorized as low standardized (Trost 2010, p 39).

Working with the master thesis as a pair has been beneficial during the time we were writing this essay. By working through Google Drive we could work simultaneously on documents as well as analyze, discuss and make changes in real time. We could also limit our working hours and routines by encouraging and motivate each other.

Conclusion

The departments of landscape architecture at SLU have a different opinion of what the professional role of landscape architect means in comparison to the work newly hired practicing landscape architects mostly do. We suggest that research within the field of landscape architect done globally as well as at the institutions at SLU should constitute the base upon which the landscape architecture

education is structured. SLU should educate landscape architects that shape, plan and design sustainable societies in the future.

Our results show that there is a gap in experience between the landscape architect educations and the professional life tasks, mainly because of SLU's choice of educating landscape architects with a long-term and sustainable perspective as opposed to the society and labour markets short-term needs. The knowledge gap in planning is an example of the education not corresponding to the most common task of newly hired landscape architects today.

Furthermore the assignments given to landscape architects in practice is governed by the building boom and the current economic recession. In the context of today's building boom the assignments tends to fall more or less within design and planning, whereas in a future projected recession the focus may be placed in preservation, management and planning for future planning and design projects.

Sammanfattning

I denna uppsats jämförs relationen mellan landskapsarkitektprogrammen på SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, med yrkesverksamma landskapsarkitekter inom den privata sektorn som har varit aktiva i yrkeslivet högst tre år efter sin sista avslutade kurs. SLU:s landskapsarkitektprogram ligger på två olika universitetscampus, Ultuna och Alnarp, som båda för närvarande genomgår en förändring som påverkar den övergripande strukturen.

Många av dagens samhällsförändringar påverkar landskapsarkitekturket; urbanisering, sociala, ekonomiska, politiska och ekologiska faktorer för att nämna några. Särskilt urbaniseringen då mer än hälften av jordens befolkning bor i städer, vilket kommer att öka (Naturvårdsverket 2017). På grund av dessa samhällsförändringar är det nödvändigt att hålla landskapsarkitektprogrammet modernt och relevant. Ylva Dahlman, universitetslektor vid institutionen för stad och land på SLU, menar att det finns ett glapp mellan den yrkeskompetens som ackumuleras under utbildningen och de arbetsuppgifter som landskapsarkitekter får i sitt yrkesliv³.

Syftet med denna uppsats är därför att få en bättre förståelse för hur landskapsarkitekturutbildningarna vid SLU relaterar till de arbetsuppgifter som nyanställda landskapsarkitekterna får i den privata sektorn.

Metoderna i denna uppsats var litteraturstudier, intervjuer och enkäter. Undersökningarna och uppsatsen är begränsad till landskapsarkitektstudenter på SLU och landskapsarkitekter som har arbetat i upp till tre år i den privata sektorn i Sverige efter deras sista avslutade kurs på utbildningarna.

Både Tomas Eriksson, studierektor på Ultuna och Helena Mellqvist, studierektor på Alnarp frågade sig om SLU ska utbilda landskapsarkitekter för att direkt svara på arbetsmarknadens behov eller vara fritänkande och utmanande med nya lösningar på samhällsproblem inom vårt kompetensområde. Glappet inom projekteringskunskaper är ett exempel på hur utbildningen inte stämmer överens med nyanställda landskapsarkitekters vanligaste arbetsuppgifter inom den privata sektorn. Både studierektorerna menar också att förvaltning ska vara en större del i utbildningen. Arbetsgivarna ger främst arbetsuppgifter som handlar om att producera planer och byggdokument till nyanställda och låter inte nyanställda arbeta med att utveckla hållbart nytänkande i lika stor utsträckning.

Resultaten visar att det finns ett glapp i kunskap mellan landskapsarkitekturutbildningarna och det yrkeslivet, främst på grund av SLU väljer att utbilda landskapsarkitekter med ett långsiktigt och

³ Ylva Dahlman, 2017-10-26

hållbart perspektiv till skillnad från samhällets och arbetsmarknadens kortsiktiga behov. Dessutom är landskapsarkitekters arbetsuppgifter styrda av hög- och lågkonjunktur, och i dagens högkonjunktur tenderar arbetsuppgifterna att falla mer eller mindre inom design och projektering, medan i en framtida lågkonjunktur kommer fokus att läggas i bevarande, förvaltning och planering för framtida projekterings- och gestaltningsprojekt.

Abstract

This essay compares the intentions within the landscape architecture education programs at SLU, the Swedish University of Agricultural Sciences, and the actual requirements for newly hired landscape architects within the Swedish private sector who have been in professional life for up to three years after their last finished course. SLU's landscape architect programs are located at two different campuses, Ultuna and Alnarp, both which are currently undergoing a change affecting the overall structure.

Current trends have an impact on today's landscape architect profession; urbanization and social, economical, political and ecological factors to name a few. Especially now when more than half of the Earth's population live in cities, a number that's increasing (Naturvårdsverket 2017). And because of these changes it is necessary to keep these educations modern and relevant. Ylva Dahlman, Senior Lecturer at the Department of Urban and Rural Development at SLU, expressed that there is a gap between the knowledges accumulated from the education and the actual assignments landscape architects acquire in their professional life⁴.

The purpose of this essay is therefore to get a better understanding of how the landscape architecture educations at SLU relate to the assignments newly hired landscape architects are faced with in the private sector. Methods used in this essay were literature studies, interviews and surveys. The essay is limited to study the private sector which represents the majority of employers for newly hired landscape architects, more specifically landscape architects that have worked up to three years since their last finished course within the programme.

Both directors of studies discussed whether SLU should educate landscape architects to correspond to the needs of the labor market or to be independent, free thinking landscape architects that challenge society with new solutions within our area of expertise. The departments of landscape architecture at SLU have a different opinion of what the landscape architect professional role means in comparison to the work newly hired practicing landscape architects mostly do. We suggest that research within the landscape architect field done globally as well as at the institutions at SLU should constitute the base upon which the landscape architecture education is structured. SLU should educate landscape architects that shape, plan and design sustainable societies in the future.

Our results show that there is a gap in experience between the landscape architect educations and the professional life tasks, mainly because of SLU's choice of educating landscape architects with a long-term and sustainable perspective as opposed to the society and labour markets short-term needs. The knowledge gap in planning is an example of the education not corresponding to the most common task of newly hired landscape architects today. Furthermore the assignments given to landscape architects in practice is governed by the building boom and the current economic recession. In the context of today's building boom the assignments tends to fall more or less within design and planning, whereas in a future projected recession the focus may be placed in preservation, management and planning for future planning and design projects.

⁴ Ylva Dahlman, 2017-10-26

Innehållsförteckning

Summary	3
Sammanfattning	6
Abstract	7
Innehållsförteckning	8
Inledning	10
Bakgrund	10
Tidigare arbeten	10
Yrkets utveckling	11
Professionens uppkomst	11
Landskapsarkitektens yrkesroll	12
Problematisering	13
Syfte & frågeställning	14
Avgränsning	14
Metod	14
Litteraturstudie	14
Studie av kursmål	15
Intervjuer	15
Upplägg	16
Enkäter	16
Enkät riktad till studenter	18
Enkät riktad till yrkesverksamma	19
Resultat och analys	21
Studie av kursmål	21
Intervjuer	21
Intervju med Tomas Eriksson, studierektor för Ultuna	21
Intervju med Helena Mellqvist, studierektor för Alnarp	24
Enkät riktad till studenter	28
Analys av enkät riktad till studenter	29
Frågor med öppna svarsalternativ	30
Enkät riktad till yrkesverksamma	30
Analys av enkät riktad till yrkesverksamma	32
Frågor med öppna svarsalternativ	32
Sammanfattning	33
Vad säger resultatet?	33

Diskussion	34
Diskussion av kursmål	34
Jämförelse mellan enkäter	34
Samhällets behov	35
Diskussion av intervjuer med studierektorerna	36
Vad säger SLU?	36
Vad för landskapsarkitekt bör SLU utbilda?	38
Metoddiskussion	38
Reflektioner kring vår arbetsprocess	39
Slutsats	40
Vidare arbete med ämnet	40
Referenslista	41
Tryckta källor	41
Elektroniska källor	41
Muntliga källor	42
Bilagor	43
Enkät riktad till studenter	44
Enkät riktad till yrkesverksamma	48
Resultat av enkät riktad till studenter	60
Resultat av enkät riktad till yrkesverksamma	65
Intervju med Tomas Eriksson, studierektor för Ultuna	73
Intervju med Helena Mellqvist, studierektor för Alnarp	78

Inledning

Inom Sverige finns det två utbildningar till landskapsarkitekt där båda bedrivs av Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) på två olika campus; Ultuna och Alnarp.

Vi går på masterprogrammet på landskapsarkitektutbildningen vid Ultuna och tiden då vi ska börja vårt yrkesverksamma liv närmar sig. Just nu pågår en förändring av båda utbildningarna innehålls- och strukturmässigt där bland annat behörighetskraven till landskapsarkitektprogrammet på Ultuna har ändrats från naturvetenskapliga till samhällsvetenskapliga. Detta är något som Alnarp redan har idag.

Under studietiden på landskapsarkitektutbildningen har vi genom erfarenheter utifrån praktik och samtal med andra studenter fått intrycket av att nyutexaminerade landskapsarkitekter saknar viss kompetens som arbetsplatsen efterfrågar, som i dagsläget inte lärs ut på utbildningen. Vi har exempelvis varit med om att vi förväntas kunna arbeta i Adobe Illustrator när vi inte utbildats i datorprogrammet på utbildningen. Det bör också påpekas att utbildningarna skiljer sig - förutom geografiskt och kulturellt - även innehållsmässigt.⁵ Med anledning av detta och i samband med landskapsarkitektprogrammets pågående förändringar har vi valt att inkludera en studie av kursmål för samtliga kurser på kandidatnivå mellan utbildningarna.

Susan Paget landskapsarkitektlärare vid SLU Ultuna, skrev i sin avhandling för 10 år sedan att det pågår en internationell diskussion kring vilken riktning landskapsarkitekter kommer att ta som yrkesgrupp i framtiden (Paget 2008, s. 184). På så sätt vill vi bidra till denna diskussion genom vårt arbete.

Bakgrund

Nedan följer en redovisning av tidigare arbeten som berör ämnet och en historisk överblick över yrkets utveckling.

Tidigare arbeten

Ett kandidatarbete publicerat 2013 av Benjamin Onoszko innefattar en jämförelse mellan landskapsarkitektutbildningarna SLU och KSA, vid The Ohio State University (Onoszko 2013, s. 18). Han tar upp att SLU:s utbildning i likhet med KSA:s bör omfatta valbara kurser från andra utbildningar av yrkesgrupper, främst de yrkesgrupper landskapsarkitekter kan komma att arbeta tillsammans med i framtiden. Detta för en bredare kunskap och mer nischade landskapsarkitekter (Onoszko 2013, ss. 18-19). Ett annat arbete som är publicerat 2017 av Siri Fogelberg och Frida Gissén (med fokus på klimatanpassning) handlar om landskapsarkitektens yrkesroll. Deras slutsats är att en uppdatering av utbildningen är oundviklig för att kunna hantera framtida klimatanpassningar som är ett centralt ämne för yrket i framtiden (Fogelberg & Gissén 2017, ss. 24-25).

Detta arbete kan ses som ett bidrag i diskussionen om yrkets och landskapsarkitektutbildningarnas utveckling och delvis som en påbyggnad av tidigare arbeten inom ämnet.

⁵ Tomas Eriksson, 2017-09-14

Yrkets utveckling

Yrket landskapsarkitekt är en relativ ny profession ur ett historiskt perspektiv och likaså utbildningen på SLU. Därmed ansåg vi att vi behövde se över hur bland annat yrkets roll och titel har förändrats genom tiden för att förstå ämnet bättre.

Professionens uppkomst

Charles Waldheim, professor i landskapsarkitektur på Harvard University Graduate School of Design, har forskat inom relationen mellan landskap, ekologi och urbanism (Harvard University Graduate School of Design, u.å.). I en artikel från 2014 uttalar Waldheim sig om den omdiskuterade debatten kring yrkets benämning och identitet, som pågått sedan 1800-talet. Waldheim skriver bland annat om den franske arkitekten och trädgårdsdesigner Jean-Marie Morel som under sin tid var bland de mest uppmärksammade gestaltarna (Waldheim 2014, s.188). Morel använde yrkesbenämningen *architecte-paysagiste* i början på 1800-talet vilket översatt betyder just landskapsarkitekt. Även om termen arkitekt användes i dåtida Frankrike fick benämningen inte något internationellt genombrott utan de som arbetade inom fältet benämndes främst som landskapsträdgårdsmästare (Waldheim 2014, s.188).

Den första tillsättningen av professionen landskapsarkitekt var med Frederick Law Olmsted Sr. som antog titeln under gestaltningen av Central Park då han kallade sig själv för landskapsarkitekt (Twombly 2010, s. 24). Termen fick en större spridning och vanligare användning efter att American Society of Landscape architects skapades år 1899 (Murphy 2016, s. 5).

Landskapsarkitektens yrkesroll

Arkitektur som länge varit yrkets stamfader har numera fått en tvetydig position inom designprofessionen enligt Schön (Schön 1991, s. 76). Bland annat har planering av urbana miljöer, fysisk- och stadsplanering fått starkare rollsindelningar när dessa yrken och dess relationer till varandra börjar förändras (Schön 1991, s. 76).

Michael D. Murphy, professor i landskapsarkitektur, har skrivit en modern teoretisk genomgång av landskapsarkitekturens innehåll och syfte i boken *Landscape architecture theory: an ecological approach*. Murphy (2016, s. 5) beskriver landskapsarkitektyrket som gestaltare vars uppgift är att förstå och forma landskapet. Han fortsätter med att beskriva yrkets viktigaste roll som är att gestalta en enhetlig utemiljö som fungerar uthålligt i människans samhälle och som tar hänsyn till människors upplevelser, dess lokalsamhällen och de ekologiska ramarna för mänskligt liv. (Murphy 2016, s. 5)

Donald Schön, professor i stadsplanering, beskriver praktikerns roll där de oftast stöter på liknande projekt och utvecklar en repertoar (Schön, 1991 s. 60). Detta bidrar till att praktikern blir mer och mer beständig mot oväntade händelser och vet hur situationen ska hanteras därifrån (Schön, 1991 s. 60). Schön menar även att praktiker låter sig själva erfara överraskningar och förvirring eftersom de reflekterar och experimenterar sig fram till en förändrad situation och en ny förståelse över fenomenet (Schön, 1991 s. 68). De senaste tjugo åren har begreppet gestaltning och dess innebörd breddats, där bland annat kulturella aspekter har fått en informell samspel i gestaltungsprocessen menar Schön (Schön 1991, s. 77).

Susan Paget beskriver landskapsarkitekten som formgivare av utemiljöer i sin doktorsavhandling *Aspekter på landskapsarkitektens yrkesroll*. Deltagarna i de intervjuer och fokusgrupperna som Paget använde för att studera landskapsarkitekters syn på sin yrkesroll ansåg sig bland annat vara allmänhetens företrädare och världsförbättrare (Paget 2008, s. 185). Hon menar även att landskapsarkitekters synsätt på sig själva ibland är motsägelsefulla och på så sätt förstärker den otydliga bilden av yrket (Paget 2008, s. 185). Ämnesområdet som är väldigt brett innebär att en landskapsarkitekt kan arbeta med uppgifter som grundar sig inom naturvetenskap, samhällsvetenskap, teknik och konstnärlighet. Utöver detta behöver landskapsarkitekter också lära sig hantera digitala verktyg och datorprogram för att utföra sina arbetsuppgifter, något som Klas Eckerberg (2004, s. 14) redan 2004 summerar i sin doktorsavhandling *Etta eller nolla?*. Utifrån erfarenheter bland annat som lärare och från intervjuerna i sin avhandling menar Eckerberg att landskapsarkitektkåren är konservativ, återhållsam och försiktig (Eckerberg 2004, s. 180). I avhandlingen tar han upp konservatismen inom yrkeskåren på flera nivåer men väljer att fokusera på användandet av datorprogram och digitala verktyg. Eckerbergs uppfattning är också att många landskapsarkitekter inte är tillräckligt kritiskt reflekterande över sin yrkesroll (Eckerberg 2004, s. 180). Detta tar också stöd i Pagets intervjuer och fokusgrupper där landskapsarkitekter karaktäriserades som passiva, stagnerande vanemänniskor som är rädda för att ta och ge kritik (Paget 2008, s. 160).

Baserat på data från fokusgrupperna menade Paget att det fanns en oro för att landskapsarkitektkåren varit för homogen, vilket kan bero på att yrket är relativt ungt och att antalet yrkesverksamma landskapsarkitekter i Sverige är relativt få (Paget 2008, s. 184). Hon beskriver att risken för likriktning av yrkeskåren kan bero på gemensamma utbildningsbakgrunder fram till millennieskiftet men också att de studenter som söker till utbildningarna domineras av kvinnor (Paget 2008, s. 184). Eckerberg (2004, s. 180) menar också att kåren behöver fler individer som sticker ut hakan och för utvecklingen framåt. Även Murphy (2016, s. 18) påstår att det sociala trycket mellan landskapsarkitekter, både på yrkesverksamma och studenter, möjligen bidrar mer till konformism än till innovation.

Utöver detta menar Paget (2008, s. 197) att landskapsarkitekter har en otydlig självbild, utifrån sina studier. Likaså påstår Schön (1991, s. 13) att ett yrkets självbild kan bero på en skepsis till hur stor påverkan yrkeskåren har på samhället i helhet. Schön (1991, s. 13) beskriver det som en kris inom yrkeskåren då frågor ställs huruvida yrkets kunskap är tillräcklig för att möta samhällets krav. Schön (1991, s. 13) fortsätter med att förklara att detta i sin tur beror på bland annat hur yrket är underordnat intressena hos företag och regeringen.

Paget (2008, s. 157) förklarar att landskapsarkitekter ofta kommer sent in byggprocessen och på så sätt får en sekundär och underordnad roll än andra yrken inom byggbranschen. Detta beror på dels på samhälls- och ekonomiska förutsättningar som resulterar i att landskapsarkitekters handlingsutrymme och handlingskraft begränsas, vilket leder till att enskilda landskapsarkitekter har svårare att påverka i projekt (Paget 2008, s. 157).

Eckerberg (2004, s. 14) menar att trots alla de krav på kunskap och metoder som ställs på landskapsarkitekter så läggs kraven att kunna använda digitala verktyg helt enkelt ovanpå. Han ställer sig kritisk till hur studenterna ska hinna lära sig allt om de digitala verktygen är ett kompletterande tillägg istället för att ersätta vissa av de manuella redskap och metoder, vilket Eckerberg anser problematiskt (Eckerberg, s. 14).

Utifrån erfarenheter från praktiken kan vi understödja att det finns ett kunskapsglapp både internt inom utbildningen samt mellan utbildningen och inom den privata sektorn som vi vill ge några exempel på. Under flera studiokurser på Ultuna så har det förekommit främst informella krav på att illustrera sina gestaltningar med hjälp av exempelvis Google SketchUp och Adobe Illustrator trots att

vi inte har fått kurser i datorprogrammen någon gång tidigare under utbildningen. Vi har också upplevt ett glapp mellan kunskap och krav inom den privata sektorn utifrån erfarenheter från då vi praktiserade under utbildningen. En av oss fick i arbetsuppgift under praktiken att färglägga och illustrera ett förslag i Adobe Illustrator som vi inte undervisats i på utbildningen.

Problematisering

Idag bor mer än 50 procent av jordens befolkning i städer och det förväntas öka till 60 procent år 2030 (Naturvårdsverket 2017). Flera nutida trender har direkt påverkan på landskapsarkitektyrket, såsom urbanisering och sociala, ekonomiska, politiska och ekologiska faktorer. Utöver att folk flyttar in till städer så ökar också folkmängden (SCB 2017b). Sveriges befolkning har ökat med nästan en miljon under de senaste tio åren (SCB 2017b). År 2015 var ett uppmärksammat år, speciellt politiskt, på grund av den stora ökningen av asylsökande flyktingar som kom till Sverige under hösten och vintern (SCB 2017a). Nybyggnationer och slutförande av bostäder har också ökat kraftigt de senaste par åren (SCB 2017c). Dessa är några exempel som påverkar landskapsarkitekters yrkesroll och kräver hållbara lösningar. I samband med den globala uppvärmningen och växthuseffekten ökar Sveriges medeltemperatur, värmeböljor blir längre och nederbörden ökar (SMHI 2014). Hållbar landskapsarkitektur kan hjälpa till att lösa problem såsom värmeöar i städer och översvämningar med planering av integrerad grön struktur och dagvattenhantering. På grund av tidigare nämnda exempel och dess konsekvenser är det därför väsentligt att hålla utbildningen modern och relevant. På så sätt bidrar utbildningen med de verktyg landskapsarkitekter behöver för att hjälpa till att lösa de problem vi ställs inför idag, som följd av dessa samhällsförändringar.

På regeringens hemsida står det skrivet om 17 globala mål för hållbar utveckling där ett flertal av målen berör kunskapsområdet inom landskapsarkitektur, såsom hållbara samhällen och städer, ekosystemtjänster och biologisk mångfald, samt bekämpande av klimatförändringar (Regeringen 2017a). Regeringen har även delmålet att "Stärka motståndskraften mot och förmågan till anpassning till klimatrelaterade faror och naturkatastrofer i alla länder" (Regeringen 2017b). Detta lyfter Fogelberg och Gissén fram att det är ett område där landskapsarkitektens kunskap kan breddas med hjälp av utbildningen (Fogelberg & Gissén 2017, s. 30). Ett annat delmål lyder "Senast 2020 integrera ekosystemens och den biologiska mångfaldens värden i nationella och lokala planerings- och utvecklingsprocesser, strategier för fattigdomsminskning samt räkenskaper" (Regeringen 2017c). Landskapsarkitekter arbetar redan idag med ekosystem och biologisk mångfald inom projekt på global, nationell och lokal nivå men det finns rum för kunskapen att breddas och ta större plats i planering och gestaltning.

Med dagens krav på klimatanpassning och miljömål finns det ett större krav på hållbara lösningar inom landskapsarkitektur. Och för landskapsarkitekter, i den digitala ålder vi nu lever i, tar användningen av datorprogram större plats inom yrket för att undersöka, illustrera och visualisera. Då nya datorprogram och mjukvara kommer ut regelbundet är det även viktigt att utbildningen bidrar med kunskaper om de digitala verktyg som yrkesverksamma landskapsarkitekter använder.

Ylva Dahlman, universitetslektor vid SLU, menar att det idag finns ett glapp mellan yrkeskunskaperna från grundutbildningen och arbetsuppgifterna som landskapsarkitekter får⁶. Det har tidigare skrivits arbeten på olika nivåer, masteruppsatser och avhandlingar, om relationen mellan utbildning och yrkeskompetens med huvudfokus i arkitektur men inte inom landskapsarkitektur berättar Dahlman⁷.

⁶ Ylva Dahlman, 2017-10-26

⁷ Ylva Dahlman, 2017-10-26

Begreppsprecisering

Nedan följer förklaringar av begrepp som används i arbetet och hur vi använder dem.

- **Arbetslivet:** Yrkesverksammas rymd inom privat sektor där de utför sina arbetsuppgifter.
- **Förvaltning:** Handlar om hur miljöer ska tas hand om och planer för hur de ska hålla i längden. Mera konkret kan det innebära en skötselplan för att den ska bevaras eller vidareutvecklas och på så sätt hålla genom tiderna. Inom landskapsarkitektens yrkesroll det kan exempelvis innebära hur genomtänkt ett gestaltungsförslag är så att lösningen är ekonomiskt- och ekologiskt hållbar och på så sätt skötleffektivt.
- **Gestaltning:** Utformning av idéer till problemlösning med hjälp av estetik och teknik.
- **Nyanställd:** Yrkesverksam landskapsarkitekt som arbetat inom den privata sektorn högst tre år efter senast avslutad kurs på utbildningarna.
- **Planering:** Planerande, oftast med fokus på storskalig gestaltning av exempelvis hela bostadsområden eller stadsdelar inom landskapsarkitektens yrkesroll. Där ingår många aspekter såsom livskvalitéer, infrastruktur, samhällsfunktioner, och boende. Det kan även vara utformande av olika sorters strategier, exempelvis en stads framtida utbredning eller för att hantera klimatförändringarnas konsekvenser.
- **Projektering:** Renritning av gestaltungsförslag och idéer till system- och bygghandlingar.
- **Studenter:** Landskapsarkitektstudenter som berörs i detta arbete, enkätrespondenter.
- **Yrkesverksamma:** De yrkesverksamma landskapsarkitekter som berörs i detta arbete, enkätrespondenter.

Syfte & frågeställning

Syftet med detta arbete är att få en ökad förståelse för hur kunskapen från landskapsarkitektutbildningarna vid SLU förhåller sig till arbetsuppgifter nyanställda landskapsarkitekter får inom den privata sektorn.

Frågeställningen lyder; hur förhåller sig landskapsarkitektutbildningarna vid SLU till dagens behov och de krav som idag ställs på nyanställda yrkesverksamma landskapsarkitekter inom den privata sektorn i Sverige?

Avgränsning

Arbetet avgränsas geografiskt till landskapsarkitekters arbetsliv inom Sverige och studier på universitetscampus Ultuna och Alnarp vid SLU och tidsmässigt till slutet av 2017 för vidare publikation 2018. Ämnet kommer begränsas tematiskt genom att behandla landskapsarkitektutbildningens innehåll, och fokuserar inte på exempelvis pedagogik, beslutsfattande och administration. Idag arbetar ca 70 % av nyanställda landskapsarkitekter inom den privata sektorn (SACO, 2017) och därmed begränsas studierna till den privata sektorn. Denna avgränsning gjorde vi också med anledningen av att vi båda praktiserade på privata kontor under utbildningen och därför är våra erfarenheter mer relevanta för detta arbete. Den första målgruppen för studierna var landskapsarkitektstudenter som gick i årskurs två till årskurs fem (och nyligen examinerade). Den andra målgruppen för studierna avgränsas till yrkesverksamma landskapsarkitekter har arbetat inom den privata sektorn i Sverige högst tre år sedan de studerade på någon av utbildningarna.

Metod

För att kunna besvara studiens frågeställning har följande metoder använts: litteraturstudier, intervjuer och enkäter. Litteraturstudien omfattade en studie av kursmål samt en bakgrundsundersökning för att få kunskap om tidigare studier och sätta denna i en större kontext. Högt standardiserade kvantitativa enkäter och lågt standardiserade kvalitativa intervjuer valdes för att samla data från studiens målgrupper. Syftet med dessa metoder var att både samla in kvantitativ data med enkäter som kunde jämföras och ställas mot varandra men också för att få en djupare förståelse genom att använda kvalitativa intervjuer som metod.

Litteraturstudie

Litteraturstudien avser studier av tidigare arbeten som togs fram via rekommendation av vår handledare samt genom sökning av databasen Epsilon med sökorden; skillnad, kunskap, utbildning, yrkesliv, kompetens, yrkeskunskap, arkitektur, landskapsarkitektur, yrkesroll, erfarenhet, yrkeserfarenhet, kunskapskrav.

Likaså gjordes en studie av kursmålen som avser båda utbildningarna för en jämförelse mellan institutionerna.

Studie av kursmål

En studie av kursmål gjordes tidigt i arbetets process för en jämförelse mellan utbildningarnas innehåll på kandidatnivå. Eftersom masternivån består av främst valbara kurser var en jämförelse där inte lika representativt.

Först sammanställdes alla kursmål från Alnarps och Ultunas kurser för att sedan skrivas ut på papper och nålas upp på väggen. Nästa steg blev att kategorisera kursmålen utifrån ämnesområde till en rimlig mängd för att kunna representera olika kursers innehåll. Om kategorierna var för generella blev inte kursmålen korrekt representerade och delades de in i för många kategorier blev det svårt att jämföra kursmål då varje kategori skulle innehålla för få antal kursmål. Beslutet föll därmed på att dela in kursmålen i sju kategorier som vi ansåg sammanfatta och fördela programmets innehåll väl.

Dessa kategorier var växtkunskap, design och skiss, markvetenskap, historia, metod, introduktion till yrket och förvaltning. Datan sammanställdes i en tabell i form av antal kursmål per kategori, där de högsta och lägsta värdena markerades. De svagast representerade kategorierna markerades med ett rött fält och de starkast representerade kategorierna markerades med ett grönt fält.

Därefter gjordes en analys utifrån för att se vilka kategorier som var starkt eller svagt representerade på vardera utbildning såväl som en övergripande analys på båda utbildningarna.

Intervjuer

Trost (2010, s. 39) tar upp begreppen strukturering och standardisering i sin bok *Kvalitativa intervjuer*. Struktureringen, det vill säga intervjuens upplägg, delas in i strukturerad och ostrukturerad intervju. Med en strukturerad intervju beskriver Trost att den som håller i intervjun redan har formulerat sina frågor där fokus ligger på ett specifikt ämne (Trost 2010, s.40). Till skillnad från en ostrukturerad intervju tillåts den intervjuade prata fritt och den intervjuade ställer frågor som uppkommer under intervjun. För att minska risken att gå miste om väsentlig information för undersökningen föll valet på att göra en strukturerad intervju då frågorna förbereddes i förväg med återkoppling till vår handledare.

Standardiseringen, det andra begreppet som Trost lyfter fram, syftar på graden av likhet mellan flera intervjuer (Trost 2010, s. 39). Frågornas formuleringar kan påverka intervjuernas standardisering eftersom exempelvis tonläge eller platsen i sig kan påverka graderingen, huruvida det blir en hög eller låg standardisering (Trost 2010, s. 39). I vårt arbete klassas intervjuerna som lågt standardiserade främst på grund av olika frågeformuleringar men också då dessa skiljer sig både i lokal och typ av närvarande. Öppna svarsalternativ beskriver Trost med att den intervjuade svarar fritt på den ställda frågan, utan att få fasta svarsalternativ (Trost 2010, s. 40). Eftersom risken finns att fasta svarsalternativ forcerar den intervjuade att basera sitt svar på ett alternativ valdes öppna svarsalternativ till intervjuerna. Trost (2010, s. 41) benämner vår valda form av intervju som en strukturerad och kvalitativ, i avseende att det är inom ett specifikt område med hänsyn till våra öppna svarsalternativ. Genom att börja med en öppningsfråga, det Trost benämner som *Anfangs Floskel*, där den intervjuade kan prata fritt kring det berörda ämnet skapas ett förtroende hos den intervjuade (Trost 2010, s. 84).

Trost (2010, s. 74) menar även att intervjuer blir mer användbara om de spelas in då anteckningar inte alltid kan beskriva den intervjuades tonläge och gester. Därför gjordes valet att spela in intervjuerna med mobiltelefon eller datorn för att kunna lyssna på intervjun ordagrant efteråt. Intervjun delades därför upp så att vi hade två olika roller, en höll intervjun medan den andra förde anteckningar. Då endast en av oss höll konversationen minskade risken för att den intervjuade skulle uppleva att denne hamnat i underläge (Trost 2010, s. 67). Den av oss som intervjuade kunde även fokusera enbart på frågorna och svaren (Trost 2010, s. 74). Efter avslutad intervju sammanställdes anteckningarna från intervjun och inspelningen transkriberades för att minska risken för eventuella feltolkningar och att få framtida citat korrekta (Trost 2010, s. 76). Efter transkriberingen sammanställdes innehållet och delades in i frågeområden. Sedan analyserades intervjuerna utifrån dessa frågeområden.

Upplägg

Intervjuer hölls med studierektorerna Tomas Erikson för campus Ultuna och Helena Mellqvist för Alnarp. Dessa personer valdes för att få en djupare förståelse för institutionernas syn på landskapsarkitektutbildningen och dess ambitioner för att utveckla utbildningen i framtiden.

Den första intervjun som hölls, med Tomas Eriksson, skiljde sig ifrån den andra intervjun med Helena Mellqvist eftersom frågorna delvis omformulerades och reviderades inför nästa intervju med Helena Mellqvist. Denna hölls även via Skype och på så sätt klassas intervjuerna som lågt standardiserade. Inför intervjuerna informerades de intervjuade om deras rättigheter, hur intervjun skulle gå till och vad den insamlade datan skulle användas till. Dessa punkter gicks igenom:

- Om upplägget och hur lång tid intervjun ska ta, som uppskattades ta cirka en timme.
- Att den intervjuades namn skulle användas för att parafrasera och citera det som sades i intervjun. Att delar av intervjun skulle publiceras skriftligt i uppsatsen, och inte delas på andra sätt.
- Att samtalet skulle spelas in för att lättare kunna gå igenom intervjun igen och bearbeta samt transkribera svaren.
- Att den intervjuade hade rätt att när som helst avbryta intervjun.
- Att den intervjuade skulle få ta del av och läsa arbetet när det är publicerat på Epsilon. Att den intervjuade också var inbjuden att vara med på examensseminariet när arbetet presenteras i slutet av terminen.
- Att de transkriberade intervjusvaren kunde skickas om den intervjuade ville detta.
- Ifall den intervjuade hade några frågor innan intervjun startades.

Enkäter

Två enkäter utformades; en enkät som var riktad till landskapsarkitektstudenter på båda utbildningarna och en enkät till nyanställda landskapsarkitekter som jobbar inom den privata sektorn. Dessa enkäter var kvantitativa med hög standardisering som innehöll en avslutande del med kvalitativa frågor. Trost (2012, s. 23) beskriver standardisering som avsaknad av variation, att alla frågor formuleras och framförs likadant till alla respondenter. Han nämner också att de flesta kvantitativa studier använder sig av hög standardisering. (Trost 2012, s. 57). En kvantitativ enkät undersöker till exempel hur ofta, hur många eller hur vanligt någonting är (Trost 2012, s. 23). Den kvantitativa datan kunde därmed redovisas med hjälp av diagram, jämföra antal och andel procent. De kvalitativa frågorna i enkäten var halvöppna frågor, frågor med fasta svarsalternativ. Respondentens svar ledde vidare till en öppen fråga som preciserades för en ökad förståelse då syftet med en kvalitativ studie är att förstå och hitta mönster (Trost 2012, s. 23).

Inför enkäten gjordes en tidsplan som inkluderade när och till vilka enkäten skulle skickas till samt när påminnelser skulle skickas och när enkäten skulle avslutas. Målet var att skicka ut enkäterna på måndagar och likaså påminnelserna. Båda enkäterna avslutades med en så kallad *Abschluss Floskel* då Trost (2012, s. 92) rekommenderar att det finns en öppen fråga i slutet av enkäten där respondenten kan skriva fritt i anslutning till undersökningen. På så vis kunde respondenterna skriva ner sina generella tankar kring ämnet i fråga eller kommentera något ytterligare om en speciell fråga. Detta

hjälppte oss att snappa upp information som vi inte hade tänkt på att vi behövde tidigare men som vi ändå kunde ha användning för.⁸

Den första enkäten skapades inledningsvis i två olika program, Google Forms och Survey Monkey. Därefter togs beslutet att använda oss utav Google Forms webbenkät på grund av att vissa av SurveyMonkeys essentiella funktioner innebar en kostnad. Därmed gjordes den andra enkäten via Google Forms också.

Båda enkäterna skickades på måndagar via e-mail och påminnelser skickades varje måndag med en veckas mellanrum fram till att enkäterna var avslutade, tre veckor senare. Valet grundades i Trosts argument att påminnelser ger ett mer seriöst intryck (Trost 2012, s. 117). Vi valde att skicka ut enkäterna på måndagar då folk kunde tänkas vara mer benägna att svara på enkäten eftersom det är första dagen på veckan i jämförelse med exempelvis fredagar då vi gissade att de flesta var trötta, ofokuserade och skyndar sig hemåt.



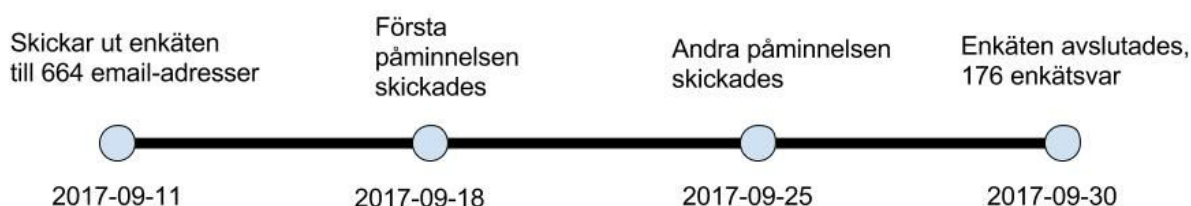
Figur 1: Struktur över enkäten riktad till yrkesverksamma. 2017-10-02

Bakgrundsfrågorna placerades i början av enkäten med hänvisning till Trosts argument att bakgrundsfrågorna ska komma först i en enkät därför de är enkla att svara på. Frågorna handlar om respondenten själv och på så vis blir respondenten motiverad att fortsätta besvara enkäten (Trost 2012, s. 92). Dessutom kunde vi utläsa och kategorisera särskilda enkätsvar tydligare för ökad förståelse av respondentens perspektiv och utgångspunkt, under analysen.

Efter att enkäterna avslutades sammanställdes rådatan i tabeller och figurer för att kunna analyseras.

Enkät riktad till studenter

Den första enkäten skickades ut totalt till 664 landskapsarkitektstudenter på Alnarp och Ultuna via SLU:s studentmail måndagen den 2017-09-11.



Figur 2: Tidslinje över händelserna för enkäten riktad till studenter. 2017-10-02.

⁸ Madeleine Granvik, 2017-09-08

Vi försökte nå ut till respondenterna via andra kanaler för ökad svarsrespons. Enkäten delades därför via Facebookgruppen Lark Ultuna och med våra egna klassers Facebookgrupper, däremot hade vi inte tillgång till någon av Alnarpssstudenternas Facebookgrupper.

Frågor

Frågorna till enkäten sammanställdes tillsammans med hjälp av vår handledare. Vi motiverade varför vi behövde ställa frågorna och hur vi kunde analysera och diskutera svaren utifrån enkäten. När enkäten var färdigställd bestod enkäten av tio till elva frågor (beroende på årskurs fick respondenten en ytterligare fråga). Eftersom Ultuna och Alnarp har två olika utbildningar så var det relevant att veta på vilket campus respondenten studerade. På så vis kunde vi förstå deras perspektiv bättre vid senare utvärdering av enkäten. Likaså var det intressant om respondenterna hade läst på båda studieorterna då det var relevant om de upplevde att det fanns skillnader mellan utbildningarna och i sådana fall hur. Intresset uppkom vid en diskussion om det fanns en sannolikhet att de olika utbildningarnas skillnader reflekterades i kompetensen hos nyanställda landskapsarkitekter. Vi ansåg även att studenter kunde fått erfarenhet utanför universitets kretsar, exempelvis genom praktik eller jobb och därmed ha en uppfattning om vilka krav som ställts.

Vi frågade också studenterna hur de tyckte kunskaperna de samlat på sig hittills kunde vara relevant för arbetslivet. Då vi endast ville ha få svar av studenter som passerat kandidatnivån på utbildningen valde vi att formulera denna frågeställning till de som svarat att de går årskurs 4, 5 eller nyligen blivit utexaminerad. Eftersom denna typ av fråga (ja eller nej-fråga) inte skulle ge oss ett svar att analysera datan ifrån bestämde vi oss för att använda en bredare svarsskala. Svartalternativen gavs istället då i en kvotskala på mellan 1-5, 1 för stämmer inte och 5 stämmer helt. Vidare ställdes frågan om studenterna ansåg att det fanns kompetensområden som saknades eller behövde expanderas. Vi hade skapat färdiga alternativ som uppstod utifrån idégenerering och vid handledarmöte. Ett sista svartalternativ lades till där respondenten kunde skriva in ett eller flera egna svar som vi själva inte hade kommit på, detta för att fånga upp så många olika svar som möjligt. Vi frågade även om respondenten tyckte att det fanns kurser som denne ansåg vara irrelevanta samt om de hade förslag på kurser de tyckte kunde komplettera landskapsarkitektutbildningen.

Som avslutande fråga ansåg vi att det behövdes en avslutande öppen fråga, för att fånga upp ytterligare information från respondenten. Med den avslutande frågan bad vi respondenterna skriva ner övriga kommentarer kring enkäten och ämnesområdet.

Enkät riktad till yrkesverksamma

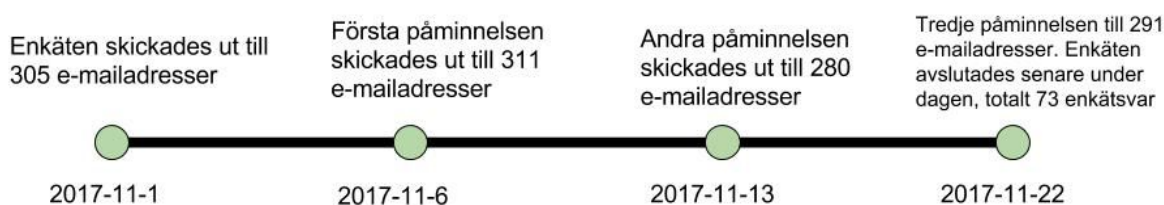
Denna enkät grundades på enkäten riktad till studenter för att kunna koppla ihop svaren och jämföra dessa senare under arbetet. Enkäten omarbetades med fokus på frågornas precisa formulering och enkätens struktur. Enkäten skickades till nyanställda landskapsarkitekter som arbetat i högst tre år sedan studerade på utbildningarna. Eftersom det väsentliga med enkäten var att få information om huruvida utbildningarna var tillräckligt förberedande inför yrkeslivet valdes denna målgrupp.

Ett utkast av enkäten skickades för granskning till två universitetslektorer, Ylva Dahlman och Susan Paget, och revideringar gjordes efter deras kommentarer tillsammans med vår handledare Madeleine Granvik. För att veta vilka kontor som skulle inkluderas i enkäten kontaktades Lena Engelbrekt, administratör på Sveriges Arkitekter, vilket resulterade i en lista på de största privata företagen inom Sverige med yrkesverksamma landskapsarkitekter. Dessa omfattades av Tyréns, White, Temagruppen, Sydväst Arkitektur & Landskap, Ramböll, Fojab Arkitekter, Edge of Landscape, COWI, Atkins, ÅWL Arkitekter, ÅF, WSP, White, URBIO, Tyréns, Tengbom, Topia

Landskapsarkitekter, Temagruppen, Sweco Architects, Ramböll, Nyréns arkitektkontor, Nivå Landskapsarkitektur, Landskapslaget, LAND arkitektur och Anders Jönsson Landskapsarkitekter i Mälardalsregionen.⁹

Denna lista var dock inte helt representativ menade Engelbrekt då vissa inte rapporterar in var de jobbar och därmed kunde statistiken vara fel.¹⁰ Detta tas upp i diskussionen under avsnittet *Metoddiskussion*. Vissa av dessa företag hade sina anställda medarbetare listade på deras hemsida med tillhörande e-mailadresser. Eftersom inte alla företag hade information om medarbetarna kontaktade vi företagen för att få tag på landskapsarkitekternas e-mailadresser. Trots ett flertal försök att få kontakt kunde vi inte få e-mailadresser från Sweco och COWI i tid. Däremot mailade kontaktpersonen från Sweco listan till oss så vi kunde inkludera dessa e-mailadresser till andra påminnelsen. Från COWI fick vi inte något svar.

Enkäten skickades till alla landskapsarkitekter vid respektive företag, totalt 305 potentiella respondenter. Vi visste inte vilka som föll inom målgruppen för studien på de företag som inte gett oss maillistor och därför skickades enkäten ut till alla landskapsarkitekter på respektive företag. Vid det första utskicket fick totalt 305 recipienter e-mail om enkäten. Då ett flertal hade autosvar via mail kunde de direkt sorteras bort, då de var frånvarande antingen på grund av exempelvis semester, föräldraledighet eller sjukskrivning.



Figur 3: Tidslinje över enkäten riktad till yrkesverksamma. 2017-11-23.

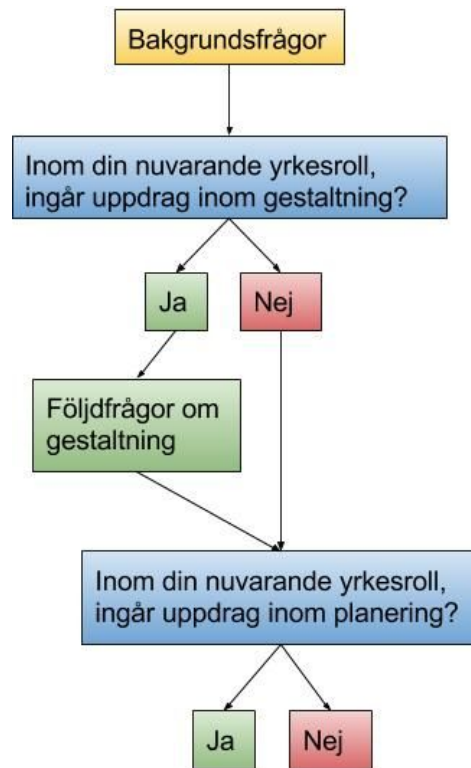
Vissa mailade även för att meddela att de inte tillhörde studien då de hade varit yrkesverksam i mer än tre år och därmed kunde vi vid varje påminnelse ta bort dessa från listan och dra ner på antalet respondenter enkäten skickats ut till.

Enkäten inleddes med bakgrundsfrågor; respondentens studieort, hur länge den varit yrkesverksam, vilket företag personen arbetade på och i vilken stad de jobbade. Enkäten kärnfrågor kretsade kring kunskapsområdena; gestaltning, planering, förvaltning eller projektering.

Enkäten gick vidare med att ställa frågan vilket/vilka ämne(n) respondenten främst arbetade inom. Beroende på om respondenten arbetade med gestaltning, planering, förvaltning och/eller projektering fick de svara på följdfrågor som behandlade dessa ämnen.

⁹ Lena Engelbrekt, 2017-10-06

¹⁰ Lena Engelbrekt, 2017-10-06



Figur 3: Schematisk bild över hur enkäten till yrkesverksamma såg ut. 2017-10-31.

Enkäten hade samma struktur för alla fyra ämnesområden. Frågorna som respondenterna ställdes var; om de arbetade inom ämnet, hur deras kunskaper inom ämnet från landskapsarkitektutbildningen såg ut, hur de klarat av uppgifterna de fått på sin arbetsplats. Sista frågan var om de ansåg att kunskaperna som de fått via sin arbetsplats var så pass viktiga att de tyckte att det var något som behövde kompletteras på landskapsarkitektutbildningen. Liksom första enkäten avslutades denna med en Abschluss Floskel. På så sätt kunde vi även jämföra svaren med enkäten riktad till studenterna senare under arbetet.

Analysmetod

När vi analyserade resultaten, vare sig det var kursmålsstudier, intervjusvar eller enkätsvar frågade vi oss vad resultaten innebar i förhållande till arbetets syfte och den pågående diskussionen av yrkesrollen.

Resultat och analys

Här redovisas och analyseras resultatet från studien av kursmål, de båda enkäterna och intervjuerna som tabeller, diagram och i textformat.

Studie av kursmål

Resultatet från studien visar att det finns fler likheter än skillnader mellan kursmålen vid Ultuna och Alnarp. Resultatet från studien presenteras nedan i en tabell.

Tabell 1: Tabellen visar andel i procent av de olika områden av kursmålen. De rödmarkerade cellerna visar på minsta andelen för varje campus och de grönmarkerade cellerna visar på de största andelarna. I fall där flera celler är färgmarkerade är andelarna lika. 2017-12-18.

Kategorier	Alnarp	Ultuna	Medelvärde
Gestaltning och skiss	14%	17%	16%
Förvaltning	5%	2%	4%
Historia	5%	5%	5%
Markvetenskap	5%	13%	10%
Metod	35%	27%	30%
Växtkunskap	18%	19%	19%
Yrkeskunskap	18%	15%	16%

Analys av kursmålstudie

Flera kunskapsområden utgör den minsta andelen av kursmålen på båda programmen är förvaltning, historia och markvetenskap. Markvetenskap tar dock betydligt större plats på Ultuna i jämförelse med Alnarp. De andra kunskapsområdena är jämnt fördelade med undantag till metod som sticker ut genom att utgöra den största andelen av kursmålen. Fördelningen av kursmål bland kunskapsområdena är mestadels jämn mellan programmen och de största skillnaderna är inom metod och markvetenskap.

Intervjuer

Nedan följer en sammanfattning av intervjuerna som hölls. De fullständiga intervjuerna finns transkriberade i bilagorna *Intervju med Tomas Eriksson, studierektor för Ultuna* och *Intervju med Helena Mellqvist, studierektor för Alnarp*.

Intervju med Tomas Eriksson, studierektor för Ultuna

Den första intervjun utformades för Tomas Eriksson, innehållet sammanfattas nedan i frågeområden.

Nyutformade landskapsarkitekturprogrammet på Ultuna

När frågan ställs hur Eriksson ser på det nyutformade upplägget på Ultuna svarar han att det inte kommer ske några stora förändringar generellt och känner sig trygg i att både det gamla och nya programmet ger/kommer att ge en bra grund vidare in i arbetslivet. Likaså poängterar han att inget innehåll kommer tas bort men att kursmål och innehåll kommer att kunna omformuleras eller flyttas runt mellan årskurserna. Det nya utformade programmet påverkar dock vilka som söker in till landskapsarkitektutbildningen då studenter med bakgrund i samhällskunskap också får möjlighet att söka till programmet på Ultuna, i likhet med Alnarp. Markvetenskapen kommer att finnas kvar men kursmålen behöver anpassas både utifrån innehållet och hur det lärs ut. Det pedagogiska tillvägagångssättet vid undervisningen behöver anpassas och tas i åtanke utifrån studenterna med samhällsvetenskaplig bakgrund och den naturvetenskap de läst på gymnasiet.

Vid följdfrågan om hur de nya behörighetskraven kommer att påverka andra naturvetenskapliga moment påstår Eriksson att exempelvis dagvattenhantering inte berör markvetenskapen särskilt mycket men poängterar att det är ett viktigt fält. Han förklarar att utöver markvetenskap är det även teknisk- och vegetationskunskap inom projektering, såsom höjdsättning, är grunden för att arbeta med dagvattenhantering. Eriksson summerar att landskapsarkitekter inte är markexperter men ska ha tillräckligt gott omdöme för att kunna bedöma vilken sorts expertis de ska efterfråga i projekt och kunna föreslå rimliga lösningar.

Kunskapsområden som kan förstärkas

Eriksson förklarar att han personligen anser att förvaltning är den minst representerade delen på programmet. Han har en idé om att använda vissa delar från masternivåkursen *Design through practice and management* redan i årskurs två och tre. Eriksson berättar att det finns inslag av förvaltning i planerings- och gestaltningskurser men att programmet, speciellt på kandidatnivå, har ett tunt utbud när det kommer till konkreta förvaltningsfrågor av grönmiljöer och parker.

Kurser på masternivå

Vid frågan om fördelningen av sökande studenter till avancerad nivå på Ultuna konstaterar Eriksson att det finns ett par kurser på höstterminen vilka har varit de populäraste de senaste två åren; *Landscape architecture and urban space* och *Avancerad växtgestaltning*. Han nämner också att det är populärt att skriva examensarbetet på våren eftersom det är den naturliga vägen dit för studenterna. Han fortsätter förklara att det beror på resurserna som har lett till mindre valbarhet i praktiken trots stor valbarhet i teorin. Eriksson vill se en fördjupningskurs i teori och metod då detta kan förbereda studenterna för ett masterarbete på ett bra sätt. Eriksson berättar att det pågår diskussioner om en kurs i kulturmiljövård under arbetsnamnet *Urban ecology*. Det har tidigare funnits en kurs för kulturmiljövård och delar av dess kursmål finns kvar i *Design through practice and management*.

Skillnader i studieplaner

Eriksson konstaterar att Ultuna har mer markvetenskap och ekologi än Alnarp när frågan tas upp om landskapsarkitektprogrammen studieplaner skiljer sig från varandra. Samtidigt påpekar han att Alnarp istället har mer planering och gestaltning, då Eriksson nämner en kurs i naturmarksförvaltning som endast finns på Alnarp. Eriksson poängterar även att Alnarp har fler kurser på avancerad nivå än på Ultuna.

Vidare menar Eriksson att Ultunas nya studieplan är mer lik Alnarps och betonar att skillnaderna ligger i olika lärare, kulturer och geografiskt läge. Han tar upp att det är dessa skillnader som formar olikheterna mellan utbildningarna men att individuella och personliga kvaliteter skulle stå för grunden av uppfattade skillnader mellan utexaminerade studenter från olika campus.

När frågan om hur utbildningarna har olika effekter på den yrkesverksamma landskapsarkitekter konstaterar Eriksson att programmet ska utbilda människor som i framtiden ska utforma, skapa och planera uthålliga samhällen, vilket han också tror det görs idag. Uthållighet bör ta plats och präntas in från början eftersom design och planering har sin utgångspunkt i att vara uthållighet, något som programmet kan bli bättre på avslutar Eriksson.

Tillräckligt förberedande inför dagens krav

Vid frågan om landskapsarkitektutbildningen på Ultuna är tillräckligt förberedande inför dagens krav på nyanställda landskapsarkitekter påpekar Eriksson att studenterna finner jobb utan problem. Han fortsätter berätta att han får positiva besked överlag från arbetsmarknaden via sitt kontaktnät. Även om det inte bara beror på utbildningens höga kvalitet så är det också arbetsmarknadens förtjänst, anser Eriksson. Eriksson resonerar att utbildningarna bör vara mer aktuella när det gäller up-to-date kunskaper och frågar sig vilka studenter som programmet utbildar; för kommuner, privata kontor eller för forskarutbildning (vilket är det svagaste området konstaterar Eriksson). Något som saknas i utbildningen på Ultuna är kunskaper om projektledning och de administrativa arbetsuppgifter som landskapsarkitekter kan komma att stöta på i yrkeslivet listar Eriksson. Som nyutexaminerad landskapsarkitekt så är man naturligtvis oerfaren i början berättar Eriksson. Han summerar det som att nästan börja på noll igen och säger att man inte ska tro att man kan allt eftersom det ofta är en ny läroperiod de första åren.

Intervju med Helena Mellqvist, studierektor för Alnarp

Till den andra intervjun anpassades frågorna specifikt för Helena Mellqvist och campus Alnarp. Nedan följer en sammanställning av intervjun med Helena Mellqvist indelat i frågeområden.

Landskapsarkitektprogrammet på Alnarp

Mellqvist menar att Alnarp liksom Ultuna också genomgår en omvandlingsprocess där kurserna på kandidatnivå ska omvandlas till femtonspoängskurser. Dock berör detta endast ramschemat, inte utbildningsplanen, och Mellqvist förtydligar att det i stora drag handlar om att de tre första åren ska förse studenterna med så pass bred kunskap att de ska kunna välja vilka masterkurser de vill gå. Landskapsarkitektutbildningen påpekas vara svag vid den teoretiska förankringen, främst på masternivå, men det är för att studenterna inte väljer kurser med sådant innehåll menar Mellqvist. Utbildningen skulle kunna kompletteras på kandidatnivå genom att innehålla mer projektledning och översiktlig ekonomi påpekar Mellqvist och tar upp det kan behövas då många får budgetansvar på kommuner eller startar eget. Likaså anser hon att det behövs kurser med renodlad teori och metod på kandidatnivå då detta endast förekommer på masternivå idag. Mellqvist påpekar dock att Alnarps

landskaps- och trädgårdsingenjörsutbildningar innefattar dessa typer av kurser och berättar om idén att de skulle kunna bli tillgängliga som valbara kurser inom landskapsarkitektutbildningen.

Valbarhet av kurser på avancerad nivå

Mellqvist börjar med att ta upp skillnaden på hur färdighetstränande poängens (fp) fördelning ser ut mellan utbildningarna, där Alnarp endast har de sista 30 fp på avancerad nivå i kurserna *Design Project* och *Planning Project*. Samtidigt har Ultuna betydligt fler kurser på avancerad nivå som ger dessa färdighetstränande poäng. Mellqvist menar att detta var ett medvetet val och poängterar vikten av att läsa en projektkurs respektive en teoretisk kurs. Dessa kurser har dock enligt Mellqvist fått inflation på grund av det höga trycket. Ett alternativ vore att använda samma system som Ultuna där studenterna får så pass många färdighetstränande poäng på kandidatnivå att valmöjligheten av kurser på masternivå ökar menar Mellqvist.

De kurser med lägre söktryck är inom kulturarv; *The Cultural Heritage of Landscape Architecture*, samt inom planering; *Landscape Theory in Architectural and Planning Practice* och Mellqvist anser att fler behöver gå dessa. En kurs inom visualisering; *Digital Landscape Visualisation*, har dock blivit populär fastän Mellqvist anser att kursen egentligen inte krävs för alla landskapsarkitekter då det kommer att vara relativt få yrkesverksamma som arbetar med avancerad visualisering. Mellqvist resonerar med att ställa frågan hur detta ska hanteras. Ska utbildningen följa studenternas önskemål och hålla kursen varje termin eller fokusera på kurser med innehåll som som de flesta blivande landskapsarkitekter faktiskt kommer behöva?

Mellqvist berättar att under studievägledning är det uppenbart att vissa studenter har favoritperioder där de populäraste kurserna förekommer inom första och tredje perioden. Den andra perioden, med bland annat översiktlig planering, är mindre populär. Mellqvist försöker dock se till att landskapsarkitektstudenterna på Alnarp har en projektkurs, en mer teoretisk och en med projektering varje period och resonerar att studenter har olika intressen.

Alnarp har tagit fram en ny masterkurs inom landskapsarkitektprogrammet, *Garden conservation*, som tidigare funnits inom hortonom- och designprogrammet. Kursen handlar om bevarande av historiska trädgårdar. Mellqvist anser att detta är något som saknats och tar även upp att design och formlära borde ta mer plats på masternivå eftersom kurserna är mer utbytbara än på kandidatnivå.

Nya kurser

Mellqvist nämner att *Garden Conservation* går vartannat år och ersätts vartannat år av *The Cultural Heritage of Landscape Architecture* på grund av för få antal sökande. Eftersom masternivån är tvåårig kan de studenter som är intresserade av både kulturarv och historia läsa båda kurserna. Detta är ett sätt att öka trycket och bredda valmöjligheter på kurserna menar Mellqvist.

Hon lyfter även det essentiella med den kreativa aspekten av förvaltningen och nämner idén om att utveckla en renodlad kurs inom förvaltning till nästa år. Även om förvaltning förekommer i växtmaterialkurser, såsom *Dynamic Vegetation Design*, är dessa ändå designkurser berättar Mellqvist. På kandidatnivå har programmet endast en renodlad förvaltningskurs som hålls i andra årskursen/under andra året av utbildningen. I år har programmet börjat med det nya ramschemat för årskurs ett och kommer i årskurs två läsa landskapsförvaltning på 15 hp som idag heter *Park- och naturmarksförvaltning med praktik* berättar Mellqvist. Det är en utmaning att se till att studenter förstår hur spännande förvaltning är redan i årskurs ett och två menar Mellqvist. Hon tillägger att hon inte syftar på att röja fram siktstråk utan även på politiskt strategisk nivå då förvaltning inkluderas i

stad och landskap.

Skillnader mellan utbildningarna på Alnarp och Ultuna

Mellqvist påpekar att hon inte har lika bra koll på situationen eftersom båda programmen genomgår förändringar men påpekar att den största förändringen är att Ultuna nu har samhällskunskaplig behörighet istället för naturvetenskaplig. Denna förändring anser Mellqvist vara obligatorisk. Ultuna har mer marklära, markfysik, markkemi och hydrologi medan Alnarp har mer biologiska- och ekologiska system berättar Mellqvist. Hon menar att de tre första åren är ganska lika men har olika upplägg. Ultuna har exempelvis en sommarkurs, till skillnad från Alnarp, på grund av olika växtklimat och att växtsäsongen är längre i Alnarp, påpekar Mellqvist.

Hon berättar att Alnarp har större projektkurser på 15 hp vilket beror på att programmet övergick till Bologna-systemet redan år 2007 och har haft fler samarbeten mellan olika ämnen än Ultuna. På Alnarp erbjuds även en valbar kurs inom dagvattenhantering från vatteningenjörsprogrammet, som landskapsarkitekter kan gå. Mellqvist berättar att det är fler studenter i Alnarp än på Ultuna som läser kurser utanför programmet på campus. Alnarp har bland annat både landskapsingenjörernas och trädgårdingenjörernas program att välja kurser från.

Skillnader hos nyutexaminerade landskapsarkitekter som läst på Alnarp och Ultuna

Mellqvist säger att många landskapsarkitektstudenter som endast läser på campus Ultuna sällan breddar sina vyer och tar sig därifrån. Hon nämner fördelarna med när utbildningen tidigare hade sina första tre år på Ultuna och de två resterande åren på Alnarp. Hon lyfter fram Mälardalens och Öresundsregionens skillnader; i känsla, vy och upplevelse. Mellqvist fortsätter med att berätta hon ofta får påminna lärare om att Sverige inte är så urbant som en kan tro. Hon menar att våra kommuner domineras av den mindre skalan med uppgifter med små budgetar och hantering av urbanisering från småstäder till storstäder.

En annan skillnad är att Alnarp har fler utbytesstudenter på grund av en tidigare omvandlingen till Bologna-systemet. Detta bidrar till en mer internationell och heterogen grupp studenter på masternivå till skillnad från studenterna på kandidatnivå. Mellqvist påpekar det väsentliga med nya studenter som utmanar, ifrågasätter och har ett annorlunda tänk. Hon tror dock inte att det går att utläsa skillnaderna på yrkesverksamma landskapsarkitekter om de har utbildat sig på Ultuna eller i Alnarp. Mellqvist menar att de däremot har olika referenser eftersom landskapsarkitektutbildningen undervisas mycket genom projekt och fallstudier. Största skillnaden beror på lärarna och platsreferenser som används under utbildningen enligt Mellqvists uppfattning. Utbildningen går ut på att servera en palett som lär ut kreativitet och trygghet inom yrket avslutar Mellqvist.

Dagens krav på arbetsmarknaden

Mellqvist tror att studenterna på Alnarp är väl förberedda för att möta den grupp kollegor som dem kommer att arbeta med i framtiden. Hon förklarar att en landskapsarkitekt aldrig jobbar individuellt i verkligheten och att det kan vara allt från politiker till geologer. På projektkurserna i Alnarp är detta något som studenterna tränas inom. Även om kommunrepresentanter är med på vissa kritiktillfällen är politiker svåra att integrera inom utbildningen på grund av tidsbrist, enligt Mellqvists uppfattning. Hon tror att det är svårt för studenterna att förstå och inse hur stor makt politiker faktiskt har.

Mellqvist tror att många är dåligt förberedda på att möta budgetansvar och känna igen i vilket sammanhang ett planprogram eller en fördjupad översiktsplan används. Landskapsarkitekterna övar sig exempelvis inte heller på skrift, därför finns det planer på att lära ut att skriva PM och andra

dokument, både vetenskapligt och mer arbetsrelaterade skrifter. Samtidigt menar Mellqvist att vissa typer av kunskap är svåra att få in i utbildningen eftersom de behöver upplevas. Exempelvis redovisar studenterna sina arbeten på utskrivna A1:or och A0:or, något som inte alls görs i lika stor utsträckning i yrkeslivet; där presenteras det på andra sätt, menar Mellqvist.

Hon frågar sig om de ska utbilda studenter som svarar på samhället eller studenter som utmanar samhället i ett framtidsperspektiv som är hållbart och etiskt medvetet. Mellqvist påpekar att institutionen fortfarande är inne i fyrkantiga mallar och att det försvårar saker. Mellqvist avslutar intervjun med att säga att de ska utbilda världsförbättrare och lära landskapsarkitekterna att stå upp för deras kunskap och våga ta plats.

Analys av intervjuer

Även om masternivån består till stor del av valbara kurser fungerar detta inte i praktiken. Studenterna har inte lika mycket kontroll över utformningen av sin utbildning i jämförelse med vad SLU har fått dem att tro. Fördelningen av resurser, var intresset ligger hos studenterna, och begränsningarna som följer med krav på färdighetstränande poäng är några av de faktorer som påverkar den praktiska valbarheten. Begränsningarna i den praktiska valbarheten på masternivå resulterar i en ökad homogenisering av yrkeskåren.

Studenternas intresse för förvaltning är lågt enligt studierektorerna. När intresset är lågt för ett ämnesområde, exempelvis förvaltning, går studenterna miste om kompetens som kommer att behövas för att gestalta hållbara platser. Platser som gestaltas med lägre hållbarhet innebär negativa ekologiska, kulturhistoriska, sociala och men främst ekonomiska konsekvenser. Dessa konsekvenser påverkar både kontoren där landskapsarkitekter arbetar på negativt men också samhället i helhet.

Båda studierektorerna berättade om planer på kommande kurser och såväl som önskade planer på nya kurser. Med nya kurser och utveckling av olika kompetensområden breddas kompetensen bland de studenterna som väljer att ta del av dessa. Blir studenternas kompetens bredare kommer de i arbetslivet vara bättre förberedda på att anta fler olika typer av arbetsuppgifter. På så sätt är de bättre förberedda på framtidens utmaningar ur ett långsiktigt perspektiv.

Enkäter

Nedan redovisas huvudresultaten av enkäterna. Hela enkäten redovisas som bilagorna *Enkät riktad till studenter* och *Resultat av enkät riktad till studenter* i sin helhet.

Enkät riktad till studenter

Totalt var det 197 respondenter som svarade på enkäten. Av dessa 197 var 21 svar inskickade från årskurs 1. Ett flertal av deras svar var ofullständiga då majoriteten hade svarat att de hade bristande kunskaper om ämnet. Därför bestämde vi oss för att exkludera dessa 21 svar från årskurs 1 ifrån enkäten då kunskaperna de fått på mellan 2-4 veckor inte var relevanta för vår undersökning. Respondenterna minskade därmed till ett antal på 664 och nya antalet respondenter minskade till 176, med en ny svarsfrekvens på 26,5 %.

Tabell 2: Tabellen visar en sammanställning av enkäten riktad till studenter 2017-12-18.

Fråga	Svar	Utdrag
Om du har studerat på båda campus, vad upplever du är den största skillnaden mellan de två LA-utbildningarna (inriktning, kursutbud, kultur, lärarkompetens...)?	<ul style="list-style-type: none"> • Ultuna känns modernare och nytänkande, tekniskt och vassare i miljöfrågor • Alnarp kurser känns kreativare, projekt som gör kunskapen tillämpningsbar, större växtsamling på campus 	<ul style="list-style-type: none"> • Fler kursmoment inom naturvetenskapliga ämnesområden. • Fler kurser som jobbar med projekt som metod
Anser du att den kunskap du samlat på dig hittills på din utbildning kommer att vara relevant inför arbetslivet/vidare studier? Skala 1-5	4 i genomsnitt	34 st svarade 5 (25,0 %) 70 st svarade 4 (51,5 %) 29 st svarade 3 (21,3 %) 3 st svarade 2 (2,2 %) 0 st svarade 1 (0 %)
Har du läst någon kurs som känts irrelevant för utbildningen?	Ja - 23 % Nej - 77 %	<ul style="list-style-type: none"> • Formlära, grundkurs • Formlära, fortsättningskurs • Markvetenskap och geoteknik
Vilka av dessa kompetensområden anser du saknas på utbildningen alternativt behöver expanderas? Du får kryssa i flera alternativ:	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomi • Datorprogram • Dagvattenhantering 	<ul style="list-style-type: none"> • Budget i projekt • 3D-visualisering • Fördröjning av dagvatten
Har du något förslag på en konkret kurs/er som du upplever saknas på utbildningen?	<ul style="list-style-type: none"> • Datorprogram • Gestaltning med budget • Juridik inom landskapsarkitektyrket 	<ul style="list-style-type: none"> • Hela kurser eller längre kursmoment som lär ut datorprogram • Mängdning och kostnadskalkyl av vad byggnads- och växtmaterial kostar • PBL, AMA och olika typer av styrande dokument

Frågor med öppna svarsalternativ

Många uttryckte att kunskapen som lärs ut på utbildningen är för generell och att det saknas konkreta exempel som studenterna kan tillämpa i likartade situationer i arbetslivet. Som svar på alla de öppna frågorna blev det totalt 23 kommentarer. Nedan följer ett par citat från studerande landskapsarkitekter:

“Formlära kurserna behöver utvecklas ytterligare för att passa vår utbildning och blivande yrkesliv bättre, för mycket fokus på att producera egen konst.” - Landskapsarkitektstudent

“Gärna också hur man kan göra en välfungerande miljö med enkla/billiga grepp, eftersom det är en situation vi kommer hamna i. Lite praktiska do's/don'ts i prispressade och/eller tidspressade situationer (som vi ju hamnar i väldigt ofta).” - Landskapsarkitektstudent

“Saknar även en mer varierad bild och exempel på hur man jobbar i verkligheten när pengar, politik och system kommer in i bilden.” - Landskapsarkitektstudent

“Även en kurs i ”ekonomiska begränsningar-så här ser det ut i arbetslivet och så här påverkar det projekt”. ” - Landskapsarkitektstudent

Analys av enkät riktad till studenter

Enligt de studenterna som hade studerat på båda studieorterna finns det skillnader mellan utbildningarna. Skillnaderna de uppfattade var exempelvis att kunskaperna från Alnarp var praktiska och tillämpningsbara medan Ultunas utbildning var mer teoretisk och teknisk. Detta innebär att Alnarps studenter hade lättare att ta till sig och använda den kunskap som lärdes ut till skillnad från studenterna på Ultuna.

Studenterna ansåg generellt att utbildningen är mycket relevant inför arbetslivet men att den kan förbättras. På skalan 1-5, där 1 representerade låg relevans och 5 representerade högsta relevans, så svarade studenterna i genomsnitt 4. Endast en fjärdedel av studenterna ansåg att de hade läst några kurser/kursmoment som de upplevde var irrelevanta och dessa var främst formlära och markvetenskap. Utifrån svaren på frågorna med öppna svarsalternativ förklarades att det främst beror på hur tillämpningsbar kunskapen från kurserna var och inte på lärarna eller ämnesområdet i sig. Upplevs kunskap inom kurser/kursmoment som irrelevant försvårar det inlärningsprocessen och sänker studenternas motivation och intresse. Detta leder till att studenter lär sig mindre och därmed får lägre kompetens.

Studenterna ansåg att ekonomi, datorprogram och dagvattenhantering är de kompetensområden som utbildningen främst behöver expandera. Studenterna ansåg också att det behövs kurser främst inom datorprogram, gestaltning med budget och juridik inom landskapsarkitektur. Datorprogram lärs ut genom hela utbildningen men bristen ligger i antalet olika program. Utbildningen läromedel täcker inte alla datorprogram som används av studenterna på utbildningen. Dagvattenhantering finns redan idag på utbildningarna i mark- och projekteringskurser men samtidigt ansågs en ökad kompetens nödvändig inför arbetslivet. Det finns ett fåtal kursmoment som går igenom budgetering men studenterna ansåg att budgetering bör vara genomgående i utbildningarna och förankras tydligare i gestaltungsprocessen.

Enkät riktad till yrkesverksamma

I detta avsnitt sammanställs enkäten som var riktad till yrkesverksamma landskapsarkitekter. Enkäten skickades ut 1/11-17 och avslutades den 22/11-17.

Tabell 3: Tabellen visar en sammanställning av enkäten riktad till yrkesverksamma 2017-11-22.

Område	Genomsnitt skala på kunskap (1-6)	Andel som behövde komplettera sina kunskaper	Exempel	Saknad kunskap bör vara obligatoriska på utbildningen
Gestaltning	4,28	Ja, 28,8 %	<ul style="list-style-type: none"> • Rumslighet, skala och möten mellan hus och landskap • Detaljer och verklighetförankrade aspekter • Teori och arkitekturhistoria • 3D-verktyg som exempelvis Revit • Materialkännedom • Konceptuell skissning, estetik och konstnärlighet 	Ja, 57,1 %
Planering	3,85	Ja, 38,5 %	<ul style="list-style-type: none"> • Detaljplaner • Plan- och Bygglagen • System- och bygghandling • Politiska aspekter • Juridik 	Ja, 65 %
Förvaltning	4,63	Ja, 50,0 %	<ul style="list-style-type: none"> • Skötselfrekvens, även hur detta går till praktiskt • Hur man skriver skötselplaner och att gestalta/projektera utifrån skötsel tidigare i processen 	Ja, 50,0 %

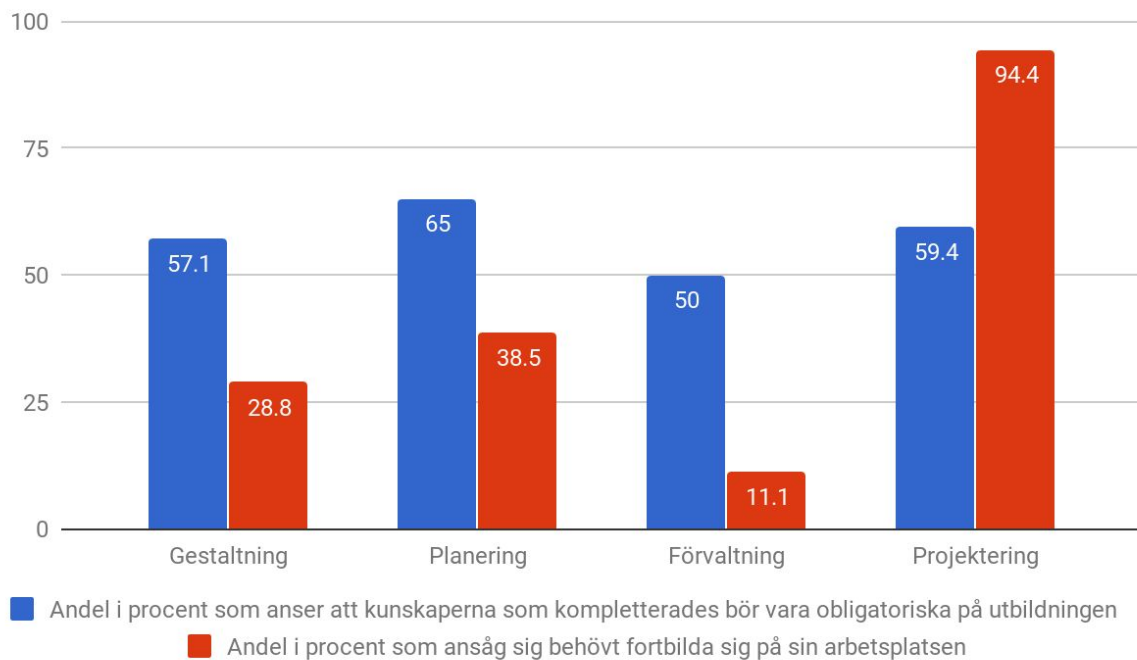
Projektering	3,71	Ja, 59,4 %	<ul style="list-style-type: none"> • CAD • 3D-Projektering • AMA • Projektering i olika skeden, process • Höjdsättning 	73,2 %
---------------------	------	------------	---	--------

Tabell 4: Tabellen visar en sammanställning av enkäten riktad till yrkesverksamma 2017-11-22.

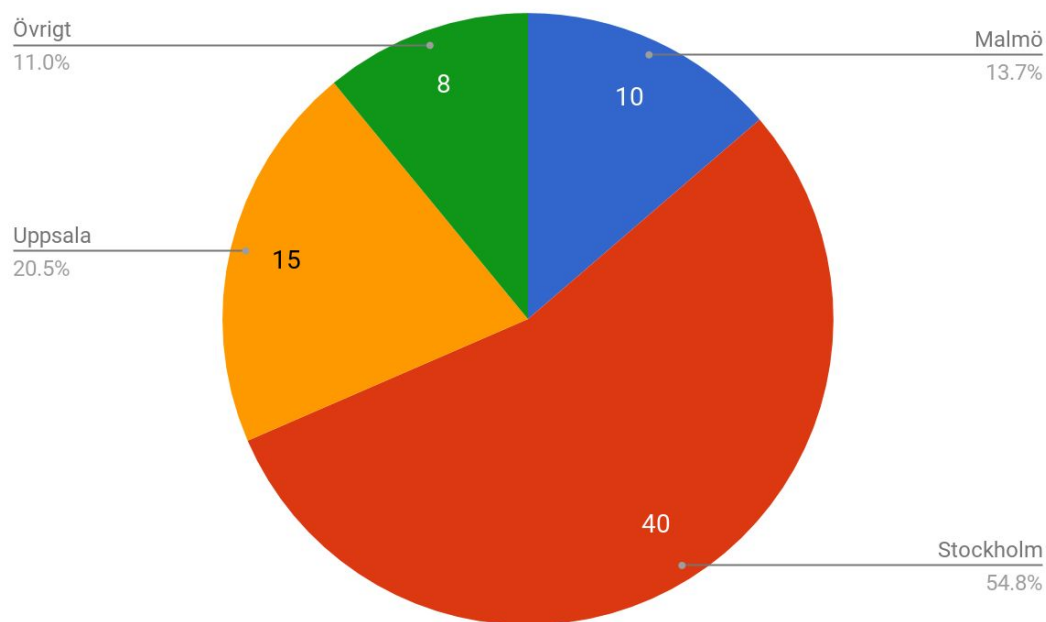
	Sammanställning av det respondenten ansåg sig fått mest kunskaper inom på utbildningen:	
	Ultunesare	Alnarpare
Gestaltning	33 svar 55 %	18 svar 47,4 %
Planering	6 svar 10 %	11 svar 28,9 %
Förvaltning	4 svar 6,7 %	2 svar 5,3 %
Projektering	17 svar 28,3 %	7 svar 18,4 %

Tabell 5: Tabellen visar en sammanställning av enkäten riktad till yrkesverksamma 2017-11-22.

	Sammanställning av det respondenterna främst ansåg sig utföra arbetsuppgifter inom:	
	Ultunesare	Alnarpare
Gestaltning	34 svar 40,0 %	17 svar 37,0 %
Planering	13 svar 15,3 %	11 svar 23,9 %
Förvaltning	1 svar 1,2 %	1 svar 2,1 %
Projektering	37 svar 43,5 %	17 svar 37,0 %



Figur 4: Stolpdigrammet visar andelen i procent som ansåg att kunskaperna som de kompletterade på sin arbetsplats i rött och de som ansåg sig behöva fortbilda sig i blått. 2017-11-22.



Figur 5: Pajdiagrammet visar fördelningen mellan i vilka städer respondenterna arbetar. 2017-11-23.

Frågor med öppna svarsalternativ

Ett genomgående svar i enkäten var att en stor del av yrkeskunskapen handlar om erfarenhet i arbetslivet. I enkäten skrevs över 20 kommentarer som beskrev hur landskapsarkitektur är ett yrke som man bäst lär sig på arbetsplatsen och aldrig kan känna sig färdigutbildad. Även Tomas Eriksson påpekar att:

“Oftast så säger man att idag är studenterna väldigt duktiga. Man förstår det man ska göra, man är direkt på sak, man är naturligtvis oerfaren i början säger man. För man ska inte tro att man kan allt, men för många är det en ny läroperiod som börjar dem här första åren när man börjar jobba. Man börjar nästan på noll igen kan man säga.” - Tomas Eriksson

Nästan en tredjedel av de yrkesverksamma respondenterna svarade att utbildningen inte leder till en landskapsarkitekt som är klar utan att man hela tiden lär sig nya saker i arbetslivet. Bland annat skriver en anonym yrkesverksam landskapsarkitekt att:

“Utbildningen hade omöjligt kunnat förbereda för allt som väntar på arbetsplatsen. Landskapsarkitekturyrket bygger i stor utsträckning på erfarenhetsbaserad kunskapsinhämtning samt lokal arbetskultur och förutsättningar.” - Yrkesverksam landskapsarkitekt

Analys av enkät riktad till yrkesverksamma

De yrkesverksamma landskapsarkitekterna har höga kunskaper inom gestaltning och relativt få har behövt fortbilda sig inom det på arbetsplatsen. Alltså förhåller sig kunskaperna från utbildningen bra i jämförelse med de krav som ställs på arbetsplatsen.

Väldigt få yrkesverksamma arbetade huvudsakligen inom förvaltning men hade högst kunskapsnivå i jämförelse med andra kunskapsområden. Både kursmålsstudien och enkäterna stämmer överens i svaret om att förvaltning lärs ut relativt lite på utbildningarna. Förvaltning tar relativt liten plats inom utbildningen fastän de yrkesverksamma inom den privata sektorn har höga kunskaper och behövde sällan fortbilda sig inom förvaltning. Detta leder oss till att tolka det som att förvaltningsrelaterade arbetsuppgifter inom privata sektorn är relativt lätta för nyutexaminerade landskapsarkitekter att klara av.

De yrkesverksamma ansåg sig ha låga kunskaper inom planering dock behövde få fortbilda sig inom området alltså var arbetsuppgifterna inom området var tillräckligt enkla för respondenterna att klara av. Majoriteten av de yrkesverksamma som ansåg sig fått mest kunskap inom planering hade studerat på Alnarp, alltså tar planering större plats på Alnarps utbildning jämfört med Ultunas utbildning.

De yrkesverksamma som ansåg sig arbeta främst med projektering ansåg sig ha lägst kunskaper inom ämnesområdet. Projektering har högst andel yrkesverksamma som behövde komplettera sina kunskaper och dessutom hög andel respondenter som ansåg att den nyförvärvade kunskapen bör vara obligatorisk på utbildningen.

Sammanfattningsvis ligger undervisningen inom gestaltning bra till i förhållande till arbetsuppgifter bland yrkesverksamma. Förvaltning och planering ligger relativt bra till medan projekteringsdelen tar en liten plats på utbildningen i jämförelse med i arbetslivet.

Sammanfattning av resultat

I denna del sammanfattas alla våra resultat som vi sedan diskuterar i nästa kapitel.

Vad säger resultatet?

Kursmålen visar att det är störst skillnader mellan utbildningarna inom markvetenskap, men eftersom Ultunas behörighetskrav ändras blir därmed skillnaderna mellan utbildningarna mindre påtagliga.

Både Mellqvist och Eriksson ansåg att utbildningarnas skillnader inte kan utläsas baserat på yrkesverksamma landskapsarkitekters kompetens.

Resultaten från enkäten riktad till studenter pekar på att de saknar mycket datakunskaper och kunskaper inom ekonomi. De kurserna som ansågs vara irrelevanta var kurserna i formlära på båda campus, samt markvetenskap och geoteknik på Ultuna. Respondenterna menade att kunskaperna de lärde sig inom dessa kurser/kursmoment inte var tillräckligt tillämpningsbara på arbetsuppgifter studenterna förväntade sig få i arbetslivet. Utifrån enkäterna kunde vi utläsa att de fyra ämnesområdena tar olika stor plats på utbildningarna i jämförelse med arbetsuppgifterna inom privata sektorn. Det kan vi se baserat på att de yrkesverksamma landskapsarkitekterna ansåg sig fått mest kunskap inom gestaltning på utbildningen men arbetar främst inom projektering.

För att återkoppla till vår frågeställning, glappet uppstår då dagens arbetsuppgifter inte överensstämmer med utbildningens fördelning av dessa fyra ämnesområden.

Diskussion

I detta avsnitt diskuteras resultaten och eventuella felkällor tas upp som kan ha påverkat vårt arbete. Svaren från studierektorerna diskuteras tillsammans och jämförs för att dra tydligare slutsatser.

Vår undersökning innefattade endast nyanställda landskapsarkitekter och därmed saknades erfarna landskapsarkitekters syn på landskapsarkitekturutbildningens relevans i praktiken. Och med avseende på studenter syftas det på studenterna som svarade på vår enkät, alltså landskapsarkitektstudenter på Alnarp och Ultuna mellan årskurserna 2-5 samt nyutexaminerade studenter som fortfarande finns kvar i mailsystemet.

Diskussion av kursmål

Kategorierna vi utformade under kursmålsstudien skiljer sig från de kunskapsområden vi presenterade i enkäten riktad till yrkesverksamma landskapsarkitekter. Kategoriseringen förändrades ytterligare inför enkäten riktad till yrkesverksamma då projektering dök upp som ny kategori baserat på feedback. Detta försvårade arbetet att direkt korrelera fördelning av kursmålen gentemot enkätsvaren då kategoriseringen av landskapsarkitektur inte stämmer överens med varandra. Därmed kunde vi inte dra direkta kopplingar mellan kunskaperna hos nyanställda med kursmålen inom planering och projektering på utbildningarna.

Studenter och yrkesverksamma

Det finns skillnader i uppfattningen mellan studenterna och de yrkesverksamma landskapsarkitekterna angående kunskapen som lärs ut på utbildningen. Detta kan bland annat bero på att enkäterna och

frågorna var olika utformade men även att de två målgrupperna har olika mycket erfarenhet. De flesta yrkesverksamma bör ha avslutat utbildningen och har därför läst fler kurser än exempelvis en student som går i årskurs 3.

Andelen respondenter som har läst någon/några kurser/delmoment som de ansåg irrelevanta för yrket var dubbelt så stort bland de yrkesverksamma än hos studenterna. Detta kan bero på att de yrkesverksamma har större erfarenhet av vilka kunskaper som faktiskt kommer till användning på arbetsplatsen. I frågan om vilka områden som respondenterna ansåg sig vilja ha mer kunskap inom på utbildningen fanns det många likheter men också några iögonfallande skillnader. Båda målgrupperna är överens om att det behövs mer kunskap inom datorprogram, dagvattenhantering och ekonomi som berör landskapsarkitekter. De yrkesverksamma uttryckte ett behov av mer projektering på utbildningen medan inte en enda student uttryckte att de ville ha mer av projektering, det vi antar är projektering av bygghandlingar. Yrkesverksamma landskapsarkitekter har kanske en helt annan uppfattning av vad projektering av bygghandlingar är och dess innebörd utifrån deras erfarenheter. Studenterna har inte ännu fått en bild av att denna projektering är det vanligaste arbetsområdet för nyanställda landskapsarkitekter som arbetar inom den privata sektorn. Resultatet av enkäten riktad till studenterna visar att de ansåg att projektering tydligt hänger ihop med gestaltning, vilket ofta är fallet på utbildningen då samma student gestaltar och projekterar förslaget. Paget menar även att projektering av bygghandlingar innefattar gestaltande även i arbetslivet¹¹. Däremot kan vi konstatera att ett projekts idé och koncept tas fram av en annan konsult än de som sedan projekterar, utifrån egna erfarenheter på praktiken.

Detta stämmer överens med vad Paget beskriver, att landskapsarkitekter har en otydlig uppfattning om sin yrkesroll (Paget 2008, s. 197). En otydlig självbild, något som Eckerberg (2004, s. 180) tar upp som ett problem, gör det svårare för studenter och nyutexaminerade landskapsarkitekter att kritisera och reflektera kring huruvida deras arbetsuppgifter stämmer överens med landskapsarkitektens yrkesroll som konsult. Likaså kan utbildningens bristande läromedel inom projektering vara en bidragande faktor, exempelvis då det i dagsläget endast finns en obligatorisk kurs med ren projektering av bygghandlingar på kandidatnivå på campus Ultuna.

En nyanställd landskapsarkitekt inom den privata sektorn projekterar med stor sannolikhet ett förslag som någon annan har gestaltat. Denna gestaltaren kan exempelvis vara en kollega med mer erfarenhet och därmed större ansvar. Detta beror bland annat på att landskapsarkitekter kommer in sent i byggprocessen. Därför uppfattar de yrkesverksamma att projektering skiljer sig tillräckligt mycket från gestaltning för att klassas som ett annat arbetsområde, till skillnad från studierektorerna.

Andelen respondenter som ansåg sig fått mest kunskaper inom projektering var mindre än hälften så stor som andelen respondenter som främst arbetade inom projektering. Detta kan tolkas som att arbetsuppgifter inom projektering förekom i mycket större utsträckning än vad som lärs ut på utbildningen.

Utbildningen når inte upp till behovet av kunskap inom projektering hos de yrkesverksamma landskapsarkitekter som arbetar inom den privata sektorn. Detta kan utläsas av enkäten, då 94% av respondenterna angav att de behövde fortbilda sig inom projektering. Bör inte SLU då låta projektering ta större plats inom utbildningen eftersom så stor andel av nyanställda landskapsarkitekter anger att de har behövt fortbilda sig inom området? Det är något som SLU bör fokusera på vid nya utformningen av programmen.

¹¹ Susan Paget, 2018-06-04

Samhällets behov

Både Eriksson och Mellqvist frågade sig om utbildningen bör svara på samhällets behov eller om den ska fokusera på att utbilda självständiga landskapsarkitekter. Om landskapsarkitektutbildningarna inte fokuserar på att utbilda inom projekterande, vilket är nyanställdas landskapsarkitekters främsta arbetsuppgift, bör då en annan utbildning göra det för att fylla behovet hos företagen? I dagsläget kan inte utbildningen rymma alla kunskapsområden för att uppnå kompetenskraven hos nyanställda landskapsarkitekter. SLU står främst för lärandet av de långsiktiga kompetenserna medan nyanställda landskapsarkitekter får fortbilda sig inom exempelvis projektering och specifika datorprogram på sin arbetsplats.

En annan aspekt är att det idag råder högkonjunktur i Sverige och vilket gör det möjligt för samhället att expandera och utveckla städer i form av exempelvis bostadsområden och infrastruktur. I samband med högkonjunkturrens snabba tempo tas inte tiden att utveckla nya idéer, metoder och lösningar. Istället lägger landskapsarkitekter mer fokus på att projektera och producera system- och bygghandlingar med hjälp av etablerade metoder.

Eckerberg (2004, s. 180) beskriver landskapsarkitekter som en kår som lätt faller tillbaka på etablerade metoder istället för att utveckla och använda sig av nya metoder. Därmed läggs inte lika mycket tid och energi på experimentera med gestaltandet under de förberedande faserna i projekt, fokus läggs istället på projektering där funktion prioriteras. Men det beror främst på att landskapsarkitekter kommer in sent i byggprocessen och får då mindre handlingskraft att påverka i idéstadiet genom gestaltning (Paget 2008, s. 157). Detta leder till att nyanställda landskapsarkitekter inte arbetar inom sitt främsta kunskapsområde, vilket är gestaltning, och på så sätt särskiljs projektering ifrån gestaltning. Alltså kan landskapsarkitekters vanligaste arbetsuppgifter inom den privata sektorn utföras av personer med projekteringskompetens men med en annan utbildningsbakgrund som landskapsingenjörer.

Under lågkonjunktur är det ofta flera arbetsuppgifter som fokuserar på att planera, utveckla och förvalta befintliga områden än att projektera för nyproduktion. Studenterna bör därför få mer kunskaper om hur samhällsbehoven förändras efter konjunkturen och vad detta innebär för landskapsarkitekter.

Vi anser att SLU:s utbildningsinriktning är lämplig men bör förfinas så att alla fyra kunskapsområden får en mer nyanserad fördelning i utbildningen än i dagsläget. Detta leder oss till att fråga hur stor del förvaltning bör ta i anspråk på utbildningarna när så relativt få nyanställda landskapsarkitekter jobbar med förvaltning inom den privata sektorn, vilket är den vanligaste arbetsplatsen för nyutexaminerade landskapsarkitekter.

Då enkäten skickades till privata företag kan detta vara en rimlig anledning till att så få respondenter angav att de arbetar med förvaltning. Lika vid jämförelse med enkäten riktad till studenter så kanske yrkesverksamma landskapsarkitekter har svårt att särskilja gestaltning/projektering med förvaltning då skötselplan kan ingå i projektering.

Vad säger programstudierektorerna?

Mellqvist anser att mer utbyte av kurser skulle förbättra utbildningarna eftersom man tjänar på att lära sig arbeta tillsammans med andra människor och olika yrkesgrupper. På utbildningen finns väldigt få kursmoment inom programmen, speciellt på Ultuna, med tvärvetenskapligt samarbete. Samtidigt har studenter på Alnarp möjligheten att läsa kurser tillsammans med exempelvis landskapsingenjörer och trädgårdsingenjörer, men då utanför landskapsarkitektprogrammet.

Mellqvist menar att Alnarp haft mer utbyte jämfört med Ultuna, eftersom Alnarp i samband med sin omvandling till Bologna-systemet redan år 2007 medförde att många kurser började undervisats på engelska på masternivå, och på så sätt lockat fler utbytesstudenter. Dock är alla kurser på kandidatnivå obligatoriska och näst intill alla på svenska, vilket medför en försvåring av utbyte under de tre första åren menar Mellqvist och betonar även samtidigt det väsentliga med nya studenter som utmanar, ifrågasätter och tänker annorlunda generellt.

Både datan från Pagets (2008, s. 184) intervjuer och fokusgrupper samt Eckerbergs (2004, s. 180) erfarenheter stämmer överens med varandra. De säger att landskapsarkitekter är en homogen grupp som tar det säkra före det osäkra och inte vågar testa nya metoder och tillvägagångssätt. Lärarna på utbildningarna bedömer studenternas gestaltningar utifrån kursmål och betygskriterier men gör också en subjektiv bedömning. Detta blir ett problem då lärarna på utbildningarna ofta har olika åsikter om gestaltning och på så sätt påverkas betygen utifrån deras subjektiva bedömning på vad som är bra eller dålig landskapsarkitektur. Detta leder till att studenterna inte vågar sticka ut och imiterar därför varandras tekniker istället för att experimentera med nya metoder. Detta görs bland annat för att inte riskera låga betyg eller kompletteringar på studiokurser. Eriksson kommenterar att han i flera år velat ha endast godkänt-icke godkänt som betyg i studiokurser, men att det finns motstånd till detta högre upp inom SLU. Dock kan vi se en positiv förändring med den nya omstruktureringen av programmet, då ettornas första studiokurs inte har överbetyg.

Onoszkos slutsats var även att landskapsarkitekterna fick en bredare kunskap genom att läsa tillsammans med arkitekter och stadsplanerare och ta del av deras kurser (Onoszko 2013, ss. 18-19). Och likt Onoszko tar Mellqvist upp att en ökad valbarhet skulle gynna landskapsarkitekter. SLU skulle kunna uppmuntra landskapsarkitektstudenterna till att läsa valbara kurser från Sveriges arkitektprogram såsom KTH och Lund universitet, föreslår Mellqvist. Däremot berättade Mellqvist vid intervjun att hon inte tror att det går att utläsa skillnader på yrkesverksamma landskapsarkitekter baserat på var de har utbildat sig. Även Eriksson fortsätter med att säga han tror det beror mer på individuella skillnader och personliga kvaliteter än på var man läste programmet.

Detta stämmer främst överens med svaren från enkäten riktade till studenter där många uttryckte att de ville se kurser eller delmoment i utbildningen där studenterna gestaltar utifrån en budget. Detta har vi även lagt märke till under vår praktik då budgeten hade en större roll och påverkade gestaltungsprocessen i mycket större utsträckning än vad det gör i kurser på utbildningarna. Mellqvist berättar att många utexaminerade studenter startar eget eller får budgetansvar på kommuner men menar att studenterna är sämre förberedda på att möta budgetansvar och känna igen vilka sorts planer som används vilka sammanhang. Hon lyfter fram att utbildningen på kandidatnivå borde innehålla mer inom projektledning och översiktlig ekonomi i framtiden. Dock är detta något som SLU inte har planer på inom den närmsta framtiden vilket återigen tyder på att SLU:s processer tar alltför lång tid.

Både studierektorerna menar att det finns för lite förvaltning i utbildningen och att det området borde ta mer plats, där Eriksson anser att förvaltning är det minst representerade av de fyra områdena på Ultunas utbildning. Detta syntes även i vårt underlag utifrån enkäten riktad till studenter och Eriksson förklarar att det saknas konkreta förvaltningsfrågor om grön- och parkmiljöer på kandidatnivå.

Mellqvist menar också att förvaltning ligger svagt till på avancerad nivå på Alnarp och berättar att det finns planer på att ta fram en ny förvaltningskurs till nästa år. Hon menar att studenter tidigare år haft möjligheter att specialisera sig inom förvaltning men alldeles för få studenter visade intresse. Mellqvist tar upp det väsentliga med att göra förvaltning spännande och tror att det beror på att förvaltning inte är tillräckligt stimulerande. Även Eriksson berättar om förvaltningskurser som

funnits på utbildningen tidigare men tagits bort på grund av lågt intresse hos studenterna. Varför är intresset för förvaltning så pass lågt hos studenterna när det anses så viktigt av lärarna? Det är möjligt att studenternas bild av landskapsarkitektens yrkesroll inte stämmer överens med SLU:s bild. Det har alltså skett ett glapp i kommunikationen mellan SLU och studenterna. Det som undervisas inom hållbar landskapsarkitektur, det vill säga gestaltning/projektering/planering med förvaltning i åtanke, når inte hela vägen så att studenterna tar till sig det. Mellqvist påpekar utmaningen med att få studenter intresserade av förvaltning tidigt under utbildningen och menar att det är viktigt att lyfta fram förvaltningens alla aspekter samt den stora bredden av arbetsuppgifter landskapsarkitekter kan jobba med. Det handlar också om att tydligt uttrycka för studenterna hur viktigt förvaltning är för hållbar landskapsarkitektur.

Vad för sorts landskapsarkitekt bör programmen utbilda?

Eriksson tar upp att landskapsarkitekter har efter examinering lätt att få anställning främst på grund av hur arbetsmarknaden ser ut under den rådande högkonjunkturen. Detta leder oss till att fråga hur arbetsmarknaden för landskapsarkitekter kommer att se ut när konjunkturen vänder. Vilka konsekvenserna kan detta leda till och hur det påverkar landskapsarkitektens yrke?

Det vi även noterar är att även om båda studierektorerna ansåg att det behövs mer förvaltning inom utbildningen så jobbar samtidigt så få landskapsarkitekter med det inom den privata sektorn, där de flesta får jobb. Det både Eriksson och Mellqvist avslutar med är att lyfta fram att utbildningen försöker ge en så bred kunskap som möjligt och förbereda oss landskapsarkitekter för vad samhället kan tänkas behöva ur ett framtidsperspektiv, inte det som krävs idag. Men samtidigt påpekar Eriksson att utbildningens up-to-date kunskaper, exempelvis nya datorprogram och nya metoder inom landskapsarkitektur, är bristande. Detta tycker vi är oroväckande när Eckerberg tar upp detta redan 2004. För hur ska utbildningen förbereda landskapsarkitektstudenter för samhällets framtida behov när utbildningen är utdaterad?

Institutionerna är det akademiska navet för forskning inom landskapsarkitektur. Forskningen som bedrivs både på institutionerna och internationellt bör ligga som grund för hur institutionerna formar utbildningen. Det finns forskat och skrivet om vilken yrkesroll landskapsarkitekter har och inom vilka problemområden som landskapsarkitektens kompetenser kan hjälpa till att lösa samhällsproblem som vi står inför idag och i framtiden.

Eriksson anser att uthållighet inom landskapsarkitektur bör ta plats och präntas in från början eftersom planering och gestaltning har sin utgångspunkt i att vara uthålliga, att stå sig genom tiderna. Programmen ska utbilda landskapsarkitekter som i framtiden ska utforma, skapa och planera uthålliga samhällen och han anser att utbildningen gör det i idag. Mellqvist menar att SLU ska utbilda landskapsarkitekterna att stå upp för sina kunskaper och utmana samhället ur ett framtidsperspektiv.

Glappet mellan projekteringskunskaperna från utbildningarna och yrkesverksammas projekteringsuppdrag kan tyda på att verksamheten som drivs på institutionerna inte är enig om nyanställda landskapsarkitekters yrkesroll. Ändå så anställer arbetsmarknaden nyutexaminerade landskapsarkitekter främst i det syftet. Studenternas kunskap, som ska vara hållbar, stämmer inte med vad arbetsmarknaden främst vill ha.

Om den privata sektorn anställer nyutexaminerade landskapsarkitekter främst för att kunna projektera bygghandlingar söker de inte nyutexaminerade landskapsarkitekter med hållbart nytänkande, hållbart i det materiella avseendet?

För en hållbar och uthållig arkitektur bör förvaltning vara starkt kopplat med gestaltning och därmed även projekteringen, vilket innebär att förvaltningsaspekterna är närvarande i varje steg av

gestaltungsprocessen. Murphy (2016, s. 5) understryker vikten i detta då han anser att vår viktigaste roll är just skapandet av enhetliga utemiljöer som är uthålliga. Genom att exempelvis välja mark- och växtmaterial utefter slitage och skötsel i åtanke redan under gestaltningen integreras dessa. Idag är det vanligt med en senare åtgärd vilket oftast inte samspelar med den ursprungliga gestaltningidén, utifrån erfarenheter och observationer under utbildningen. En orsak kan vara att studenterna och de nyanställda landskapsarkitekterna anser att förvaltning är en skild del från gestaltning. Detta kan vi konstatera utifrån programstudierektorernas uttalande då båda tar upp problematiken med att det saknas rena förvaltningskurser, inte kurser inom gestaltning med förvaltning i åtanke.

Metoddiskussion

De största felkällorna som påverkar arbetet kommer från enkäterna, framför allt vilka och hur många som har svarat. Svarsfrekvensen var relativt hög och vår handledare Madeleine Granvik menade att en svarsfrekvens på mellan 20-25 procent var godtagbar. Däremot kan enkätfrågorna ha tolkats annorlunda av respondenterna i jämförelse med våra intentioner och vice versa, och på så sätt påverkat resultatet.

SACO:s statistik visar att det var 108 landskapsarkitekter som examinerades mellan 2014 och 2016 (SACO, 2017). Om vi utgår från dessa siffror för att kunna se vilken svarsfrekvens enkäten fick hamnar den på en hög svarsfrekvens, 68 %. Då enkäten inkluderade yrkesverksamma landskapsarkitekter som inte skrivit klart sitt examensarbete betyder detta att SACOs siffra inte stämmer överens med antalet respondenter enkäten skickades till, eftersom statistiken från SACO endast visar examinerade landskapsarkitekter. Antalet praktiserande landskapsarkitekter utan examen kan mycket väl vara högt, då vår utbildning leder till ett yrke som inte har en skyddad titel och det tar två år som yrkesverksam innan LAR/MSA-titeln ges ut av Sveriges Arkitekter.

Vid telefonsamtal med SACO meddelade de att de får sina siffror från Sveriges Arkitekter och dessa uppdateras antingen en eller två gånger per år¹². På så sätt har våra resultat utgått från respondenter baserat på de kontor Engelbrekt angav via mail, ett urval som inte inkluderar hela yrkeskåren. Detta betyder att våra resultat och slutsatser inte representerar hela yrkeskåren, utan endast de relativt nyanställda landskapsarkitekter som arbetar inom den privata sektorn på de största kontoren, vilket är viktigt att poängtera.

En tydlig skillnad mellan intervjuerna var att Eriksson var fysiskt närvarande medan intervjun med Mellqvist skedde genom videosamtal via Skype. Även om vi inte identifierade hur dessa skillnader har påverkat intervjuaren har det med stor sannolikhet uppstått skillnader i kroppsspråk, tonläge på rösterna och i vår utstrålning. Likaså reviderades frågorna inför Mellqvists intervju utifrån intervjun med Eriksson vilket påverkar skillnader som kan ha uppstått mellan de intervjuades svar inom samma frågeområde.

Den stora skillnaden i vilket campus respondenterna läste på när frågan ställdes i enkäten kan bero på att studenterna på Ultuna kände sig mer engagerade och investerade i att svara på enkäten för de kände igen våra namn eller oss personligen. En annan anledning kan vara att utbildningen på Ultuna har sett förändringar (masterkurserna blev 15 hp för 2015 samt ändrade behörighetskrav 2017) mer nyligen än Alnarp som genomgick sin största förändring med övergången till Bolognastrukturen år 2007. Ultunastudenterna kan därmed ha varit mer uppmärksamma och medvetna om dessa förändringar på utbildningen och på så sätt mer engagerade.

¹² Receptionist på SACO via telefon, 2017-10-19

Reflektioner kring vår arbetsprocess

Det underlättade att vara två personer i detta arbete. Vi kunde arbeta parallellt och på så vis effektivare genom Google Drive eftersom filerna är samlade på en plats, är lättillgängliga och alla dokument kan redigeras samtidigt av författarna. Att vi arbetade i par innebar också att det hela tiden var två personer som läste och bearbetade uppsatsen. Därmed kunde vi få omedelbar respons på det som producerades. Det underlättade att bearbeta, analysera och diskutera resultaten eftersom det gick snabbare och vi kunde vara grundliga och genomgående. Dessutom kunde vi ha verkliga diskussioner mellan varandra och sedan skriva ner det. Likaså kunde vi enklare hålla arbetstiderna och rutinerna intakta då vi var två och kunde peppa varandra vid dagar då vi kände oss mindre motiverade.

Slutsatser

Resultatet visar att det finns ett visst kunskapsglapp mellan landskapsarkitektutbildningarna och yrkeslivet för de nyanställda som har jobbat inom den privata sektorn i högst tre år. Detta beror på att SLU väljer att utbilda landskapsarkitekter utifrån ett långsiktigt och hållbart perspektiv istället för grundläggande projektering, alltså behovet hos arbetsmarknaden inom den privata sektorn.

Det studenterna förväntar sig är att de ska utbildas för att nå de krav arbetsgivare ställer på landskapsarkitekter så att de får jobb efter examen. Utbildningen försöker däremot i stor mån utbilda landskapsarkitekter som kan se igenom dessa trender för att skapa nytänkande landskapsarkitektur med framtidsperspektiv. Den långsiktiga kunskapen som SLU lär ut ska hjälpa landskapsarkitekter att kunna hantera framtida situationer då förutsättningarna och behoven på arbetsmarknaden kan se annorlunda ut.

Utbildningen sker på så sätt att studenterna får kunskapen och verktygen att själva komma fram till problemlösningar istället för att få de serverade till sig som färdiga svar. Studierektorerna lyfter även fram det väsentliga med att ha en sådan hög kompetens som möjligt och förespråkar utbyten av kurser mellan andra program på SLU och även ett utbyte mellan andra universitet. Detta för att i framtiden skapa en mer heterogen yrkeskår av landskapsarkitekter till skillnad från hur det ser ut idag. Vidare kan arbetsuppgifter styras av hög- respektive lågkonjunktur. Idag när det råder högkonjunktur kan arbetsuppgifterna inom den privata sektorn i största mån falla inom planering, gestaltning och projektering av nyproduktion. Därmed kan detta betyda att fokus hamnar på att bevara, förvalta och utveckla befintliga platser vid lågkonjunktur.

Vad har vi lärt oss?

Under detta arbete har vi fått ett bredare perspektiv över hur landskapsarkitektens yrkesroll ser ut. Främst har vi fått upp ögonen för hur de yrkesverksamma och studierektorerna ser på utbildningarna, i jämförelse med det ensidiga perspektivet vi hade som studenter. Vi har bland annat lärt oss hur exempelvis kunskapsglappet mellan utbildningarna och arbetslivet för de nyutexaminerade yrkesverksamma är mer komplext än vad vi trodde. Genom att undersöka fenomenet har vi fått en mer nyanserad blick över situationen och kunna urskilja de specifika faktorer som har bidragit. Exempelvis beror inte det uppfattade kunskapsglappet endast på att utbildningen ligger efter i utvecklingen. Det beror på flera faktorer; såsom resursfördelning på institutionen och SLU, studenters låga intresse för vissa ämnesområden och teknikens snabba utveckling. Med intervjuerna har vi

kommit närmare studierektorerna och hört deras perspektiv vilket har lett till att vi har fått bättre förståelse för hur de resonerar kring utbildningarnas utformning. Och med enkäterna har vi lärt oss att studenterna och de yrkesverksamma landskapsarkitekterna har olika uppfattning om deras yrkesroll och vad de olika ämnesområden innebar såsom gestaltning, projektering och förvaltning. Olika tolkningar och uppfattningar av exempelvis vad gestaltning innefattat, hänger också ihop med studenternas förväntningar. Det uppfattande kunskapsglappet hos studenterna kan delvis bero på att deras förväntningar av utbildningens innehåll inte överensstämmer med intryck de fått från exempelvis studiebesök och praktik. Genom att läsa de yrkesverksammas enkätsvar har vi fått upp ögonen för deras erfarenheter och synvinkel vilket har breddat vårt egna perspektiv. Efter examen kommer vi vara beredda på att fortbilda oss på arbetsplatsen och på så sätt kan vi hantera förutsättningar bättre.

Vidare arbete med ämnet

Något som vi anser behöver utforskas mer är hur dessa kompetenser ter sig på den kommunala sektorn, dels för att kunna dra tydliga paralleller mellan utbildningarna och arbetsmarknaden avseende förvaltning men även planering.

På grund av bearbetning av arbetets syfte gavs det ingen vidare möjlighet att inkludera arbetstagare och arbetsgivare i intervjustudien för en djupare förståelse och därmed få en inblick av deras perspektiv. *Vad krävs på arbetsmarknaden enligt arbetsgivare?* eller *Vad letar arbetsgivare efter när de anställer?* kan vara relevanta frågeställningar.

Ett fenomen som förekom upprepade gånger i enkäten riktad till yrkesverksamma var svar som löd; *“man börjar från scratch på jobbet”* och *“man kan aldrig bli färdig/utbilda sig färdigt”*, något som kan undersökas vidare för en ökad inblick i dessa resonemang.

Detta arbete avser inte program som infördes 2017 och en liknande undersökning och utvärdering av det nya programmet vore relevant när det är färdigställt och infört på campus Ultuna.

Och avslutningsvis ställer vi oss själva frågan kring hur våra resultat och diskussioner kan vidareutvecklas och hur detta arbete bidrar till diskussionen om landskapsarkitektens yrkesroll.

Referenslista

Tryckta källor

- Murphy, M. (2016). *Landscape architecture theory: An Ecological Approach*. Island Press
- Schön, D. (1991). *The reflective practitioner: How professionals think in action*. Ashgate Publishing Limited
- Trost, J. (2011). *Kvalitativa intervjuer*. 4. Uppl. Lund: Studentlitteratur AB
- Trost, J. (2012). *Enkätboken*. 4. Uppl. Lund: Studentlitteratur AB
- Twombly, R. (2010). *Frederick Law Olmsted: Essential texts*. New York: W. W. Norton.

Elektroniska källor

- Boverket (2016). *EU påverkar svensk fysisk planering*. Tillgänglig:
<http://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/eu-paverkar-planeringen/> [2017-11-02]
- Eckerberg, K. (2004). *Etta eller nolla? Landskapsarkitekter, yrkeskunnande och informationsteknik*. Diss. Uppsala: Sveriges lantbruksuniversitet.
- Fogelberg, S. & Gissén, F. (2017). *Klimatanpassning : landskapsarkitektens yrkesroll och kunskapsbehov*. Sveriges lantbruksuniversitet. Landskapsarkitektprogrammet (Kandidatarbete 2017)
- Harvard University Graduate School of Design (u.å.). *Charles Waldheim: John E. Irving Professor of Landscape Architecture*. Tillgänglig:
<http://www.gsd.harvard.edu/person/charles-waldheim/> [2017-10-09]
- Naturvårdsverket (2017). *Hållbar stadsutveckling*. Tillgänglig:
<http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Hallbara-stader/> [2017-11-02]
- Onoszko, B. (2013). *Studie av studio : jämförelse mellan två universitet och deras lärosätt*. Sveriges lantbruksuniversitet. Landskapsarkitektprogrammet. (Kandidatarbete 2013)
- Paget, S. (2008). *Aspekter på landskapsarkitektens yrkesroll – med utgångspunkt i skolgårdsutveckling*. Diss. Uppsala: Sveriges lantbruksuniversitet
- Regeringen (2017a). *17 globala mål för hållbar utveckling*. Tillgänglig:
<http://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/17-globala-mal-for-hallbar-utveckling/> [2017-11-02]

Regeringen (2017b). *Bekämpa klimatförändringen*. Tillgänglig:

<http://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/bekampa-klimatforandringen/> [2017-11-02]

Regeringen (2017c). *Ekosystem och biologisk mångfald*. Tillgänglig:

<http://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/ekosystem-och-biologisk-mangfald/> [2017-11-02]

Regeringen (2017d). *Hållbara städer och samhällen*. Tillgänglig:

<http://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/hallbara-stader-och-samhallen/> [2017-11-02]

SCB (2017a). *Antal asylsökande per månad*. Tillgänglig:

<http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/tabell-och-diagram/manadsstatistik--rikt/antal-asylsokande-per-manad/> [2017-11-02]

SCB (2017b). *Preliminär befolkningsstatistik*. Tillgänglig:

<http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/tabell-och-diagram/manadsstatistik--rikt/preliminar-befolkningsstatistik-per-manad/> [2017-11-02]

SCB (2017c). *Nybyggnad av bostäder, översiktstabell preliminära siffror*. Tillgänglig:

<http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/boende-byggande-och-bebyggelse/bostadsbyggnad-och-ombyggnad/nybyggnad-av-bostader/pong/tabell-och-diagram/nybyggnad-av-bostader-oversiktstabell-preliminara-siffror/> [2017-11-02]

SMHI (2014). *Klimatförändringar i Sverige och världen i ny svensk rapport*. Tillgänglig:

<https://www.smhi.se/forskning/forskningsnyheter/klimatforandring-i-sverige-och-varlden-i-ny-svensk-rapport-1.81497> [2017-11-02]

Sveriges Arkitekter (2017). *Yrkes- och medlemstitlar*. Tillgänglig: <https://www.arkitekt.se/yrkestitlar/> [2017-11-02]

Muntliga källor

Helena Mellqvist: studierektor för landskapsarkitekturprogrammet på Alnarp och universitetsadjunkt vid Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Tomas Eriksson: studierektor för landskapsarkitekturprogrammet på Ultuna och universitetslektor vid Institutionen för stad och land, landskapsarkitektur

Madeleine Granvik: forskare vid Institutionen för stad och land, landskapsarkitektur

Susan Paget: forskare vid Institutionen för stad och land, landskapsarkitektur

Ylva Dahlman: universitetslektor vid Institutionen för stad och land, landskapsarkitektur

Bilagor

I detta avsnitt följer bilagor till enkäterna, i form av skärmdumpar, och intervjuerna.

Nedan följer bilagor till enkäten i form av skärmdumpar.

Landskapsarkitekters utbildning och yrkesliv

Då vår utbildning leder till ett yrke som ständigt ändras baserat på sociala, ekonomiska, politiska och miljöaspekter är det väsentligt att hålla denna uppdaterad, modern och relevant. Speciellt när Ultunas utbildning struktureras om och förändras, har vi ställt oss själva frågan hur förändringarna påverkar oss blivande landskapsarkitekter. Vi vill även inkludera Alnarps landskapsarkitektutbildning för en jämförelse då båda dessa skiljer sig från varandra.

Syftet med denna enkätundersökning är att samla in rådata som vi kan använda till vårt examensarbete som handlar om just hur vår utbildning skiljer sig från arbetslivet. Vi uppskattar därmed att ni svarar på denna enkät då denna kan gynna er och blivande landskapsarkitektstudenter.

Enkäten är anonym och tar ca 3 minuter att svara på. Enkäten avslutas 2017-09-30.

Vi söker även studenter att intervjua för djupare förståelse inom problemområdet. Är du intresserad av att delta i vidare intervjuer skicka ett email till: mnki0001@stud.slu.se eller snqu0001@stud.slu.se

Med vänliga hälsningar

Peyman Saramolki & Simon Gulve

På vilket/vilka campus har du studerat?

- ☐ Alnarp
- ☐ Ultuna
- ☐ Studerat på båda

Om du har studerat på båda campus, vad upplever du är den största skillnaden mellan de två LA-utbildningarna (inriktning, kursutbud, kultur, lärarkompetens...)?

Your answer

Vilken årskurs går du?

- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ 5
- ☐ Färdigexaminerad

NEXT

Landskapsarkitekters utbildning och yrkesliv

Anser du att den kunskap du samlat på dig hittills på din utbildning kommer att vara relevant inför arbetslivet/vidare studier?

	1	2	3	4	5	
Stämmer inte	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	Stämmer helt

BACK

NEXT

Landskapsarkitekters utbildning och yrkesliv

Har du någon praktiskt yrkeserfarenhet inom landskapsarkitektens ämnesområde?

- ☐ Nej
- ☐ Jobb/Egen praktik
- ☐ Praktik via SLU
- ☐ Other:

Vilka av dessa kompetensområden anser du saknas på utbildningen alternativt behöver expanderas? Du får kryssa i flera alternativ:

- ☐ Juridik
- ☐ Ekonomi
- ☐ Ekologi
- ☐ Teknik
- ☐ Design
- ☐ Planering
- ☐ Metod
- ☐ Förvaltning
- ☐ Projektledning
- ☐ Dagvattenhantering
- ☐ Kommunikation
- ☐ Global hållbar utveckling
- ☐ Datorprogram
- ☐ Vetenskapligt förberedande kompetenser
- ☐ Markvetenskap
- ☐ Other: _____

Har du läst någon kurs som känts irrelevant för utbildningen?

- ☐ Nej
☐ Ja

Om ja, ange vilken/vilka

Your answer

Har du något förslag på en konkret kurs/er som du upplever saknas på utbildningen?

Your answer

Något annat som du vill lägga till gällande utbildningen?

Your answer

BACK

SUBMIT

Never submit passwords through Google Forms.

Landskapsarkitekters utbildning och yrkesliv

Tack för din medverkan!

Vi söker även studenter att intervjua för djupare förståelse inom problemområdet. Är du intresserad av att delta i vidare intervjuer skicka ett email till: mnki0001@stud.slu.se eller snqu0001@stud.slu.se

Med vänliga hälsningar

Peyman Saramolki & Simon Gulve

Enkät riktad till yrkesverksamma

Nedan följer bilagor till enkäten i form av skärmdumpar.

Landskapsarkitekters utbildning och yrkesliv

Hej du som har varit yrkesverksam landskapsarkitekt tre år eller mindre!

Vi är två landskapsarkitektstudenter som skriver vårt examensarbete om hur landskapsarkitektutbildningen förbereder oss inför yrkeslivet.

Din yrkesroll som landskapsarkitekt påverkas ständigt av samhällsförändringar som sociala, ekonomiska, politiska och ekologiska frågor. Därför är det väsentligt att hålla utbildningen modern och relevant. Genom den här enkätundersökningen vill vi veta dina erfarenheter och åsikter relaterat till din landskapsarkitektutbildning. Vi vänder oss till dig som har yrkesarbetat upp till tre år efter att du gick den sista kursen på landskapsarkitektutbildningen. Vårt syfte är att få förståelse för hur du som nybliven yrkesverksam landskapsarkitekt ser dina kunskaper från utbildningen i ett yrkessammanhang. Vi uppskattar därmed att du svarar på enkäten då den kan gynna nuvarande och blivande landskapsarkitektstudenter.

Som respondent är du anonym och enkäten tar ca 10 minuter att svara på. Enkäten avslutas 2017-11-22.

Med vänliga hälsningar

Peyman Saramolki och Simon Gulve

***Required**

På vilket/vilka campus studerade du landskapsarkitektur? *

☐ Alnarp, SLU

☐ Ultuna, SLU

☐ Både Alnarp och Ultuna, SLU

☐ Other: _____

Hur länge har du yrkesarbetat efter den senaste kursen inom landskapsarkitektutbildningen? *

☐ 6 månader

☐ 1 år

☐ 2 år

☐ 3 år

Vilken är din nuvarande arbetsplats? *

Your answer

I vilken stad arbetar du idag? *

Your answer

Inom vilket/vilka område(n) anser du dig ha fått mest kunskaper inom landskapsarkitektutbildningen? Du kan kryssa i flera alternativ. *

- ☐ Gestaltning
- ☐ Planering
- ☐ Förvaltning
- ☐ Projektering
- ☐ Vet ej

Inom vilket/vilka område(n) utför du främst dina arbetsuppgifter? Du kan kryssa i flera alternativ. *

- ☐ Gestaltning
- ☐ Planering
- ☐ Förvaltning
- ☐ Projektering
- ☐ Other: _____

NEXT

Gestaltning

Ingår uppdrag inom gestaltning inom din nuvarande yrkesroll? *

- ☐ Ja
☐ Nej

BACK

NEXT

Hur väl anser du att du har klarat av uppdrag i din yrkesroll som kräver gestaltningskompetens? *

	1	2	3	4	5	6	
Dåligt	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	Utmärkt

Har du behövt fortbilda dig på arbetsplatsen för att komplettera dina gestaltningskunskaper från landskapsarkitektutbildningen? *

- ☐ Ja
☐ Nej

BACK

NEXT

Beskriv kort vad du behövde komplettera inom gestaltning:

Your answer

Anser du att gestaltningskunskaperna du kompletterade är så pass relevanta för en yrkesutövande landskapsarkitekt att de bör vara obligatoriska på utbildningen?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

BACK

NEXT

Planering

Ingår uppdrag inom planering inom din nuvarande yrkesroll? *

- ☐ Ja
- ☐ Nej

BACK

NEXT

Hur väl anser du att du har klarat av uppdrag i din yrkesroll som kräver planeringskompetens? *

	1	2	3	4	5	6	
Dåligt	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	Utmärkt

Har du behövt fortbilda dig på arbetsplatsen för att komplettera dina planeringskunskaper från landskapsarkitektutbildningen? *

- ☐ Ja
- ☐ Nej

BACK

NEXT

Beskriv kort vad du behövde komplettera inom planering:

Your answer

Anser du att planeringskunskaperna du kompletterade är så pass relevanta för en yrkesutövande landskapsarkitekt att de bör vara obligatoriska på utbildningen?

☐ Ja

☐ Nej

BACK

NEXT

Förvaltning

Ingår uppdrag inom förvaltning inom din nuvarande yrkesroll? *

☐ Ja

☐ Nej

BACK

NEXT

Hur väl anser du att du har klarat av uppdrag i din yrkesroll som kräver förvaltningskompetens? *

	1	2	3	4	5	6	
Dåligt	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	Utmärkt

Har du behövt fortbilda dig på arbetsplatsen för att komplettera dina förvaltningskunskaper från landskapsarkitektutbildningen?

*

- ☐ Ja
- ☐ Nej

BACK

NEXT

Beskriv kort vad du behövde komplettera inom förvaltning:

Your answer

Anser du att förvaltningskunskaperna du kompletterade är så pass relevanta för en yrkesutövande landskapsarkitekt att de bör vara obligatoriska på utbildningen?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

BACK

NEXT

Projektering

Ingår uppdrag inom projektering inom din nuvarande yrkesroll? *

- ☐ Ja
☐ Nej

BACK

NEXT

Projektering

Ingår uppdrag inom projektering inom din nuvarande yrkesroll? *

- ☐ Ja
☐ Nej

BACK

NEXT

Hur väl anser du att du har klarat av uppdrag i din yrkesroll som kräver projekteringskompetens? *

- | | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | |
|--------|-----------------------|-----------------------|-----------------------|-----------------------|-----------------------|-----------------------|---------|
| Dåligt | <input type="radio"/> | <input type="radio"/> | <input type="radio"/> | <input type="radio"/> | <input type="radio"/> | <input type="radio"/> | Utmärkt |

Har du behövt fortbilda dig på arbetsplatsen för att komplettera dina projekteringskunskaper från utbildningen? *

- ☐ Ja
☐ Nej

BACK

NEXT

Hur väl anser du att du har klarat av uppdrag i din yrkesroll som kräver projekteringskompetens? *

	1	2	3	4	5	6	
Dåligt	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	Utmärkt

Har du behövt fortbilda dig på arbetsplatsen för att komplettera dina projekteringskunskaper från utbildningen? *

- ☐ Ja
- ☐ Nej

BACK

NEXT

Beskriv kort vad du behövde komplettera inom projektering:

Your answer

Anser du att projekteringskunskaperna du kompletterade är så pass relevanta för en yrkesutövande landskapsarkitekt att de bör vara obligatoriska på utbildningen?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

BACK

NEXT

För vilka kompetensområden anser du att du behövde mer kunskaper inom, under din landskapsarkitektutbildning? Du kan kryssa i flera alternativ. *

- ☐ Barnperspektiv
- ☐ Dagvattenhantering
- ☐ Datorprogram
- ☐ Ekologi
- ☐ Ekonomi
- ☐ Formlära
- ☐ Förvaltning
- ☐ Genus & integration
- ☐ Gestaltning
- ☐ Global hållbar utveckling
- ☐ Juridik
- ☐ Kommunikation
- ☐ Markvetenskap
- ☐ Medborgardialog
- ☐ Metod
- ☐ Miljöpsykologi & beteendevetenskap
- ☐ Planering
- ☐ Projektering
- ☐ Projektledning
- ☐ Teknik/Konstruktion
- ☐ Trafikplanering
- ☐ Vetenskapligt förberedande kompetenser
- ☐ Växtmaterial
- ☐ Other: _____

För vilka kompetensområden anser du att du fick tillräckligt med kunskaper inom, under din landskapsarkitektutbildning? Du kan kryssa i flera alternativ. *

- ☐ Barnperspektiv
- ☐ Dagvattenhantering
- ☐ Datorprogram
- ☐ Ekologi
- ☐ Ekonomi
- ☐ Formlära
- ☐ Förvaltning
- ☐ Genus & integration
- ☐ Gestaltning
- ☐ Global hållbar utveckling
- ☐ Juridik
- ☐ Kommunikation
- ☐ Markvetenskap
- ☐ Medborgardialog
- ☐ Metod
- ☐ Miljöpsykologi & beteendevetenskap
- ☐ Planering
- ☐ Projektering
- ☐ Projektledning
- ☐ Teknik/Konstruktion
- ☐ Trafikplanering
- ☐ Vetenskapligt förberedande kompetenser
- ☐ Växtmaterial
- ☐ Other: _____

BACK

NEXT

Läste du någon/några kurs(er) eller delmoment under din utbildning som idag känns irrelevant för dina nuvarande arbetsuppgifter? *

- ☐ Ja
- ☐ Nej

BACK

NEXT

Vilken/vilka kurs(er) eller delmoment upplever du var irrelevanta?

Your answer

BACK

NEXT

Har du något förslag på en konkret kurs(er) eller delmoment som du upplever kan komplettera utbildningen?

Your answer

BACK

NEXT

Var det någon valbar kurs på avancerad nivå som du inte gick, men som du idag önskar att du hade gått för att det hade underlättat i dina nuvarande arbetsuppgifter?

Your answer

BACK

NEXT

Något annat som du vill lägga till gällande utbildningen eller dina kunskaper från utbildningen i ett yrkessammanhang?

Your answer

BACK

SUBMIT

Landskapsarkitekters utbildning och yrkesliv

Tack för att du medverkade i enkäten!

Vi söker yrkesverksamma landskapsarkitekter att intervjua för djupare förståelse inom området. Är du intresserad av att delta i vidare intervjuer skicka ett email till:

mnki0001@stud.slu.se eller sngu0001@stud.slu.se

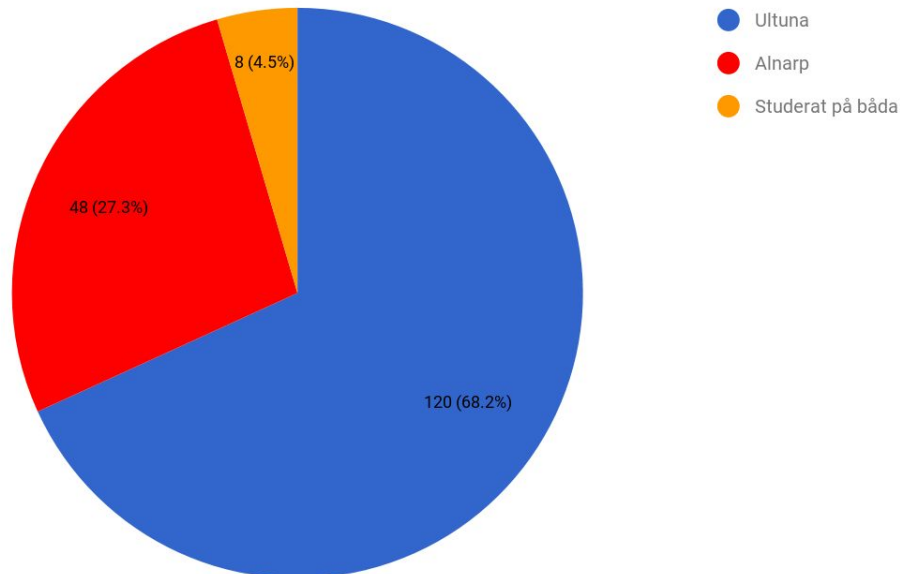
Med vänliga hälsningar

Peyman Saramolki och Simon Gulve

Resultat av enkät riktad till studenter

- **På vilket/vilka campus har du studerat?**

Svarsfrekvens 100%



Figur 5: Cirkeldiagrammet visar att nästan en tredjedel av respondenterna studerar på campus Alnarp. 2017-10-02.

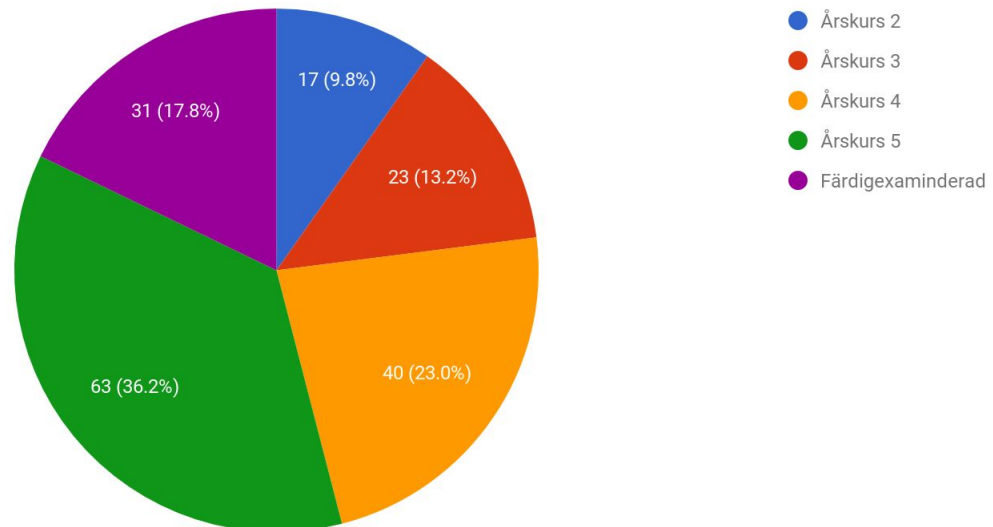
- **Om du har studerat på båda campus, vad upplever du är den största skillnaden mellan de två LA-utbildningarna (inriktning, kursutbud, kultur, lärarkompetens...)?**

- Mer växter och en kreativare utbildning på Alnarp. Mer teknisk utbildning på Ultuna.
- Mer växtmaterial att studera på Alnarp! Kreativare miljö på Alnarp. Miljöfrågorna var vassare på Ultuna. Här fanns också en aktiv miljögrupp som jobbade hårt.
- Precis börjat studera på Alnarp, så inte riktigt koll än. Upplever dock deras kursutbud som större. De har mycket mer imponerande växtsamling/parker än vi på Ultuna.
- Grundkurser på Ultuna. Projekt och applicerade kurser på Alnarp
- Mer tekniskt på Ultuna, mer socionom-snack på Alnarp
- Jag har studerat de tre första åren på Ultuna och precis börjat min master i Alnarp. Därför har jag ännu inte så stor uppfattning av Campus Alnarp men de största skillnaderna jag upplevt än så länge är: Storleken på Campusområdet då Ultuna är betydligt större. Skolornas läge och utformning, Alnarpsparken är en stor tillgång för studenterna i Alnarp samtidigt som närheten till Uppsala är en stor tillgång till Ultuna.

- Kursutbud, mer på Alnarp, Ultuna känns dock mer nytänkande och modernt, lärarkompetensen är förhållandevis lika på Alnarp och Ultuna

- **Vilken årskurs går du?**

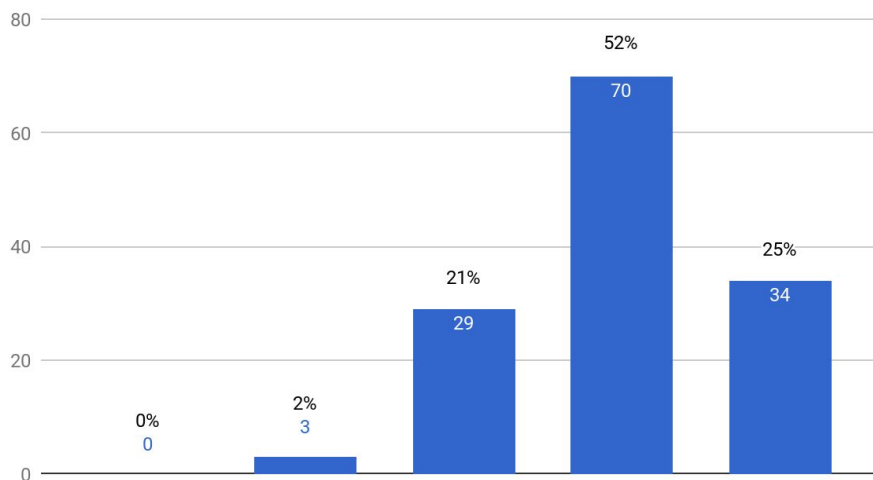
Svarsfrekvens 98.9%



Figur 6: Cirkeldiagrammet indikerar att majoriteten av de respondenterna går på masternivå. 2017-10-02.

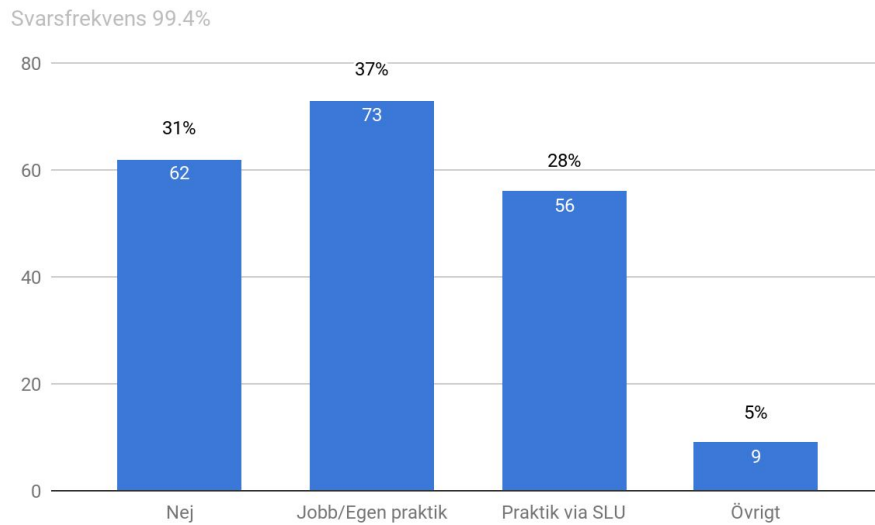
- **Anser du att den kunskap du samlat på dig hittills på din utbildning kommer att vara relevant inför arbetslivet/vidare studier? (Frågan ställdes enbart till årskurs 4, 5 och nyexaminerade)**

Svarsfrekvens 100%



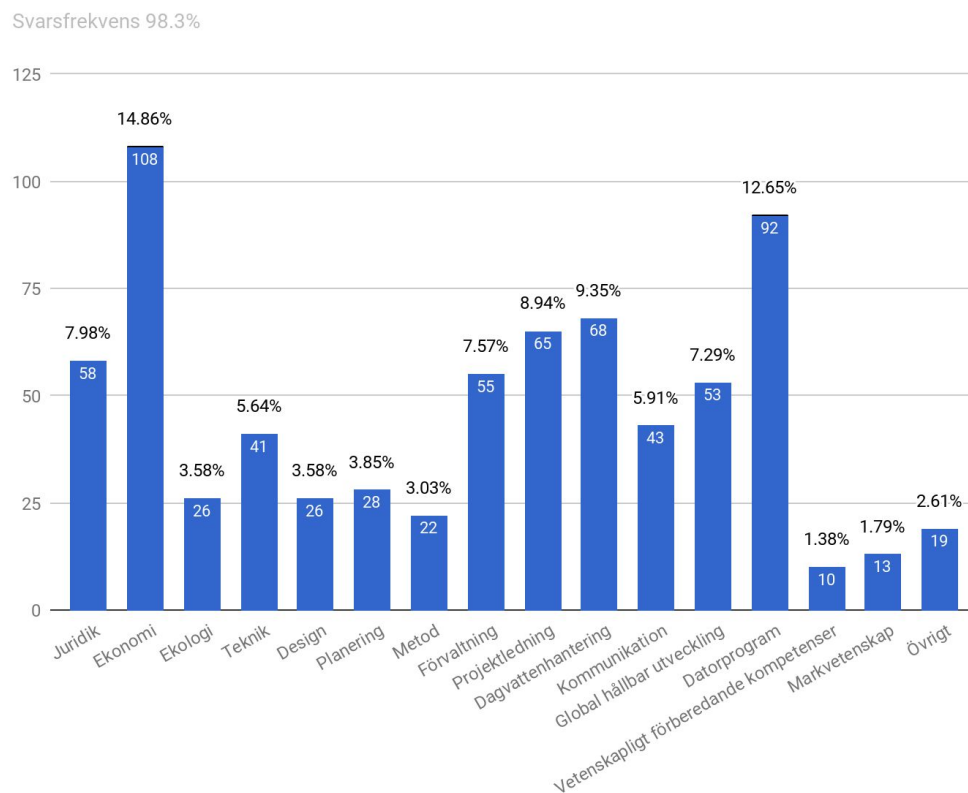
Figur 7: Över femtio procent av respondenterna valde alternativ 4 vid 1-5 skalan. 2017-10-02.

- **Har du någon praktiskt yrkeserfarenhet inom landskapsarkitektens ämnesområde?**



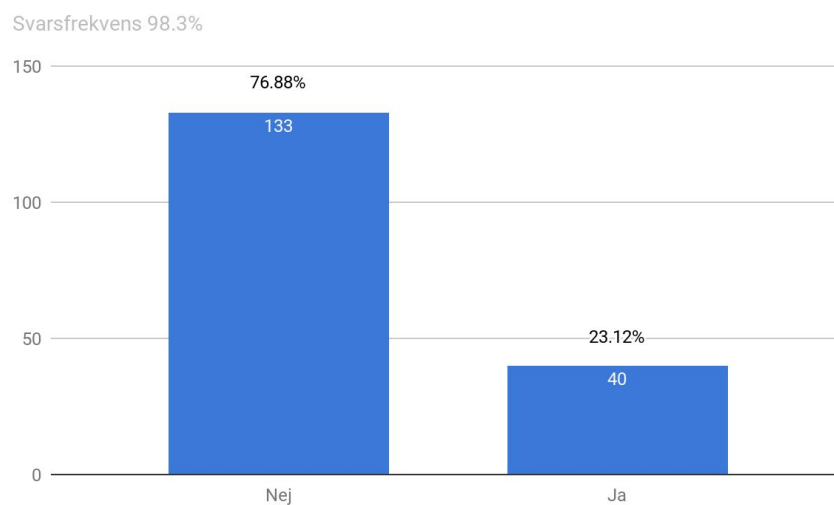
Figur 8: Diagrammet visar att cirka två tredjedelar har haft någon typ av praktiskt yrkeserfarenhet. 2017-10-02.

- **Vilka av dessa kompetensområden anser du saknas på utbildningen alternativt behöver expanderas? Du får kryssa i flera alternativ:**



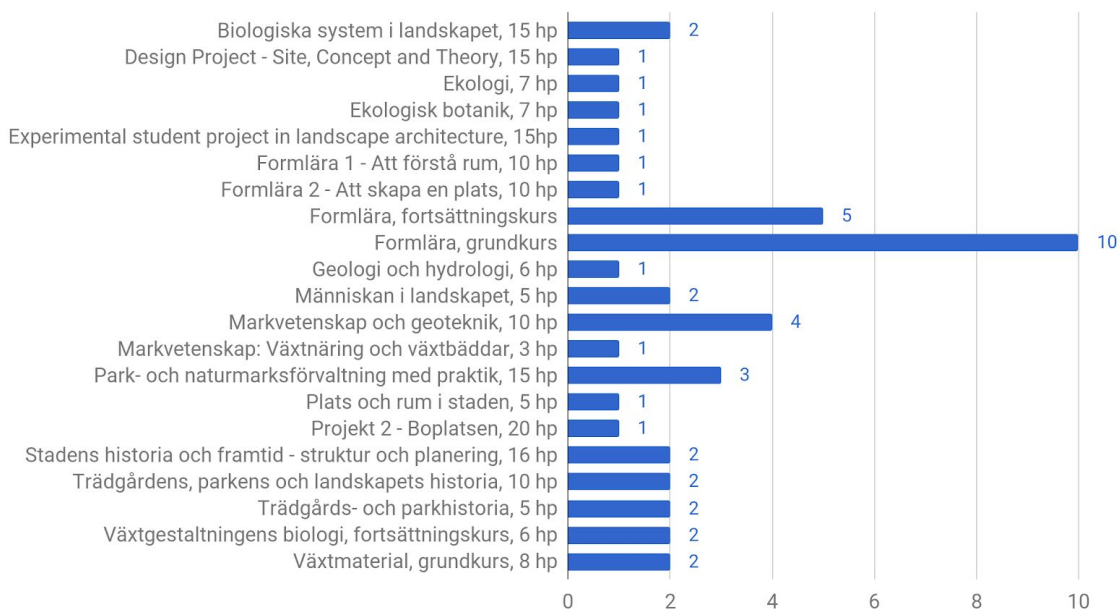
Figur 9: Diagrammet visar att cirka två tredjedelar har haft någon typ av praktiskt yrkeserfarenhet. 2017-10-02.

- Har du läst någon kurs som känts irrelevant för utbildningen?



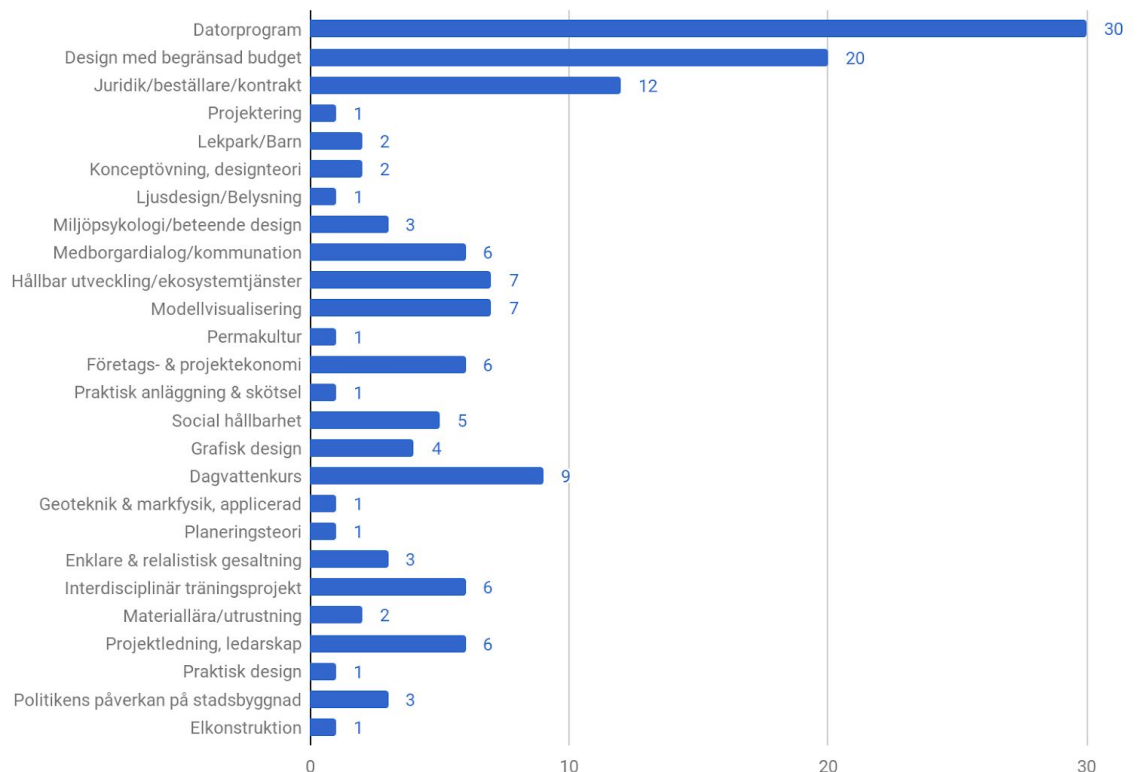
Figur 10: 133 svarade att de hade gått en kurs som kändes irrelevant. 2017-10-02.

- Om ja, ange vilken/vilka:



Figur 11: De flesta svarade att Formlära, både grund- och fortsättningskursen var irrelevant. 2017-10-02.

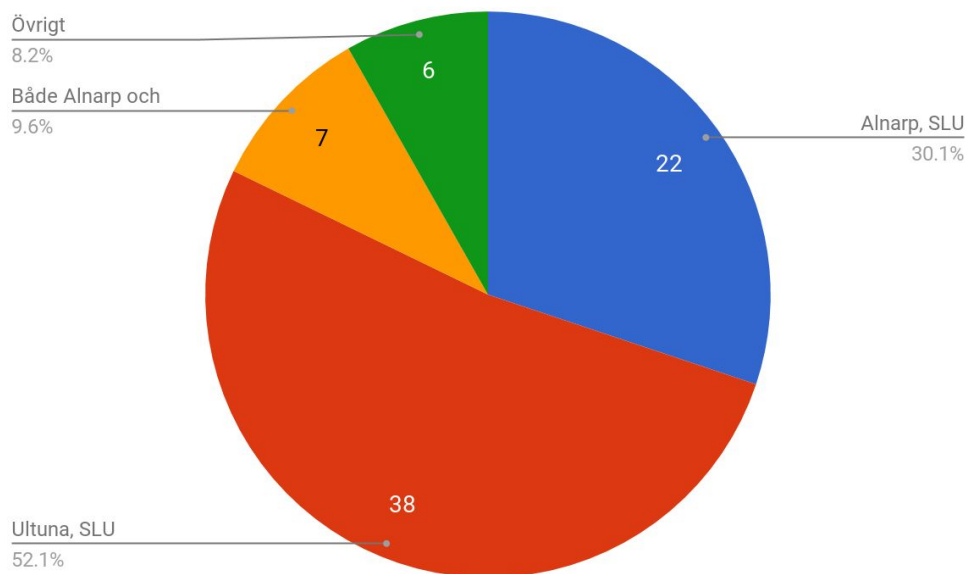
- Har du något förslag på en konkret kurs/kurser som du upplever saknas på utbildningen?



Figur 12: Diagrammet visar att kurser i datorprogram som de flesta tycker saknas i utbildningen. 2017-10-02.

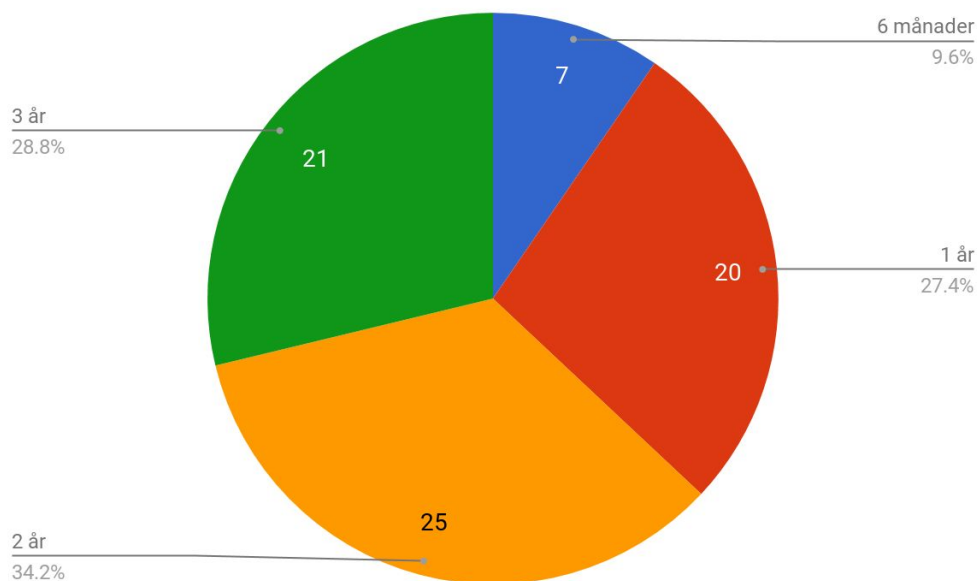
Resultat av enkät riktad till yrkesverksamma

- **På vilket/vilka campus studerade du landskapsarkitektur?**



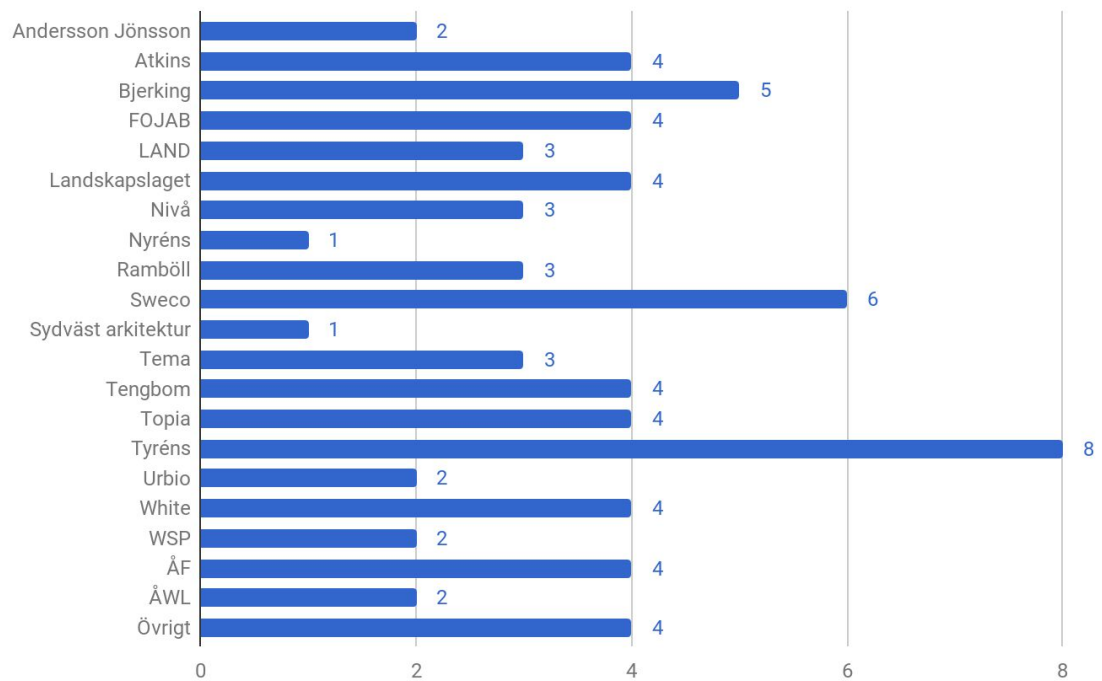
Figur 13: Cirkeldiagrammet visar var respondenterna studerade landskapsarkitektur. Respondenter som studerade utanför Sverige har kategoriserats som övrigt. 2017-11-23.

- **Hur länge har du yrkesarbetat efter den senaste kursen inom landskapsarkitektutbildningen?**



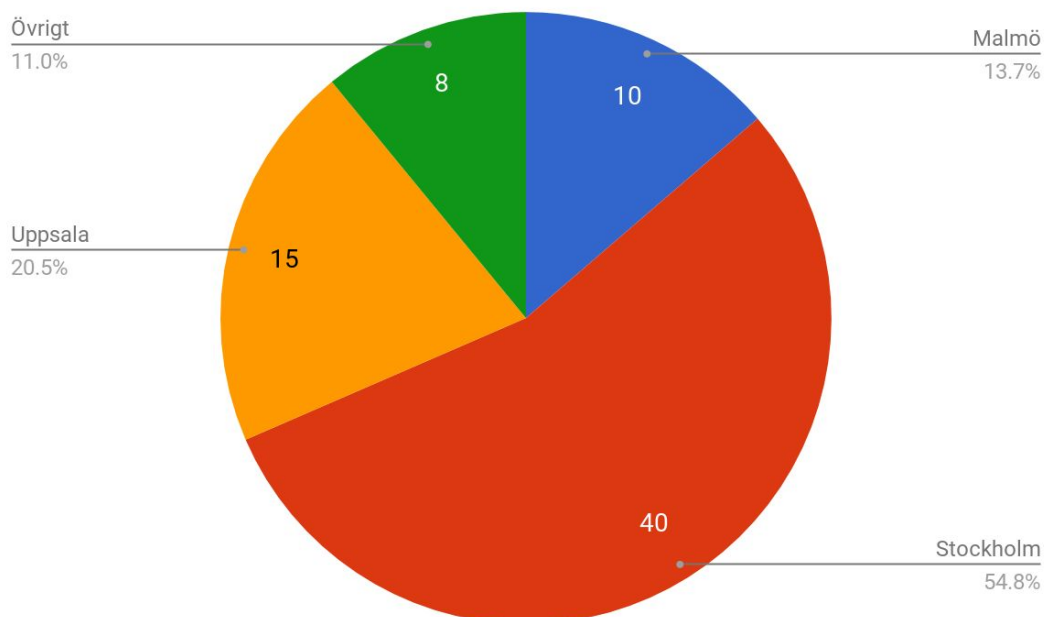
Figur 14: Cirkeldiagrammet visar fördelningen av erfarenhet i antal år arbetade bland respondenterna. 2017-11-23.

- **Vilken är din nuvarande arbetsplats?**



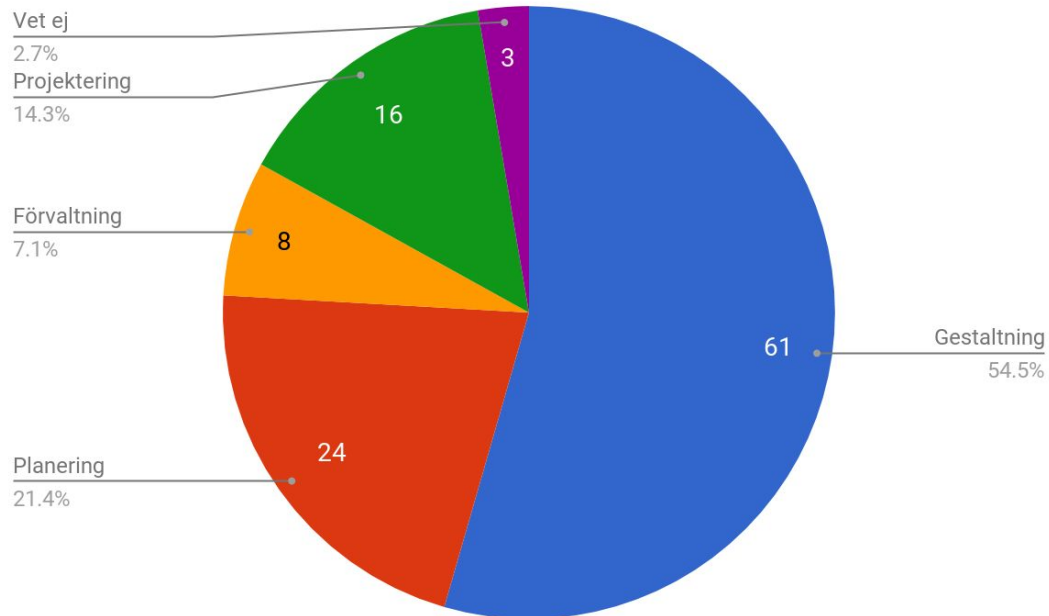
Figur 15: Stolpdiagrammet visar var hur många och på vilka företag respondenterna arbetade. 2017-11-23.

- **I vilken stad arbetar du idag?**



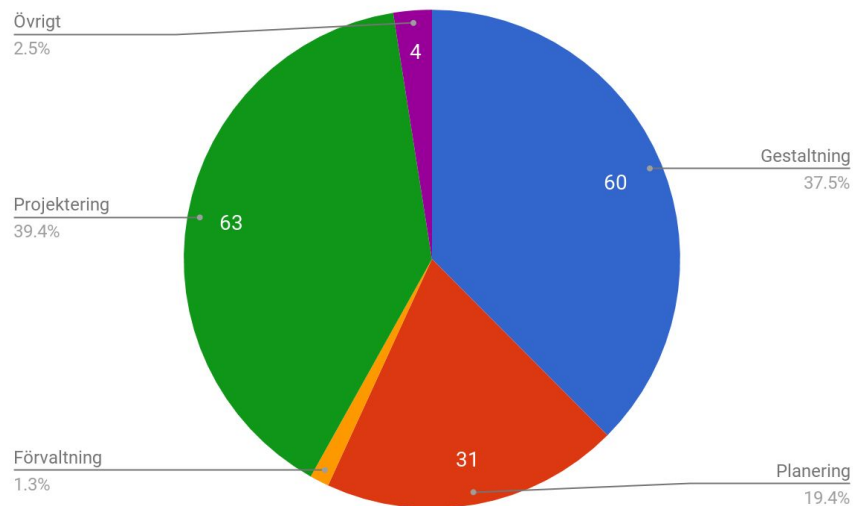
Figur 16: 2017-11-23.

- **Inom vilket/vilka område(n) anser du dig ha fått mest kunskaper inom på landskapsarkitektutbildningen? Du kan kryssa i flera alternativ.**



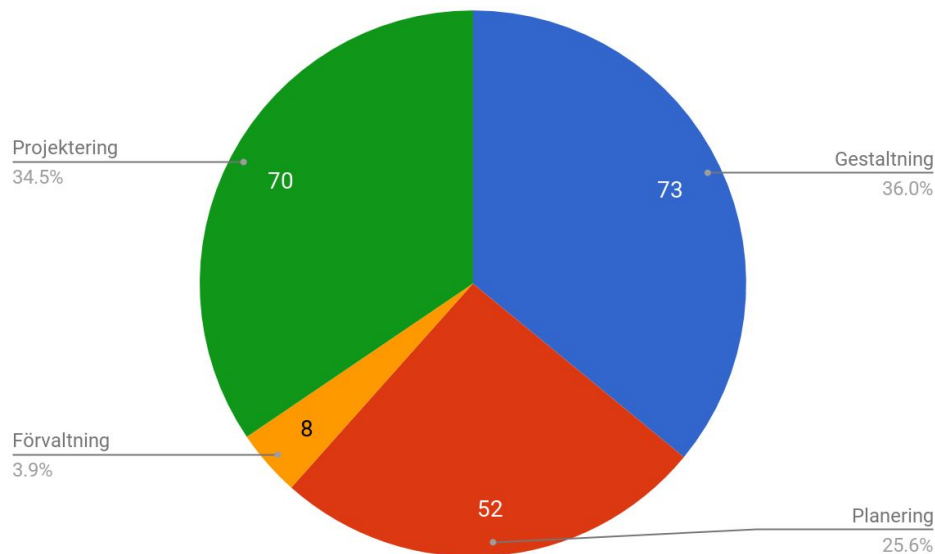
Figur 17: Cirkeldiagrammet visar inom vilka områden som respondenterna ansåg sig ha fått med kunskaper inom på landskapsarkitektutbildningen. Respondenterna kunde kryssa i flera alternativ. 2017-11-23.

- **Inom vilket/vilka område(n) utför du främst dina arbetsuppgifter? Du kan kryssa i flera alternativ.**



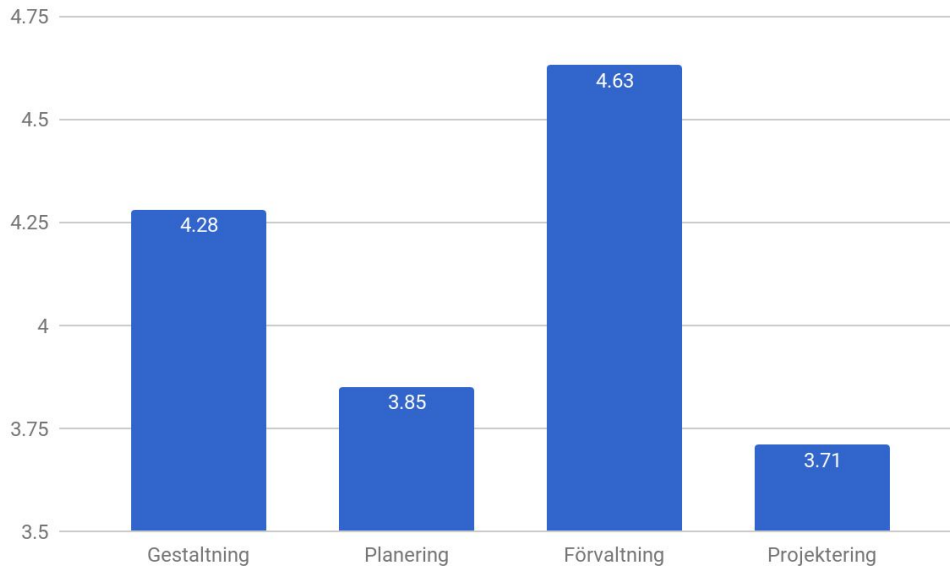
Figur 18: Cirkeldiagrammet visar hur många röster områdena fick i frågan inom vilka områden som respondenterna främst utförde sina arbetsuppgifter. Respondenterna kunde kryssa i flera alternativ och lägga till egna alternativ som i diagrammet kategoriserats som övrigt. 2017-11-23.

- **Uppdrag som ingår inom respondenternas nuvarande yrkesroll**



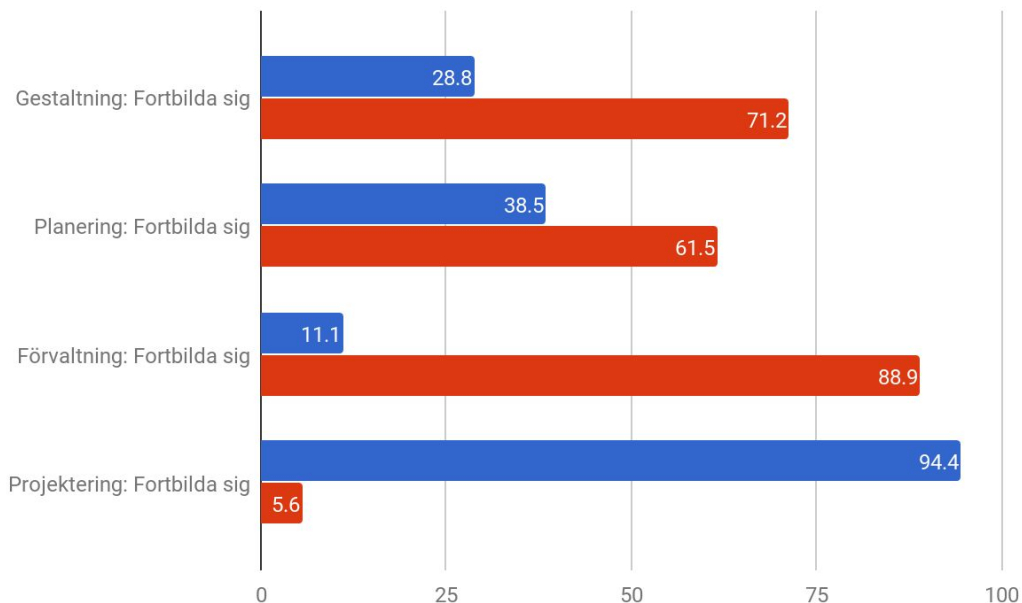
Figur 19: Cirkeldiagrammet visar hur många som har svarat vilka områden som ingår i deras arbetsuppgifter. 2017-11-23.

- **Hur väl anser respondenterna att de har klarat av uppdrag i sin yrkesroll i genomsnitt inom de olika områdena**



Figur 20: Stapeldiagrammet visar genomsnitten i frågorna om hur bra respondenterna ansåg sig ha klarat av arbetsuppgifter inom varje område på en skala mellan 1 (dåligt) och 6 (utmärkt). 2017-11-23.

- **Har du behövt fortbilda dig på arbetsplatsen för att komplettera dina kunskaper från landskapsarkitektutbildningen?**



Figur 21: Stolparna visar procentenheter där de blåa stolparna visar andelen som svarade ja på frågan och de röda stolparna visar hur stor andel som svarade nej. 2017-11-23.

- **Beskriv kort vad du behövde komplettera inom gestaltning:**

- Rumslighet, skala och möten mellan hus och landskap
- Detaljer och verklighetförankrade aspekter
- Teori och arkitekturhistoria
- 3d verktyg som revit
- Materialkännedom
- Konceptuell skissning, estetik och konstnärlighet

- **Beskriv kort vad du behövde komplettera inom planering:**

- detaljplaner
- PBL
- System- och bygghandling
- Politiska aspekter
- Juridik

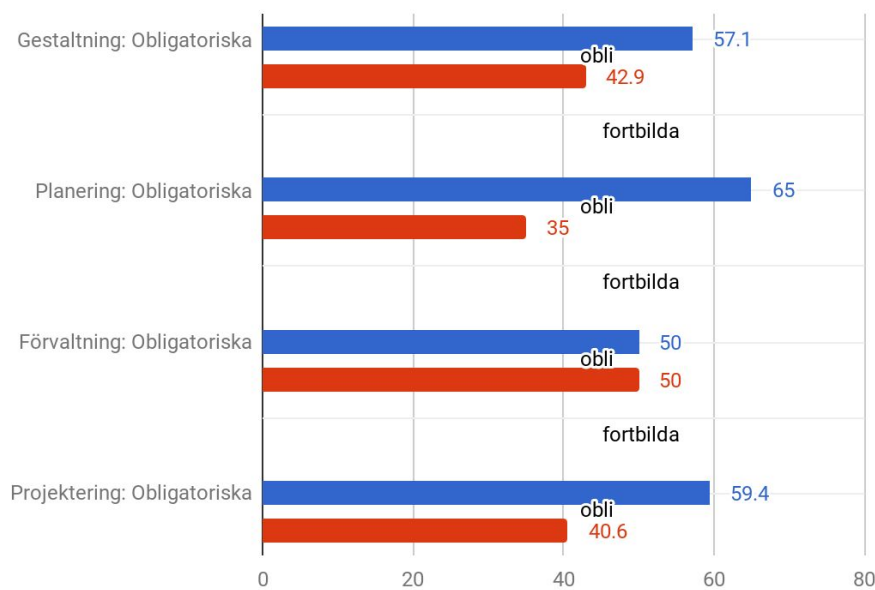
- **Beskriv kort vad du behövde komplettera inom förvaltning:**

- Skötselfrekvens, även hur detta går till praktiskt
- Hur man skriver skötselplaner och att gestalta/projektera utifrån skötsel tidigare i processen.

- **Beskriv kort vad du behövde komplettera inom projektering:**

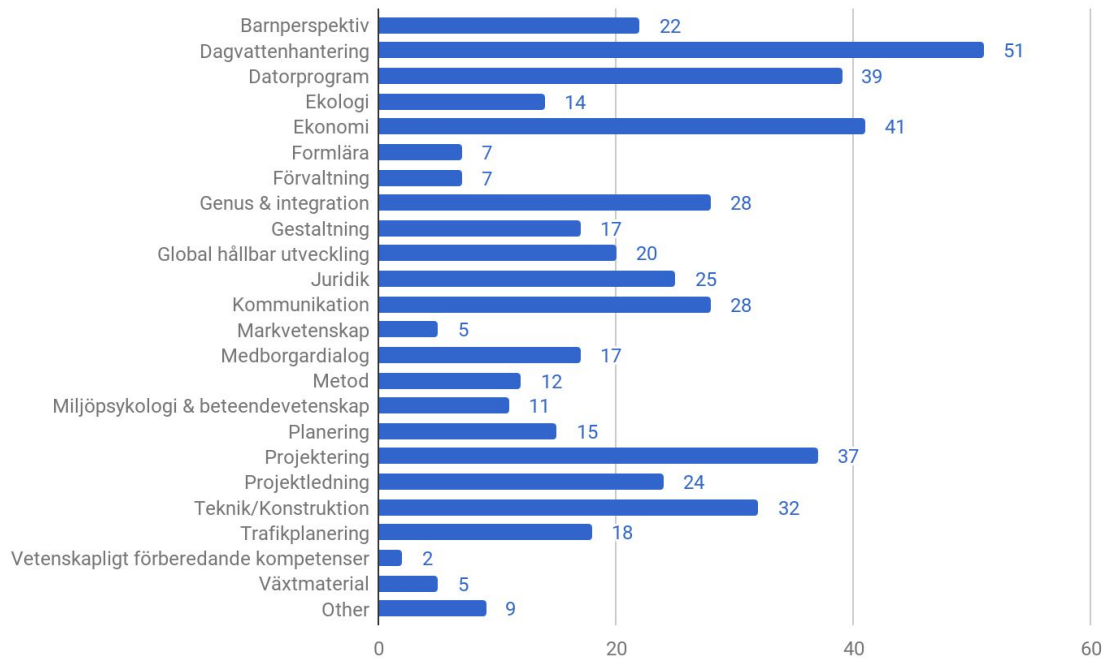
- CAD
- 3D-projektering
- AMA
- Projektering i olika skeden, process
- höjdsättning

- **Anser du att kunskaperna du kompletterade är så pass relevanta för en yrkesutövande landskapsarkitekt att de bör vara obligatoriska på utbildningen?**



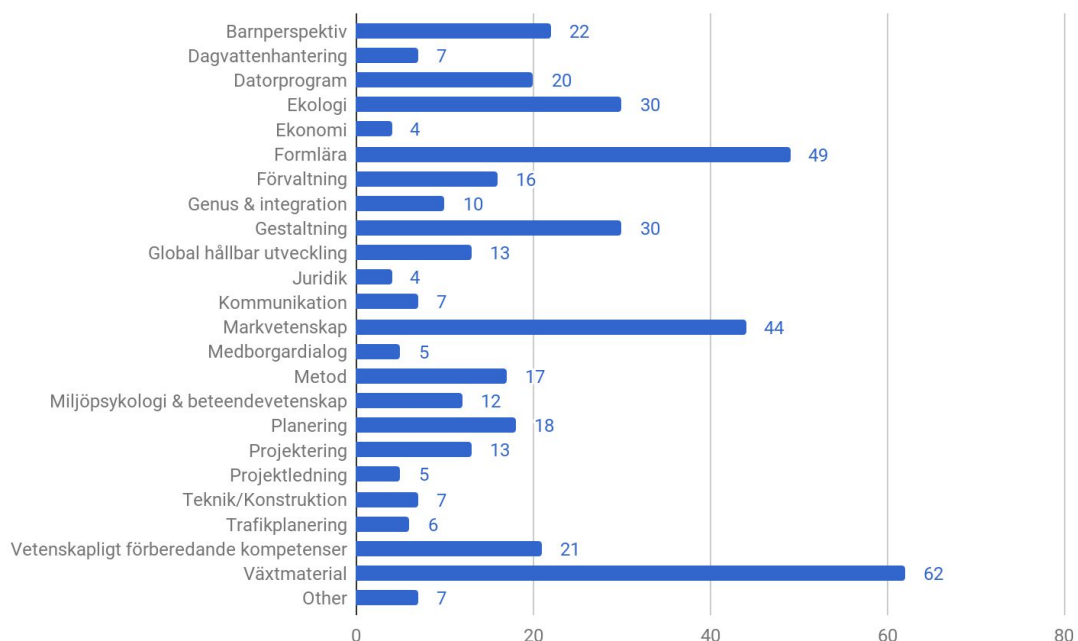
Figur 22: Stolparna visar procentenheter där de blåa stolparna visar andelen som svarade ja på frågan och de röda stolparna visar hur stor andel som svarade nej. 2017-11-23.

- **Kompetensområden som respondenterna ansåg behövde mer kunskaper inom, under deras landskapsarkitektutbildning:**



Figur 23: Stolpdigrammet visar vilka kompetensområden respondenterna ansåg sig behöva mer kunskaper inom under deras landskapsarkitektutbildning. Respondenterna kunde kryssa i flera alternativ och även skriva egna alternativ. 2017-11-23.

- **Kompetensområden som respondenterna ansåg fick tillräckligt med kunskaper inom, under deras landskapsarkitektutbildning:**



Figur 24: Stolpdigrammet visar vilka kompetensområden som respondenterna ansåg sig få tillräckligt med kunskap inom. Respondenterna kunde kryssa i flera alternativ och även skriva egna alternativ. 2017-11-23.

Område som respondenten anser sig fått mest kunskaper inom på utbildningen:

Ultunesare:

1. Gestaltning, 33 svar 55%
2. Projektering, 17 svar 28,3%
3. Planering, 6 svar 10%
4. Förvaltning, 4 svar 6,7%

Alnarpare:

1. Gestaltning, 18 svar 47,4%
2. Planering, 11 svar 28,9%
3. Projektering, 7 svar 18,4%
4. Förvaltning, 2 svar 5,3%

Områden som respondenterna främst anser sig utföra arbetsuppgifter inom:

Ultunesare:

1. Projektering, 37 svar 43,5%
2. Gestaltning, 34 svar 40,0%
3. Planering, 13 svar 15,3%
4. Förvaltning, 1 svar 1,2%

Alnarp:

1. Gestaltning, 17 svar 37,0%
1. Projektering, 17 svar 37,0%
2. Planering, 11 svar 23,9%
3. Förvaltning, 1 svar 2,1%

Intervju med Tomas Eriksson, studierektor för Ultuna

- **Öppningsfråga: Vad tycker du om det nyutformade upplägget för landskapsarkitektutbildningen i Ultuna?**

Jag tänker så här i stort när jag diskuterar med mina kollegor om förslag och när även larkrådet är med eller studenter, i den större dragen rent översiktligt så är det inga stora förändringar i det vi gör. Det är inte så att det är en total omvändning av programmet. Mycket av innehållet i form av kursmål, nu tänker jag på årskurs 1-3 som är aktuellt nu, kommer finnas kvar eller möjligtvis omformuleras lite grann. Det är ingen radikal förändring. På geologi- och hydrologidelen så tror jag egentligen att det inte var några kursmål som ändrades.

Jag tycker att det blir bra. Jag har lite svårt att gradera hur bra det är, det får väl andra bedöma. Men jag känner mig ganska trygg i att programmet, både det som fanns men också det nya, ger en bra grund för fortsättningen in i arbetslivet.

- **Hur påverkas de nya behörighetskraven kurser såsom hydrologi, geologi och markvetenskapen?**

Den här frågan har vi ju diskuterat för några år sedan innan beslutet togs och jag tror det påverkar på individnivå för de som söker på programmet, de har en annan bakgrund då. Vi har diskuterat vad som gäller förkunskapskraven, dem ska ju inte vara högre ställda än vad som krävs för programmet. Och de delar där vi tidigare haft högre krav, biologi, kemi, det har ju varit dem naturnära ämnena, det är mark framför allt, även till viss del ekologi. Men det är nog på marksidan det kommer märkas rent konkret. Vi kommer ju fortfarande ha markvetenskap i vårt program men den pedagogiken och vissa mål kommer behöva ändras för att passa den här mer blandade gruppen. Man får utgå ifrån den naturkunskap man läst på gymnasiet.

- **Vad anser du kommer saknas i jämförelse med det gamla upplägget?**

Jag upplever inte det som det är någonting dramatiskt som kommer tas bort. Möjligen är det så att det kommer flyttas mellan årskurser. Nu har jag inga detaljer men i stort sett är det inte det.

- **Vilka kunskaper skulle kunna komplettera landskapsarkitektens utbildning (som du anser borde vara "obligatoriska")?**

Min personliga åsikt här är ju att förvaltningsdelen är den minst representerade delen på programmet och det är någonting som vi försöker förstärka. Då har jag en idé, det finns ju en kurs på avancerad nivå, det finns delar av den som vi kan trycka ner i tvåan-trean som det ser ut nu.

Förvaltningen handlar ju om det här att hur vi ska ta hand om det här och utveckla det fysiska området som har blivit förändrat på nåt sätt då. Och en del av dem här frågorna tror jag tas upp i planerings- och gestaltningskurser, att man pratar om den där kedjan, men sen när det kanske kommer till mer konkreta förvaltningsfrågor som har förvaltning av grönmiljö och parker så är vi rätt tunna i ettan, tvåan och trean. Jag tror att vi ska försöka få in en lite större del i någonstans tvåan-trean är väl närmast just nu, men jag har inte klurat ut hur det ska vara. Eftersom ettan till trean är obligatoriska kurser och kommer vara i framtiden så kan det vara ett exempel på en obligatorisk del som vi inte riktigt hanterar så bra i ettan till trean.

- **Hur påverkas den övergripande kompetensen hos landskapsarkitekter av de nya behörighetskraven? (Biologi 2, Kemi 1 och Kemi 2 tas bort och Samhällskunskap 1b läggs till)**

De kursmålen är inte på något sätt orimliga att klara om man gått samhällsinriktad. Det är inte jätteavancerat, det är en introduktion till det här ämnet. Och den är tillräcklig för det vi behöver i vårt yrke tror jag. Lärarna på markvetenskap måste tänka till att det är inte bara naturvetare som sitter här så man måste möjligen ha en annan pedagogisk metod.

- **Hur anser du den minskade kunskapen om markvetenskap kommer att påverka framtida arbete med till exempel dagvattenhantering?**

Dagvattenhantering har inte så mycket egentligen med markvetenskap att göra, det är klart att det fältet är ett viktigt fält men det är inte det enda fältet utan det har även att göra med vegetationskunskap, det har också med teknisk kunskap att göra om vi nu pratar till exempel det här vi gör i projektering som skulle kunna varit med som har med höjdsättning etcetera för det är liksom grunderna för att huvudtaget kunna arbeta kreativt med dagvattenhantering, att höjderna fungerar och att vi får vattnet dit vi vill ha det.

Vi är inte markexperter, det är det andra som är, men vi ska ha tillräckligt gott omdöme för att förstå när vi gör eller föreslår då måste vi ha tillräckligt bra omdöme för att kalla in den typen av expertise och så det vi föreslår inte är helt uppåt väggarna om man säger så utan att det är rimliga förslag vi jobbar med.

- **Är det några speciella kursmål vilket du anser vara viktiga som inte längre kommer att finnas med i och med den nya utformningen?**

Nej, faktum är ju att man börjat rota i det här och det är ju många kursmål så det är svårt att säga det. Men om man väljer att kalla någonting för innehåll så har jag redan sagt att det är inga stora förändringar där något viktigt försvinner.

- **Hur ser fördelningen av sökande studenter ut mellan de valbara kurserna på masternivå?**

Det finns ju siffror ni kan ta del av, det är ju inga hemligheter. Det är svårt att svara på exakt för det gäller ju att komma ihåg, men jag vet ju att det finns ett par kurser under dem här två åren som har haft högt söktryck och det har varit svårt att komma in på dem. Och några har haft lägre söktryck så dem har varit enkla att komma in på. Så är det.

- **Hur anser du att valbarheten på avancerad nivå med kursen fungerar i praktiken?**

I praktiken blir ju valbarheten inte så stor. Det finns ju några kurser på höstterminen, den här Studio - Landscape architecture and urban space, sen har vi den här växtgestaltungs-kursen. Dem två har ju under dessa två åren varit de mest sökta och det är inte säkert att kommit in utan man har konkurrerat med antal poäng där då. Så har det ju varit exjobbet på våren, då har det varit många sökande eftersom det är naturligt, då kommer man dit. Däremot så har vi tagit in fler än vad man egentligen... att dimensionera dem här är en delikat uppgift och det beror på resurser. Så även om i teorin så är det här det där smörgåsbordet, men resurserna skapar en slags mindre valbarhet. Och det är ju olyckligt, men det är bara så det är. Det är ju inget jag som studierektor skulle vilja men jag tänker ju så om man nu ska hårdra det.

- **Vilka nya idéer på kurser är framtagna på masternivå, du nämnde den här “Urban ecology” kursen, vilka nya idéer på kurser har ni?**

Låt oss kalla den för det, men det är arbetsnamn och egentligen inget som vi över huvud taget vet, men vi har börjat diskussionen. Sen en annan kurs som skulle fördjupa sig i planering och kulturmiljövård. Vi har haft kurser för det för ett antal år sen, varav lite finns kvar i den här Practice through management, så där finns en del, men vi skulle vilja att en del utav dem målen ska flyttas ner till trean. Och en del av dem målen som rör förvaltning av kulturmiljöer skulle kunna fördjupa sig i en kurs på masternivå, vi kan kalla den “Planning of cultural heritage” och har vi påbörjat lite diskussioner kring det. Sen skulle vi vilja ha en fördjupningskurs i teori och metod, det kan både vara arbetsmetoder rent pragmatiskt och praktiskt men också teorifördjupning. När man startar en masterkurs så har SLU som regel en fördjupad kurs, man säger inte explicit att det ska vara en fördjupad kurs i forskningsteori, men man ska ha en kurs som på ett bra sätt förbereder studenter för ett masterarbete. Vi har ett arbetsnamn som heter Landscape methods/Landscape theory. Ja, jag tror att det skulle vara bra.

- **Hur upplever du skillnaderna mellan den gamla studieplanen som var aktuell (till och med 2016) på Ultuna jämfört med Alnarp?**

Den stora skillnaden, och den kommer ni att se när ni kikar igenom. Alnarp har mindre markvetenskap och ekologi. Då har dem mer av någonting annat. Då har de, i min tolkning, jag är ju inte expert på deras program, men jag känner ju Helena och jag har ju också tittat på deras program och deras kursutbud. De har ju då lite mer då kanske, som har med planering och med gestaltning att göra och jag vet att de har en kurs i, om den kommer att bli kvar för de håller också på att göra om (programmet). Men som nu heter naturmarksförvaltning, tror jag att den heter. Där man tittar på till exempel kulturlandskap, ängar, hagar, historiska landskap, hur ska man förvalta det? Men också hur man ska ta hand om våra grönområden kring städer, och det kan vara allt ifrån vägskärm, planteringar och även inne i park. Då kan man ju säga att där har man en skillnad. Det är grovt då, då har vi lite mer av de här, kan man säga, grundkunskaperna som markvetenskap och ekologi utgör. Det är väl skillnaden. Och sen på dem här sista två åren finns det skillnader om man tittar i antal kurser och det är klart att finns någon kurs som dem har och som inte vi har. Men det finns också kurser som är ganska snarlika om man tittar vad dem gör i kursen.

- **Hur upplever du skillnaderna mellan den nya studieplanen som är aktuell (från och med 2017) på Ultuna jämfört med Alnarp?**

I stora drag kommer de också att hålla kvar vid det de gör idag fast i första mån femtonpoängskurser. Jag skulle säga att den största skillnaden mellan de här två programmen är att de ligger på två platser och att dem har utvecklats med två olika kulturer beroende på att det är olika människor som jobbar där och här. Och att vi har haft lite olika resurser på våra olika campus och lite olika kompetenser. Under tiden så utvecklas olika kulturer helt enkelt. Vi menar ju på att det är väldigt klokt av SLU att ha två utbildningarna i två utav de mest expansiva regionerna i landet. Vi är nära arbetsmarknaderna. *“Det väldigt kanske enkla svaret på det här... är att vi bakar två olika kakor.”* Vi har lite olika ingredienser, men det är två bra recept, och dem kommer smaka bra liksom ute i samhället. Och läser ni deras utbildningsplan så kommer ni att se att de är väldigt lika. Och man säga att det här målen, mål för examen. Dem är exakt lika för dem här. För det har egentligen staten bestämt. Så de är ju lika. Men med det här så kan man baka ganska olika kakor egentligen. Det är inget som säger exakt hur man ska göra det eller nå dit. Därför så blir det vissa skillnader som har med lokala skillnaderna på

campus att göra och kompetenser på platserna, det är ju det som formar de här två olika utbildningarna. Men jag brukar också säga att det är inga dramatiska, jättestora skillnader. Det finns ju ingen större vits med att vi skulle läsa exakt samma så här, för att de vill göra det på ett sätt som dem tycker är bäst och vi vill göra det på ett sätt som vi tycker är bäst. Och det finns flera sätt att göra det bäst på.

- **Är landskapsarkitektutbildningen här på Ultuna tillräckligt förberedande inför dagens krav i arbetslivet baserat på ämnesmässiga kunskaper med dagens utmaningar?**

Precis som i design, utformningen, kan man aldrig känna sig säker på. Man kan ha olika svar på det också. Man kan säga att de som har gått ut från de här programmen, det finns naturligtvis undantag, men det har ju gått ganska bra att finna jobb. Studenterna finner jobb. De kommer ut i arbetslivet har funnit jobb. Och det är ju naturligtvis inte utbildningens förtjänt, eftersom det har ju med arbetsmarknaden och vad som händer där. Men på något sätt så har dem här studenterna som vi har haft och som lämnat oss ändå fungerat på något sätt. Funderar de tillräckligt bra då? Det är ju nästa fråga. Jag resonerar såhär att när det gäller olika typer av up-to-date-kunskaper, där tror jag nog att vi skulle kunna vara lite mer aktuell. Vi har ju pratat om dagvattenhantering, och vi kan prata om till exempel olika planerings- och gestaltningsmetoder som har till exempel med medborgardialogsmetoder. Jag säger inte att det inte finns men det kanske inte finns i tillräckligt hög grad som jag kanske skulle kunna önska. Men samtidigt så tycker jag att man får tillräckligt bred och god kunskap för att kunna fungera i arbetslivet och för att kunna lära sig när man arbetar.

Är det kommunala planeringsmarknaden vi utbildar, är det för den privata marknaden vi utbildar eller är det för forskarutbildningen? Och då kan man ju säga att forskarutbildningen möjligtvis är den svagaste utav dem här, det är möjligt att det framtida masterprogrammet kan lyfta upp detta. Och då kommer detta med är det olika ämnesmässiga uppgifter eller kunskaper och sen kan man prata om olika administrativa uppgifter som man får i arbetslivet och de kan man ju säga att de kanske vi inte tränar mycket på. Det var vara projektledande uppdrag om du ska leda ett projekt, så har du fyra-fem som du ska jobba med, planera tiden för alla de, och ekonomi och så vidare, det har vi inte.

I överlag så får jag väldigt positiva besked. Oftast så säger man att idag är studenterna väldigt duktiga. Man förstår det man ska göra, man är direkt på sak, man är naturligtvis oerfaren i början säger man. För man ska inte tro att man kan allt, men för många är det en ny läroperiod som börjar dem här första åren när man börjar jobba. Man börjar nästan på noll igen kan man säga.

- **Hur skiljer sig kompetensen enligt dig hos nyutexaminerade landskapsarkitekter mellan utbildningarna på Ultuna och Alnarp, kan man se; det här en Alnarp-landskapsarkitekt eller det här är en Ultuna-landskapsarkitekt?**

Skillnader kan ju utläsas på det sättet att man går igenom och tittar hela studieplanen. Då kan man ju säga; ja. Hur det påverkar däremot? Jag har inte hört från arbetslivet, att skillnader som beror på vilket program man gått, dem är mindre än de personliga och individuella skillnaderna eller kvaliteterna som man har som människa och har gått igenom den här utbildningen. Men hur den kunskapen skiljer sig mellan Alnarp och oss, jag tror att det är mer än fråga om nyanser och då menar jag att det individuella är större än programmen, men jag kan ha fel.

- **Vilka effekter har skillnaderna på utbildningarna på yrkesverksamma landskapsarkitekter?**

Det har jag funderat på ända sedan jag började jobba eller även kanske när man började programmet. Till viss del får man alltid leva med den där osäkerheten, det finns inga färdiga svar, att det där ska landskapsarkitekter kunna, och vara eller göra. Det är möjligt för er att kolla på Norge och Danmark och titta på deras upplägg, om ni vill förkovra er i det så hittar man många beröringspunkter men också skillnaderna naturligtvis.

Det är många olika kakbak där ute, det blir någon slags landskapskaka utav det.

Det kan vara värt att fundera på det med: utbildning kontra kunskapssyn. Man kan ha det där, en bildning, inom ett område, ett gammalt ord som jag gillar. Man pratar om att man är allmänbildad då kan man det här områdesfältet utan att känna att man är expert på alla delar, men man kan ge sig in i en bra diskussion dels med dem i fältet, i professionen, men också de utanför att man försöker förklara vad man gör i vissa skeden och så vidare. Och vilka kunskaper har jag och vilka kunskaper vet jag att jag inte har, också att vara medveten om dem, det är att vara bildad i ett område.

Jag tror att vi kan säga att man utbildar för hela yrkeslivet. Vi klarar av att utbilda alla sakkunskaper eller alla detaljkunskaper, om vi nu kallar vattenfrågan som detalj, det är det ju inte utan det är någonting som påverkar hela stadsutvecklingen. Om vi kan svara upp mot många dessa up-to-date frågor.

Men jag tror också, eftersom SLU har det som huvudmål i sig och det står nog också i utvecklingsplanen, att vi ska utbilda människor för att verka i det framtida uthålliga samhället, vi ska verka för att utforma och skapa och planera det här uthålliga samhället. Det tror jag att vi gör. Även om jag kan tycka, som en självkritisk fråga, att vi gör det, men att man kanske som lärare och även jag, att man kanske inte diskuterar gestaltning, planering på det viset.

Där kan jag tycka och mina kollegor kanske ser det som självklarhet, men det är faktiskt uthållighetsfrågor, design handlar som uthållighetsfrågor. Gör vi dåliga lösningar, så är inte dem uthålliga. Då kommer de ganska snabbt bli oanvändbara, dyra, ofunktionella etc. Det där kan vi behöva pränta in från början. Design och planering har ju som sin utgångspunkt att vara uthållig, och jag känner att jag kan bli bättre på.

Intervju med Helena Mellqvist, studierektor för Alnarp

Nedan följer intervjun med Helena Mellqvist. Då intervjun med Tomas Eriksson var en provintervju reviderades frågorna utefter intervjun och med hjälp av handledning formulerades frågorna om.

- **Vad tycker du om programmet för landskapsarkitektur i Alnarp?**

Liksom Ultuna så går vi också igenom en omvandlingsprocess. För att det är inte bara ni som ska ha femtonhp-kurser, det ska ju vi också. Och det hade vi inte riktigt, så just nu när man pratar man om landskapsarkitekturprogrammet så tänker man lite hur det var tidigare och hur det var efter. Men jag tycker att landskapsarkitekturprogrammet är bra. Vi gör en omvandling av ramschemat, vi gör ju ingen omvandling av utbildningsplanen så det ska det ska fortfarande innehålla samma kunskapsblock. På det stora taget så tänker vi att de tre första åren ska förse er med så pass bred kunskap att ni ska kunna ta till er vilka masterkurser som ni vill. Och kunna fördjupa er i allt från förvaltning och planering till gestaltning och så vidare. Möjligtvis att vi hade lite svag teoretisk förankring ibland på masternivå, men det är för att studenter inte väljer dem kurserna.

- **Vilka kunskaper skulle kunna komplettera landskapsarkitektens utbildning (som du anser bör vara "obligatoriska")?**

Som man skulle kunna ha på kandidatnivå då istället? - Peyman: Ja, precis.

Vi har ganska mycket, projektledning, och eventuellt lite översiktligt, ekonomi, eftersom det är trots allt många som startar eget eller går rakt in och får budgetansvar på kommunen.

Men på Alnarp så har vi landskapsingenjör och trädgårdsingenjör, och dem har sådana kurser. Så jag funderar på att man ska kunna göra dem tillgängliga som valbara för dem studenter som vill. Men som obligatorisk, skulle väl kanske vara med vetenskapliga, teori och metod på kandidatnivå för att det kommer bara på masternivå egentligen. Det gör det ju inte, vi har ju teori och metod i alla kurser men då är det integrerat i projekt eller annat.

- **Hur ser fördelningen av sökande studenter ut mellan de valbara kurserna på masternivå?**

Känner du till att vi har dem här färdighetstränande poängen? Det är iallafall skillnad på Uppsala och Alnarp. För att vi har fördelat det så att 30 av dessa färdighetstränande poängen ligger på avancerad nivå. Då har vi några kurser, som heter Design Project och Planning Project och det är dem kurserna som ger färdighetstränande poäng. Det har vi gjort lite grann för att slussa studenterna för att det är bra att läsa en projektkurs och det är bra att läsa en teoretisk kurs, men det har fått inflation i projektkurserna, så dem är väldigt översökta om man jämför med dem andra. Och det har blivit ett problem så vi funderar på att göra som ni gör i Uppsala att se till att man får så pass många färdighetstränande poäng på kandidatnivå, att det inte spelar någon roll. För det finns ju lite färdighetstränande poäng i alla våra masterkurser. Men vi har det så att man ger femton på masternivå för en hel kurs och så är det noll för övriga. Så där har vi sett att det ojämnt på grund av det. En annan sak är att vi ser att vi har lägre söktryck på de kurser på avancerad nivå som handlar om kulturarv (The Cultural Heritage of Landscape Architecture) och även den som heter Landscape Theory in Architectural and Planning Practice, som vi är lite besvikna över att inte fler söker för att jag tror att fler behöver den än de fåtal som söker den. Och sen så har vi förutom projektkurserna så har vi en kurs som just nu är väldigt populär; Digital Landscape Visualisation. Det är mycket som vi inte kan styra, en sak är vilka som blir populära och vilka som studenterna tror att de behöver. Och den här Digital Landscape Visualisation är egentligen gjort som en nördkurs för de studenter som

älskar visualisering. Och att man verkligen grottar ner sig i djupet och blir ännu skickligare, med rendering och grejer. Men det har blivit en grej så att alla studenterna tror att om de inte har den kursen så kommer de inte få jobb ungefär, och så är det inte. Vi är ju ganska få som kommer att hålla på med hardcore-visualisering. Men så har det blivit och det håller vi på att försöka hantera på olika sätt. Ska man göra studenterna glada och ha en kurs varje termin så att alla kan läsa den eller ska vi göra som vi tror att samhället behöver faktiskt? Det räcker med fyrtio platser per år, och då kan inte alla studenter få plats på kursen; svårt.

- **Hur anser du att valbarheten på avancerad nivå med kurser fungerar i praktiken?**

Vi har ungefär tre kurser per period, exklusive praktik och exjobb som ju ligger när man vill. Så är väl relativt god, det är faktiskt bara en period som vi har bekymmer och det är period 1, den som har börjat nu. För när treorna börjar fyran så blir det alltid att det tar stopp och är för många reserver. Delvis är det på grund av vårt SLU-system att man får söka 45 hp när de flesta bara läser 30. Det kan vi inte riktigt göra någonting åt mer än att informera våra studenter att; kom ihåg att tacka nej till de platser ni inte vill ha. Det är först på uppropet som man ser hur många reserver man kan kalla in. Annars försöker vi se till att vi har en projektkurs varje period, en mer teoretisk och en som är halv projekt/teoretisk. Ni studenter är ju olika, alla är inte intresserade av samma sak. När jag har studievägledning med studenter så är det uppenbart att vissa studenter har favoritperioder, period 1 och 3, för där är dem bästa kurserna och period 2 är jättetråkig. Sen finns det någon annan som är intresserad av översiktlig planering, då är det period 2 som är den bästa. Generellt så tycker jag att det är ganska bra. Vi har en ny masterkurs som har funnits på svenska innan i hortonom- och designprogrammet, nu ska vi ha den i lark i också. Garden conservation, Bevarande av historiska trädgårdar, den har gått på svenska innan men nu ska det bli en engelsk kurs. Det har vi saknat, trädgårdshistoria på masternivå, och kanske lite formlära på masternivå, mer design på andra sätt. Masterkurserna är lite mer utbytbara än kurserna på kandidatnivå.

- **Vilka nya idéer på kurser har ni som är framtagna till masternivå?**

Garden conservation, som går vartannat år. Därför att vartannat år kommer vi att ha The Cultural Heritage of Landscape Architecture som har så få sökande. Masterstudenterna har ju två år på sig, så de som är intresserade av kulturarv och historia kan ju läsa båda två. Det är ett sätt att öka trycket på dem och även öka bredden faktiskt. Vi har faktiskt en kurs till som inte finns än men som vi saknar; förvaltningsspåret är svagt på avancerad nivå och är väldigt synd för att det är så otroligt viktigt med den kreativa delen av förvaltningen på strategisk plan, men även som dynamerat. Att förvalta allting som har, det är gränsland mellan planering och förvaltning. Det funderar vi på men inte till nu, det nya ramschemat ska vi ta upp nästa vecka, det blir till nästa år. Vi har med mycket design och planering men förvaltning saknar vi lite, det kommer in lite i växtmaterialkurser och Dynamic Vegetation Design, det är klart att det är förvaltning men det är ju faktiskt en designkurs. Så det tror jag kommer att komma.

- **Vilka nya idéer på kurser har ni som är framtagna till kandidatnivå? Till exempel förvaltning**

Där har vi bara egentligen bara en kurs som är en riktig förvaltningskurs, den ligger i årskurs två, vi har också börjat med det nya ramschemat i årskurs ett. Nu har dem börjat ettan så när dem börjar tvåan så kommer de läsa landskapsförvaltning, 15 hp, och den heter idag park- och naturmarksförvaltning med praktik. Det är väldigt mycket göra men vi är ute i i kärren i Blekinge till

exempel där vi tillsammans med parkförvaltarna analyserar och röjer fram siktstråk och lär sig se landskapet och plockar fram gamla stenar eller vad nu studenterna väljer att göra tillsammans med förvaltare från Ronneby kommun i det fallet. Så det är den som är mest hands on i förvaltning. Annars så det i projektkurser så kommer förvaltning in som ett spår men ofta är det planering som är huvudrubriken. Så det är någonting som vi måste vara uppmärksamma på för det har varit svagt. Vi har tidigare haft valmöjligheter, att man kan välja ett förvaltningsspår, det har inte funkat för det är ingen som väljer det. Så det är en utmaning att se till att studenter förstår hur superspännande det är redan i ettan och tvåan. Då pratar jag inte om att lägga sten utan även på politiskstrategiska nivån, att förvalta våra städer och våra landskap är ju en förvaltningsfråga.

- **Vilka skillnader upplever du finns på utbildningarna mellan Alnarp och Ultuna?**

Just nu är det jättesvårt att svara på eftersom tidigare vet jag ju, innan vi gjorde om. Men nu är ju största förändringen för Ultuna är ju att ni har samhällskunskaplig behörighet istället för naturvetenskaplig, då blir det en obligatorisk förändring. Dem första två åren har ni haft väldigt mycket mer marklära, markfysik, kemi och mer hydrologi, har inte vi haft över huvud taget. Vi har biologiska system, då pratar man om ekosystem såklart men inte hydrologi renodlad. Vi har en vattenkurs som våra vattenintresserade landskapsarkitekter läser men den ligger på vatteningenjörernas program. Så den blir som en valbar kurs. Det är fler på Alnarp än på Ultuna som läser andra kurser på campus liksom eftersom vi både har landskapsingenjörerna och trädgårdsingenjörerna här så man kan plocka från deras. Man kan ju ha en kurs på grundnivå även i dina två avslutande år att tillgodoräkna. Fördjupad växtkännedom är jättevanligt att våra superväxtintresserade läser. Vattenkursen, inte så många, men den finns där. Och det är ju en skillnad som jag inte vet riktigt hur den har hanterats. Jag vet ju att dem som undervisar i det, marklära, har fått ta den utmaningen och göra om sina kurser med den nya behörigheten. Så där kan jag inte svara på hur det har blivit på Ultuna.

Jag skulle vilja säga att om man ser tre år som tre år som är dem ganska lika men vi har valt att lägga upp det olika.

Men det är många progressionsspår har vi ju. Alltså planering, gestaltning och förvaltning har vi ju. Vi har våra stora projektkurser, vi har ju växtkännedom. Det är klart att växtklimatet är lite annorlunda, ni har ju en sommarkurs. Det hade våra ekologer också velat ha. Men här växer det mer under terminstid så det har blivit så att vi inte har det.

Och sen kanske har det varit så att vi har haft mer, lite större projektkurser. Det beror ju bara på att Ultuna tidigare haft små kurser på 4hp medan vi sen 2007 gick in i det här Bologna-systemet med 15hp kurser och då blir det mer ett samarbete mellan flera ämnen eftersom det är så stora kurser. Det är möjligt att det är mer biologi i ert program, det kan jag inte riktigt svara på hur det har blivit. Nu har vi en 15hp kurs som heter biologiska system. Sen kommer växtmaterialinläringen fortsätta, vi har spritt ut den över de tre åren och det har ju ni också tror jag. Det har ju inte vi haft tidigare och det är ju en nackdel. Att studenterna får extremt mycket växter att lära sig år ett och sen släpper man dem, två tredjedelar glömmer ju det mesta.

- **Hur uppfattar du att utbildningen förbereder landskapsarkitekter för dagens krav på arbetsmarknaden?**

Jag tror och tycker att våra landskapsarkitekter är väldigt väl förberedda när det gäller att komma ut och möta den grupp av kollegor som de i flesta fall kommer att arbeta med. Det vill säga att man aldrig är ensam som landskapsarkitekt, utan du ska samarbeta med andra yrkesgrupper. I både större och mindre projekt så är det allt från politik till geologer som man kanske måste gå i kontakt med för

att arbeta tillsammans. Nu är det ju lite svårt för att alla studenter läser olika kurser på avancerad nivå. Många är mindre bra förberedda på att möta budgetansvar och även att känna igen dem olika planformaten, då pratar jag inte detaljplan och översiktsplan, utan mer när gör man ett planprogram och när gör man en fördjupad översiktsplan. Vilka sorts projekt passar in i vilken form? Våra projektkurser redovisas ofta i poster, alltså jag vet inte hur många A1-or och A0-or som studenterna skriver ut och sen har vi kritik och står och tittar på dem så där. Men det är alltså inte så många poster som dem skriver ut när dem väl börjar jobba, då är det andra presentationsformer. Vi övar oss inte på att skriva, men det ska vi baka in nu i och för sig i vår nya kandidat, att inte bara skriva kandidatuppsats och så, utan vi ska öva oss på att skriva PM eller andra former av texter som landskapsarkitekter skriver helt enkelt. Så både det vetenskapliga skrivandet och en annan form av skrivande. Vad man än jobbar med så är kommunen väldigt närvarande som ansvarig för markanvändning så landskapsarkitekter har ofta med kommunen att göra. Och jag tror att det är svårt för studenterna att förstå hur stor makt politikerna faktiskt har, att det är svårt att inse. Men vissa delar är svåra att få in i en utbildning utan det måste man ju på något vis uppleva. Politiker har ju väldigt ofta, precis som ni, representanter för kommuner som kommer vid kurspresentationer och är med vid kritiktillfällen. Politiker är jättesvåra att få in i undervisningen för att dem helt enkelt inte har tid. Vi träffar ju dem ibland om man åker på projekt och presenterar projekt på kommunen, på stadshuset. Men den delen är svår att träna studenter i mer än att tala om att så här är det faktiskt.

En annan intressant aspekt om studenterna är förberedda eller inte; för man kan ju fundera på dem två parallella spår; ska vi utbilda studenter som verkligen svarar till exakt det som samhället vill ha? Eller ska utbilda landskapsarkitekter som utmanar och bidrar med någonting som samhället inte vill ha men som är precis det hållbara etiskt medvetna sätt att arbeta som vi tycker att man ska göra. Men vi är fortfarande inne i våra kommun-fyrkantiga mallar så det är svårt. Alltså idag mäktar inte alla med att arbeta så, men vi tycker att det är det rätta, så vi vill ju ibland lägga moment som säkert en kommunanställd skulle tyckt vara ointressant för att man kommer aldrig att använda det. Men vi tycker att vi ska utbilda er att bli världsomvandlare, världsförbättrare, och lära er att stå upp för er saker som att "Nä vi ska inte bygga här, det är fel plats liksom. Ge mig några dagar så ska jag hitta en bättre plats, för det här skadar mer än det gör nytta". Vi ska inte bara lära oss mycket utan vi ska också lära oss att argumentera för det. Ska vi leverera en landskapsarkitekt som är stöpt i exakt det som White vill ha? Eller ska vi ha någon som utmanar och liksom kanske kan ta hand om våra konventioner och kanske göra den här planeten till en lite bättre plats och bidra till att möjligt som vi egentligen har potential att göra, allt från folkhälsa till plast i haven till grundvatten och så vidare.

- **Hur skiljer sig kompetensen enligt dig hos nytutexaminerade landskapsarkitekter mellan utbildningarna på Alnarp och Ultuna?**

En sak som skiljer sig är ju att väldigt många av er läser bara på Ultuna och rör sig inte därifrån och väldigt många av våra läser bara här. Tidigare var det så att man först läste två år på Ultuna och sedan tre år på Alnarp. Det har ju sina fördelar att få en sådan total förståelse, för att landskapet är ju så väldigt olika; hur det känns, hur det ser ut och hur man upplever det. Det är så klart att det är skillnad, ni har Mälardalen som arbetsfält och vi har Öresundsregionen. Och då kan jag se en fördel i att vi byter ramschema så att vi får 15 hp kurser vilket ni har på avancerad nivå innan, för det gjorde ju svårt för er att komma till oss eller göra utbyte men när ni har 15 hp för det har nästan alla också så är det enklare att byta ut.

Ibland vill alla lärare vara så mycket urbana så att jag försöker få dem att stanna upp lite, för så himla urbant är inte Sverige. Om man får jobb i våra små kommuner, som ju typ är alla, utom storstadsområdena så är det inte bara urbanism man jobbar med utan snarare shrinking cities, liten

budget och små städer.

Klart att en skillnad är ju, ni har precis gjort om er omvandling på masternivå, så att vi har ju fler utbytesstudenter på Alnarp, eftersom de har hittat hit, eftersom vi gjorde det 2007, kurserna har varit på engelska så pass länge. Så att här är det ju supersvenskt de tre första åren men lite mer internationellt på masternivå. Vilket jag ser som positivt, därför att det är ju en väldigt homogen studentskala, som egentligen tycker ungefär samma sak. Dem formas väldigt lika våra studenter, och det är bra på masternivå att det kommer in nya studentgrupper som utmanar och tycker lite annorlunda och ifrågasätter. För det är ändå ett stort ansvar att gå ut och förvalta och planera våra offentliga parker. Så det krävs ganska mycket olik tänkande även om att alla ska göra allt för allas bästa.

- **Vilka effekter tror du utbildningarnas skillnader har på yrkesverksamma landskapsarkitekter?**

Helena: Om man är Ultunastudent eller Alnarpstudent?

Peyman: Ja

Helena: Nej, det tror jag inte.

- **Vilka effekter tror du fria valbarheten av kurser på masternivå har i arbetslivet?**

Ja det är givetvis så att om jag är arbetsgivare och anställer en ultuna-student och en alnarp-student så har ju dem studenterna olika referenser. Och vi är ju en utbildning som arbetar väldigt mycket med projekt och med fallstudier på något vis. Olika lärare och olika platser blir våra referenser men jag tror inte att skillnaden är större än så. Det är ju väldigt många av våra lärare som är kollegor, mellan Ultuna och Alnarp som samarbetar. Vi har ju olika barngrupper och GIS-grupper, det är ju dem som är kollegor och utbyter kunskap halvregelbundet. Jag hade väldigt gärna haft ett livligare alumninivå med nyutexaminerade studenter. Jämföra Alnarp och Ultuna, nej, jag tror inte att det är så jättestor skillnad i den färdigutbildade studenten. Jag kan ha fel, men det är min uppfattning.

Vi har fem år, det är ju vissa saker som man ska lära sig, man ska lära sig hur de biologiska systemen hakar i varandra, vi måste lära oss att projektera, vi måste lära oss dem olika lagarna, vad får vi göra, hur funkade markanvisning etcetera. Sen ska vi bara försöka servera en palett som gör att du som student lär dig vara kreativ, att du hittar ditt, vad du tror på, så du blir trygg och kan jobba med andra och gemensamt hitta en lösning som är bäst för alla personer som kommer använda den här platsen eller vad det kan handla om. Och där tror jag att vi är ganska lika utan det är läraren, precis som att vi inte har gått på samma högstadieskola, utan du minns din mattelärare och jag minns min, vissa var bra och andra var inte bra. Vi har ju samma utbildningsplan, Ultuna och Alnarp, de skiljer ju inte sig egentligen. De måste skilja sig lite för vi är ju inte ett program, det är ju vårt dilemma.

Intervjuer

Nedan följer sammanfattningar av intervjuerna som hölls. De fullständiga intervjuerna finns transkriberade i bilagorna *Intervju med Tomas Eriksson, studierektor för Ultuna* och *Intervju med Helena Mellqvist, studierektor för Alnarp*.

Intervju med Tomas Eriksson, studierektor för Ultuna

Den första intervjun, med Tomas Eriksson, fungerade även delvis som en provintervju på så sätt att vi bad Eriksson att kommentera frågornas innehåll och formuleringar.

- **Öppningsfråga: Vad tycker du om det nyutformade upplägget för landskapsarkitektutbildningen i Ultuna?**

Eriksson påstår att det inte kommer ske några stora förändringar översiktligt och han känner sig trygg i att både det gamla och det nya programmet kommer att ge en bra grund för fortsättningen in i arbetslivet. Han menar på att kursmålen i årskurs 1-3 möjligen kommer att omformuleras. Eriksson hävdar även att det inte är några kursmål som ändras i geologi- och hydrologidelen.

- **Hur påverkas de nya behörighetskraven kurser såsom hydrologi, geologi och markvetenskapen?**

Eriksson tror att det påverkar vilka som söker till programmet, att de sökande kommer att ha en annan bakgrund än tidigare. Men han påpekar även att förkunskapskraven för markdelen inte ska vara högre än för vad som krävs för programmet. Eriksson säger att markvetenskapen kommer att stanna kvar på programmet men att vissa mål, men främst pedagogiken kommer att behöva ändras för att passa den mer blandade gruppen studenter. Han försäkrar även att man ska kunna utgå ifrån den naturkunskap man läste på gymnasiet.

- **Vad anser du kommer saknas i jämförelse med det gamla upplägget?**

Tomas Eriksson upplever inte att något dramatiskt kommer tas bort. Men han menar att det innehåll och kursmål kommer att kunna flyttas mellan årskurser.

- **Vilka kunskaper skulle kunna komplettera landskapsarkitektens utbildning (som du anser borde vara "obligatoriska")?**

Eriksson förklarar att det är hans personliga åsikt att förvaltning är den minst representerade på programmet. Han har en idé om att använda vissa delar från masternivåkursen *Design through practice and management* i årskurs två och tre. Eriksson berättar att det finns inslag av förvaltning i planerings- och gestaltningskurser, som en del i kedjan, men att när det kommer till konkreta förvaltningsfrågor av grönmiljöer och parker så är programmet tunt på den fronten på kandidatnivå.

- **Hur påverkas den övergripande kompetensen hos landskapsarkitekter av de nya behörighetskraven? (Biologi 2, Kemi 1 och Kemi 2 tas bort och Samhällskunskap 1b läggs till)**

Eriksson förtydligar att kursmålen inte ska vara orimliga att uppnå om man har gått samhällsinriktat på gymnasiet och att kurserna är en introduktion till ämnet. Han tror att de kunskaperna är tillräcklig

för det landskapsarkitekter behöver för sitt yrke. Eriksson nämner att lärarna måste tänka på att det inte bara är naturvetare de undervisar och att den pedagogiska metoden behöver komma att ändras.

- **Hur anser du den minskade kunskapen om markvetenskap kommer att påverka framtida arbete med till exempel dagvattenhantering?**

Eriksson påstår att dagvattenhantering inte har så mycket med markvetenskap att göra, men säger samtidigt att det är ett viktigt fält. Han förklarar att utöver markvetenskap är det även vegetationskunskap och teknisk kunskap inom projektering som exempelvis höjdsättning som är grunden för att arbeta kreativt med dagvattenhantering. Eriksson säger att landskapsarkitekter inte är markexperter men ska ha tillräckligt bra omdöme för att kunna göra bedömningar vilken sorts expertis som ska kallas in i projekt och föreslå rimliga lösningar.

- **Är det några speciella kursmål vilket du anser vara viktiga som inte längre kommer att finnas med i och med den nya utformningen?**

Eriksson tycker att det är svårt att bedöma men menar att om man kallar det för innehåll istället så försvinner inget viktigt.

- **Hur ser fördelningen av sökande studenter ut mellan de valbara kurserna på masternivå?**

Eriksson konstaterar att det finns ett par kurser på höstterminen, *Landscape architecture and urban space* och *Avancerad växtgestaltning*, som har varit de mest sökta under de senaste två åren. Han nämner också att göra examensarbetet på våren är väldigt populärt eftersom det är naturligt att man kommer dit.

- **Hur anser du att valbarheten på avancerad nivå med kursen fungerar i praktiken?**

Eriksson erkänner att valbarheten inte är så stor i praktiken och berättar att dimensionera kurser är en delikat uppgift som beror på resurser. Han fortsätter att förklara att det beror på resurserna som har lett till mindre valbarhet i praktiken trots att det finns stor valbarhet i teorin.

- **Vilka nya idéer på kurser är framtagna på masternivå, du nämnde den här "Urban ecology" kursen, vilka nya idéer på kurser har ni?**

Eriksson berättar att diskussioner om en kurs i kulturmiljövård och en ny kurs under arbetsnamn *Urban ecology* har startat. Han berättar att det har funnits en kurs för kulturmiljövård för några år sedan och att delar och kursmål av den finns kvar i *Design through practice and management*. Eriksson säger att det finns en vilja att ha en fördjupningskurs i teori och metod som kan vara både arbetsmetoder både pragmatiskt och praktiskt men också en teorifördjupning. Han menar också på att denna kurs ska på ett bra sätt förbereda studenterna för ett masterarbete.

- **Hur upplever du skillnaderna mellan den gamla studieplanen som var aktuell (till och med 2016) på Ultuna jämfört med Alnarp?**

Eriksson konstaterar att Ultuna har mer markvetenskap och ekologi än Alnarp. Samtidigt menar han att Alnarp då istället har mer planering och gestaltning. Eriksson nämner också en kurs i naturmarksförvaltning som Alnarp har till skillnad från Ultuna. Han berättar också att det finns en skillnad på masternivå i hur många kurser som erbjuds, att Alnarp har fler kurser än Ultuna.

- **Hur upplever du skillnaderna mellan den nya studieplanen som är aktuell (från och med 2017) på Ultuna jämfört med Alnarp?**

Eriksson tror att dem är väldigt lika, och den stora skillnaden är att det är två campus på två olika platser, med olika lärare och olika kulturer. Han förklarar att utbildningarna är väldigt lika om man tittar på utbildningsplanerna, mål för examen, och att dem är lika för båda campus. Eriksson beskriver att de lokala skillnaderna på campus har med kompetenserna att göra, som formar utbildningarna.

- **Är landskapsarkitektutbildningen här på Ultuna tillräckligt förberedande inför dagens krav i arbetslivet baserat på ämnesmässiga kunskaper med dagens utmaningar?**

De som har gått ut från båda utbildningarna har det gått ganska bra för att hitta jobb generellt säger Eriksson även om det finns undantag. Han anser att det inte är utbildningens förtjänst eftersom det beror på arbetsmarknaden men samtidigt. Eriksson resonerar att när det gäller up-to-date kunskaper så skulle utbildningarna var mer aktuella. Han frågar sig vilka studenter som programmet utbildar; för kommuner, privata kontor eller för forskarutbildning. Då är utbildandet inför forskarutbildning det svagaste området konstaterar Eriksson. Administrativa uppgifter och projektledning är också typer av arbetsuppgifter som landskapsarkitekter kan komma att stöta på i yrkeslivet som studenterna inte blir tränade i under utbildningen berättar Eriksson. Han berättar också att överlag så får han väldigt positiva besked att studenterna är duktiga. Eriksson säger att som nyutexaminerad landskapsarkitekt så är man naturligtvis oerfaren i början och man ska inte tro att man kan allt eftersom det ofta är en ny läroperiod de första åren efter att man börjat jobba. Han summerar det som att börja på noll igen.

- **Hur skiljer sig kompetensen enligt dig hos nyutexaminerade landskapsarkitekter mellan utbildningarna på Ultuna och Alnarp, kan man se; det här en Alnarp-landskapsarkitekt eller det här är en Ultuna-landskapsarkitekt?**

Eriksson säger att man kan utläsa skillnader genom att titta på studieplanerna och då kan man säga att det faktiskt är en skillnad. Men han har inte hört något från arbetsmarknaden som skulle påvisa detta och fortsätter med att säga han tror det beror mer på individuella skillnader och personliga kvaliteter än på var man läste programmet.

- **Vilka effekter har skillnaderna på utbildningarna på yrkesverksamma landskapsarkitekter?**

Eriksson berättar att det är något han har funderat över sedan han började jobba och kanske även då han började programmet. Eriksson resonerar kring begreppet bildning och uttrycker att det är värt att fundera över relationen mellan utbildning och kunskapssyn. Han jämför utbildningen i Sverige med utbildningar i Norge och Danmark och ser beröringspunkter såväl som skillnader. Programmet ska utbilda människor som i framtiden ska utforma, skapa och planera uthålliga samhällen anser Eriksson och det tror han även att det gör. Uthållighet bör ta plats och präntas in från början eftersom design och planering har sin utgångspunkt i att vara uthållighet och det är något som programmet kan bli bättre på anser Eriksson.

Intervju med Helena Mellqvist, studierektor för Alnarp

Nedan följer intervjun med Helena Mellqvist. Frågorna reviderades utefter intervjun med Tomas Eriksson.

- **Vad tycker du om programmet för landskapsarkitektur i Alnarp?**

Mellqvist menar att Alnarp liksom Ultuna också går igenom en omvandlingsprocess, till 15 hp-kurser. Hon berättar att hon tycker att landskapsarkitekturprogrammet är bra och att omvandlingen omfattar ramschemat och inte utbildningsplanen, att det ska innehålla samma kunskapsblock. Att det i stora drag handlar om att de tre första åren ska förse studenterna med så pass bred kunskap att de ska kunna välja vilka masterkurser som de vill. Och att kunna fördjupa studenterna i allt från förvaltning och planering till gestaltning etcetera.

Mellqvist påpekar att landskapsarkitektutbildningen kan vara lite svag vid den teoretiska förankringen, främst på masternivå, men menar att det är för att studenterna inte väljer dem kurserna med sådana innehåll.

- **Vilka kunskaper skulle kunna komplettera landskapsarkitektens utbildning (som du anser bör vara "obligatoriska")?**

Mellqvist svarar att utbildningen på kandidatnivå kan innehålla mer inom projektledning och översiktlig ekonomi och syftar på att det är många som startar eget eller får budgetansvar på kommuner. Att Alnarp har både landskaps- och trädgårdsingenjörsutbildningarna som innefattar dessa typer av kurser. Mellqvist tar upp att en idé där hon anser är dessa kurser skulle kunna bli tillgängliga som valbara kurser för landskapsarkitektutbildningen för de studenter som vill läsa dem.

Men som obligatorisk, skulle det vara vetenskapliga delar och kurser innehållande teori och metod på kandidatnivå för att det bara förekommer på masternivå menar Mellqvist innan hon förtydligar att teori och metod omfattas av alla kurser (även på kandidatnivå) men är det då integrerat i projekt eller annat.

- **Hur ser fördelningen av sökande studenter ut mellan de valbara kurserna på masternivå?**

Mellqvist börjar med att ta upp att det är skillnad mellan hur färdighetstränande poängen ser ut mellan utbildningarna på Alnarp och Ultuna. Att Alnarp har fördelat det så att 30 fp ligger på avancerad nivå där det är bara kurserna Design Project och Planning Project som ger dessa färdighetstränande poäng.

Mellqvist menar att det varit ett medvetet val för att hon anser att det är bra att läsa en projektkurs respektive en teoretisk kurs men att dessa två kurser har fått inflation.

Att ett alternativ vore att köra samma system som på Ultuna att man får så pass många färdighetstränande poäng på kandidatnivå, och då det finns lite färdighetstränande poäng i alla deras kurser på masternivå. Mellqvist påpekar att de i Alnarp har det så att vissa masterkurser ger 15 fp och vissa ger noll vilket är en bidragande orsak till fördelningen av sökande studenter mellan de valbara kurserna på masternivå.

Mellqvist tar upp att de kurser som har lägre söktryck är inom kulturarv, The Cultural Heritage of Landscape Architecture, samt en kurs inom planering, Landscape Theory in Architectural and Planning Practice, som hon anser att fler behöver gå. Mellqvist tar även en kurs inom visualisering förutom projektkurserna som har blivit väldigt populär, Digital Landscape Visualisation.

Mycket går inte att styra, bland annat vilka kurser som blir populära och vilka kurser som studenterna tror att de behöver säger Mellqvist och tar upp Digital Landscape Visualisation som exempel och påpekar att kursen egentligen inte krävs i arbetslivet utan är för de som verkligen vill grotta ner sig i djupet och bli ännu skickligare med rendering och liknande. Att det är få landskapsarkitekter som kommer att jobba med avancerad visualisering. Mellqvist resonerar med att

ställa frågan huruvida detta ska hanteras, göra studenterna glada och ha en kurs inom detta varje termin eller fokusera på kurser med innehåll som samhället faktiskt tros behöva.

- **Hur anser du att valbarheten på avancerad nivå med kurser fungerar i praktiken?**

Mellqvist berättar att valmöjligheten ligger på tre kurser per period (halv termin) exklusive praktik och examensarbetet som studenterna kan välja att läsa när de vill.

Det är bara första perioden som Mellqvist anser ha lite bekymmer och förklarar att detta beror på treorna börjar på masternivå vilket leder till för många reserver. Detta menar hon beror på att man som SLU-student kan söka 45 hp fastän de flesta läser på 30 hp. Och för att dra ner på antal reserver menar Mellqvist att de informerar studenterna att tacka nej till de antagna platserna, då det är först på uppropet de ser hur många de kan kalla in.

Annars försöker Mellqvist se till att landskapsarkitektstudenterna på Alnarp har en projektkurs varje period, en mer teoretisk och en som är halv projekt/teoretisk och syftar att studenter är olika, att alla inte är intresserade av samma sak.

Mellqvist berättar att när hon har studievägledning är det uppenbart att vissa studenter har favoritperioder, period 1 och 3, för där är de populäraste kurserna och period 2 är mindre populär. Men att det finns det någon annan som är intresserad av översiktlig planering och då är det period 2 som är den bästa.

Att Alnarp har tagit fram en ny masterkurs som har funnits på svenska innan i hortonom- och designprogrammet, som nu ska finnas i landskapsarkitektprogrammet. Garden conservation, som handlar om bevarande av historiska trädgårdar. Att detta är något som de saknat, trädgårdshistoria på masternivå, och även lite formlära på masternivå, mer design på andra sätt och påpekar att masterkurserna är lite mer utbytbara än kurserna på kandidatnivå.

- **Vilka nya idéer på kurser har ni som är framtagna till masternivå?**

Mellqvist tar upp kursen Garden Conservation som går vartannat år, där det vartannat år ersätts av The Cultural Heritage of Landscape Architecture på grund av få antal sökande och menar att masternivån har en läsperiod på två år så kan de som är intresserade av både kulturarv och historia läsa båda två. Det är ett sätt att öka trycket på kurserna och även öka bredden menar Mellqvist.

En ny idé är en kurs inom förvaltning då Mellqvist anser att det ligger svagt till på avancerad nivå, men att planen är att det tas fram till nästa år. Hon påpekar det essentiella med den kreativa aspekten av förvaltningen att strategiskt plan. Att även om det förekommer i växtmaterialkurser, såsom Dynamic Vegetation Design, är dessa ändå designkurser.

- **Vilka nya idéer på kurser har ni som är framtagna till kandidatnivå? Till exempel förvaltning**

På kandidatnivå har programmet bara en kurs som är en riktig förvaltningskurs som hålls i årskurs två. I år har programmet börjat med det nya ramschemat för årskurs ett och kommer i årskurs två läsa landskapsförvaltning på 15 hp som idag heter park- och naturmarksförvaltning med praktik berättar Mellqvist. Exempelvis är studenterna ute på Tjärön i Blekinge där de tillsammans med parkförvaltare från Ronneby kommun analyserar, röjer fram siktstråk, lär sig se landskapet och plocka fram gamla stenar. Mellqvist menar att kursen är mest praktisk och att den teoretiska delen förekommer i projektkurser som ett spår, ofta under planering och påpekar att det är något som behöver

uppmärksammas. Hon fortsätter med att berätta att studenter tidigare haft valmöjligheter, att de kunde välja ett förvaltningsspår, men att det inte funkade då ingen student valde det spåret. Det är en utmaning att se till att studenter förstår hur spännande det är redan i årskurs ett och två menar Mellqvist och tillägger att hon inte syftar på att lägga sten utan även på politiskstrategisk nivå då förvaltning inkluderas i stad och landskap.

- **Vilka skillnader upplever du finns på utbildningarna mellan Alnarp och Ultuna?**

Mellqvist påpekar att hon inte har lika bra koll eftersom båda programmen görs om men påpekar att den största förändringen är att Ultuna nu har samhällskunskaplig behörighet istället för naturvetenskaplig, en så kallad obligatorisk förändring. Att Ultuna har mer marklära, markfysik, markkemi och mer hydrologi som inte Alnarp haft över huvud taget fortsätter Mellqvist att berätta.

Hon tar upp att Alnarp å andra sidan har biologiska system, mer mot ekologiska system och inte hydrologi.

På Alnarp ges en valbar vattenkurs från vatteningegörersprogrammet som vattenintresserade landskapsarkitekter kan gå. Mellqvist berättar att det är fler på Alnarp än Ultuna som läser kurser utanför programmet på campus, delvis på grund av att Alnarp har både landskapsingenjörernas och trädgårdingenjörernas program att välja kurser från och påpekar att det går att gå en kurs på grundnivå i sin master att tillgodoräkna.

Mellqvist menar att de tre första tre åren är ganska lika med att det är olika upplägg. Ultuna har exempelvis en sommarkurs vilket inte Alnarp har på grund av olika växtklimat, under terminstiden på Alnarp växer det mer relevant växtmaterial påpekar Mellqvist.

Hon fortsätter att berätta att Alnarp har mer större projektkurser på 15 hp vilket beror på att programmet övergick till Bologna-systemet redan år 2007 och har haft flera samarbeten mellan flera ämnen.

Nu finns en 15hp kurs som heter *Biologiska system* och efter den fortsätter växtmaterialinläringen utspridd över de tre första åren berättar Mellqvist. Innan undervisats det mesta av växtmaterialen under ett år, och att de flesta studenter glömt bort kunskaperna då menar hon.

- **Hur uppfattar du att utbildningen förbereder landskapsarkitekter för dagens krav på arbetsmarknaden?**

Mellqvist tror att landskapsarkitekterna på Alnarp är väl förberedda för att möta den grupp kollegor som dem kommer att jobba med. Hon förklarar att man som landskapsarkitekt aldrig är ensam och att det kan vara allt från politiker till geologer som man kommer att få arbeta tillsammans med. Mellqvist tror att många är sämre förberedda på att möta budgetansvar och känna igen i vilket sammanhang man gör ett planprogram och när man gör en fördjupad översiktsplan.

Mellqvist berättar att studenterna skriver ut många A1:or och A0:or som de redovisar sina projekt på och att det inte är något som man gör i lika stor utsträckning när man arbetar, då man presenterar på andra sätt. Hon säger att landskapsarkitekterna just nu inte övar sig på att skriva och att det finns planer på att lära ut hur man skriver PM och andra sorters texter som landskapsarkitekter skriver, både vetenskapligt och mer arbetsrelaterade skrifter. Hon tror att det är svårt för studenterna att förstå och inse hur stor makt politiker faktiskt har men menar på att vissa delar är svåra att få in i utbildningen, att den delen är ett exempel på något man måste uppleva genom erfarenhet.

Mellqvist berättar att de ibland har kommunrepresentanter med på kritiktillfällen på kurser, men förklarar att politiker är jättesvåra att få in i utbildningen då de helt enkelt inte har tid.

Mellqvist diskuterar vilka sorts landskapsarkitekter som utbildningen ska producera i samband med frågan om studenterna är tillräckligt förberedda. Hon frågar sig om dem ska utbilda

studenter som svarar på samhällets behov eller studenter som utmanar samhället i ett framtidsperspektiv, hållbart etiskt medvetet. Mellqvist påpekar att institutionen fortfarande är inne i kommunens fyrkantiga mallar och att det försvårar saker. Mellqvist menar också att de ska utbilda världsförbättrare och lära landskapsarkitekterna att stå upp för deras kunskap och våga ta plats.

- **Hur skiljer sig kompetensen enligt dig hos nytexaminerade landskapsarkitekter mellan utbildningarna på Alnarp och Ultuna?**

Mellqvist säger att många landskapsarkitektstudenter endast läser på campus Ultuna och inte rör sig därifrån och nämner fördelarna med när man tidigare läste sina första två år på Ultuna och de tre resterande på Alnarp. Hon lyfter fram skillnaderna som Mälardalens och Öresundsregionens landskap har; i känsla, vy och upplevelse.

Fördelen som sker nu är att 15 hp kurserna möjliggör enklare utbyte än innan berättar Mellqvist och påpekar Ultunas Bolognaomvandling på masternivå 2007.

Mellqvist fortsätter med att berätta hon ofta får stanna upp lärare som försöker vara för urbana och menar att Sverige inte är så urbant som en kan tro. Hon menar att våra kommuner domineras av den mindre storleken där man snarare jobbar med shrinking cities, småstäder med små budgetar.

En annan skillnad är att Alnarp har fler utbytesstudenter, på grund av att omvandlingen till Bolognasystemet skedde redan 2007 och kurserna att ha varit på engelska på pass länge, medan det på Ultuna skedde nyligen på masternivå, menar Mellqvist. Detta bidrar till en mer internationell grupp studenter på masternivå som i kontrast mot de tre första åren är väldigt homogen fortsätter hon och påpekar det väsentliga med nya studenter som utmanar, ifrågasätter och har generellt ett annat tänk.

- **Vilka effekter tror du utbildningarnas skillnader har på yrkesverksamma landskapsarkitekter?**

Mellqvist tror inte att det går att utläsa skillnader på yrkesverksamma landskapsarkitekter om de har utbildat sig på Ultuna eller Alnarp.

- **Vilka effekter tror du fria valbarheten av kurser på masternivå har i arbetslivet?**

Mellqvist anser att en landskapsarkitekt från Ultuna och Alnarp har olika referenser och påpekar att landskapsarkitektutbildningen undervisas mycket med projekt och fallstudier. Att största skillnaden beror på lärarna och platserna som används vid kurser enligt Mellqvists uppfattning. Hon berättar att många anställda samarbetar mellan de olika campusen och utbyter kunskap mellan varandra.

Mellqvist menar att under dessa fem år ska studenterna lära sig hur biologiska system hakar i varandra, hur det projekteras, om de lagskrifterna, vad landskapsarkitekter får göra/inte göra, hur markanvisning fungerar etcetera.

Att utbildningen går ut på att försöka servera studenterna en palett som lär ut kreativitet, så de blir trygga i vad de tror på och kan i sitt yrkesliv gemensamt med andra hitta en lösning.